

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Sotsiaalteaduskond

Õiguse instituut

Renato Okspuu

Ehituses toimunud tööõnnetuste menetlemine Eestis (AS Skanska näitel)

Magistritöö

Juhendaja: dotsent Karin Reinhold Ph.D

Kaasjuhendaja: lektor Addi Rull, MA

Tallinn 2015

Sisukord

Lühendid.....	4
Sissejuhatus	6
1. Tööõnnetuste menetlemise regulatsioon ja praktika	8
1.1. Tööohutuse ajalugu Eestis ja mujal.....	11
1.2. Eesti töötervishoiu- ja tööohutusealane seadus.....	16
1.3. Erinevate riikide menetluspraktika	17
1.3.1. Soome.....	19
1.3.2. Rootsi.....	22
1.3.3. Norra	24
1.3.4. Tšehhi	27
1.3.5. Poola.....	28
2. Ehitusettevõtte Skanska ajalugu, tööohutus ja tööõnnetuste menetlemine Skanska AS-is	31
2.1. Erinevate Skanska tütaretevõtete tööõnnetuste menetlemine ja analüüs	40
2.1.1. Näide 1. Õhku paiskunud detaili põhjustatud traagiline õnnetus	41
2.1.2. Näide 2. Kõrgusest kukkumine	44
2.1.3. Näide 3. Löök liikuvalt sõidukilt	46
3. Ettepanekud tööohutuse parandamiseks	51
3.1. Tõhusam kontroll riiklikku järelevalvet teostava ettevõtte poolt	52
3.2. Karmimad karistused töökeskkonna- ja tööohutusnõuete eiramise puhul juriidilistele ja füüsilistele isikutele	54
3.3. Töötajate identifitseerimine ehitusobjektidel	55
3.4. Ohutusalase juhendamise läbinud töötajate märgistamine	56
3.5. Täiendavate dokumentide nõudmine objekti meeskondadelt	57
3.6. Spetsiaaltööde tegemine vaid vajalike kutsetunnistuste olemasolul	58
3.7. Alltöövõtjate töötasude maksmine peatöövõtja kohustuseks	59
3.8. Inspeksiooni algatusel erinevate asutuste ümarlaua kokkukutsumine ja kokkuleppimine ühtsetes nõuetes ja kohustustes	60
3.9. Ehitusmasinate süstemaatiline kontroll	60

3.10. Kindlustuste kaasamine objektide kontrollimisel (Soome mudel).....	62
3.11. Ida-Euroopast või mõnest muust riigist/rahvusest kasutatav tööjõud	62
3.12. Suuremat tähelepanu pööramist erinevate kemikaalidega töötamisel ja käsitlemisel	63
3.13. Töötajate järjepidev ja kvaliteetne koolitamine ning juhendamine	64
3.14. Riskianalüüsi hindamine ja riskianalüüsi koostamine	65
3.15. Rangemate isikukaitsevahendite nõuete kehtestamine ehitusobjektidel	66
3.16. Muud tööõnnetusi vähendavad meetmed	68
Kokkuvõte	69
Summary.....	71
Kasutatud kirjandus	73
Lisad	79
Lisa 1. Tabel nr 2 Tegevus-, teavitamis- ja aruandlusjuhend	79
Lisa 2. Uretaan silmas	80
Lisa 3. Kruvi paiskus silma	81
Lisa 4. Intsident TTKK objektil	82

Lühendid

AB- Aktiebolag

AS- aktsiaselts

ATV-Alltöövõtja

BVQI- Bureau Veritas Quality International

CS- Czech and Slovak Republics

CTP- Czech Technology Park

EMV- Ehitusmontaaži Valitsus

FAP- Fatal Accident Protocol

GSSD - Global Safety Stand Down

HMKo-Harju Maakohtu otsus

IKV-Isikukaitsevahend

IQ- Intelligence Quotient

ISO- Independent Service Organization (Rahvusvaheline Standardiorganisatsioon)

KarS- Karistusseadustik

LEED- Leadership in Energy and Environmental Design

LTAR- Lost Time Accident Rate

NGG- National Grid Gas

OHSAS- Occupational Health & Safety Advisory Services

OY- Osakeyhtiö

QPR- Quarterly Performance Review

SET- Senior Executive Team

TI- Tööinspektsioon

TTK-Työturvallisuuskeskus

TTOS- Töötervishoiu ja tööohutuse seadus

UK- United Kingdom

VMKo-Viru Maakohtu otsus

VVm-Vabariigi Valitsuse määrus

REACH- Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals

ECHA- European Council for High Ability

CHESAR- Chemical Safety Assessment and Reporting tool

RA- riskianalüüs

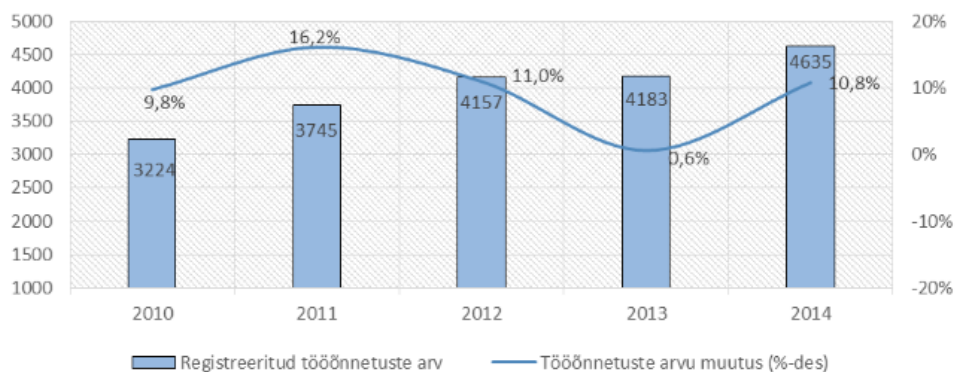
Sissejuhatus

Töökeskkond- ja tööohutus on viimastel aastatel pakkunud suuremat kõlapinda ja leidnud kajastust ajakirjanduses rohkem, kui kunagi varem. Rohkemal või vähemal määral on ohtudest ja tagajärgedest rääkimine ja kirjutamine üks preventatsiooni vorme ning ühiskonna teadlikkuse tõstmine ohtude märkamise ja vältimise osas. Lisaks tahtmatule ennetustööle tehakse ja on tehtud viimastel aastatel suuri jõupingutusi ühiskonna teadlikkuse tõstmisel teadlikult. Täiendavalt erinevate sündmuste kajastamisel ajakirjanduses on riik ja riigipoolne töökeskkonna- ja tööohutusjärelvalvet teostav asutus teinud omaltpoolt kõik, et vähendada tööõnnetusi. Käesoleva töö autor olles ise töökeskkonna – ja tööohutusspetsialist, tõdeb, et riiklikul tasapinnal on veel töökeskkonna ja tööohutuse valdkonnas piisavalt arenguruumi võrreldes teiste riikidega. Eestis on olemas tööohutust reguleerivad seadused ja määrused, mis peaks olema piisav, et kujundada ohutu töökeskkond kõikidele töölistele. Kahjuks peame ikka ja jälle lugema ajakirjanduse vahendusel tööõnnetustest ja tööohutusnõuete eiramisest. Käesoleva magistritöö autor otsustas kirjutada tööõnnetuste menetlemisest, tööohutuse preventatsioonist ja kasutatavast praktikast, Skanska AS näitel. Skanska AB on hetkel üks suurimaid ehitusettevõtteid terves maailmas, kes omab praktikat ja oskusteavet läbi oma tütarettevõtete üle terve maailma.

Käesoleva magistritöö kirjutamise põhjuseks võib pidada üha suurenevat tööõnnetuste arvu kasvu viimastel aastatel, mida iseloomustab väga hästi Tabel nr 1. Tööinspektsiooni statistikale¹ tuginedes on tööõnnetuste arva aastatel 2010-2014 järjepidevalt kasvanud. Tabel nr 1:

¹ Tööinspektsioon. Koduleht

Registreeritud tööõnnetused 2010-2014
(muutus võrreldes eelmise aastaga)

Käesoleva magistritööga tõstatab autor 2 uurimis küsimust:

1. Milline on erinevates riikides tööohutuse regulatsioon ja menetlemise praktika?
2. Millised on Töötervishoiu- ja tööohutuseaduse kitsaskohad tööõnnetuste menetlemisel?

Lähtuvalt saadud tulemustele püüab autor pakkuda omalt poolt välja erinevaid lahendusi, kuidas edaspidi vältida töökeskkonna- ja tööohutusnõuete eiramisest tingitud tööõnnetuste tekkimist ja teha ettepanekuid tööõnnetuste ennetamise ja ühiskonna ohutusteadlikkuse tõstmise osas ning kuidas saaks riik veelgi tõhustada oma tegevusi töökeskkonna ja tööohutuse vallas

Uurimus on kvalitatiivne, empiiriline ning võrdlev.

Magistritöö on ülesse ehitatud kolme osalisena. Esimene peatükk annab ülevaate tööõnnetuste regulatsioonist ja praktikast, tööohutuse ajaloost Eestis samuti Eesti töötervishoiu ja tööohutusala seadusest ning erinevate riikide menetluspraktikast ja statistikast.

Töö teises peatükis kajastab autor Skanska ajalugu, tööohutust ja tööõnnetuste menetlemist Skanska AS-is. Parema ülevaate saamiseks on autor toonud ka 3 näidet erinevates tööõnnetustest ja Skanska poolest käitumisest tööõnnetuste menetlemisel.

Töö kolmandas peatükis “Ettepanekud tööohutuse parandamiseks” pakub autor omalt poolt välja erinevaid lahendusi, kuidas võiks või saaks parandada üleüldist tööohutust ehitusplatsidel. Samuti pakutakse välja ideid, kuidas saaks riik ja riiklikku tööohutusjärelvalvet asutused kaasa aidata, parandada ja tõhustada tööohutusjärelvalvet. Ettepanekute ja ideede aluseks oleks Skanska erinevates tütarettevõtetes kasutusel olevad ja praktikas järeleproovitud lahendid.

1. Tööõnnetuste menetlemise regulatsioon ja praktika

Eestis on kohtuväliseks väärteomenetlejaks Tööinspeksioon, kes teostab riigipoolset järelevalvet tervishoiu ja tööohutuse seadust reguleerivate õigusaktide täitmise üle. Tööinspeksioon (edaspidi TI) viib järelevalvet läbi erinevate meetoditega ja peamiselt viiakse läbi 3 erinevat kontrolli, milleks on üld-, siht- ja järelkontroll:

- Üldkontrolli käigus kontrollitakse peamiselt töö- ja puhkeaja korralduste järgimist ning tervishoiu- ja tööohutusnõudeid sätestavatest õigusaktidest kinnipidamist ja järgimist. Oluliseks peetakse ettevõtte töökeskkonna seisundi ja tööandja tegevuse töökeskkonnaalase töö korraldamist. Kontrolli eesmärgiks on veenduda, et ettevõtted tagaksid ohutu ja tervist säästva töökeskkonna ning täidavad neile seadusega kehtestatud kohustuslikke õigusakte².
- Sihtkontrolli käigus kontrollitakse õigusaktide nõuete täitmist valikuliselt ehk sihipäraselt, keskendudes vaid kindlale valdkonna teemale või tegevusalale. Taolise kontrolli aluseks võib olla TI-sse laekunud kaebus või info tervishoiu või tööohutuse seaduse rikkumise osas, samuti aasta alguses TI-s paika pandud prioriteetsed tegevusvaldkonnad. Kasutatakse ka infot, mis on seotud tööõnnetuse toimumisega või ohtliku tööga. Sihtkontrolli viiakse läbi ka uues või rekonstrueeritud ehitises - kontrollitakse töötingimuste vastavust tervishoiu ja tööohutuse seaduse nõuetele. Selliseid sihtkontrole teostatakse peamiselt kohaliku omavalitsuse taotlusel või kui tööandja on andnud teada oma tegevuse alustamisest tegevusala muutmisest³.
- Järelkontrolli käigus kontrollitakse üldkontrolli või sihtkontrolli käigus avastatud puuduste likvideerimist või avastatud puuduste ja rikkumiste kõrvaldamist.

² Tööinspeksioon. Koduleht.

³ *ibid.*

Eelpool kirjeldatud erinevate kontrollmeetodite tulemused kogutakse kokku ja analüüsitakse, mis omakorda annab ülevaate töökeskkonna olukorrast riigis tervikuna.

Lähtuvalt töötervishoiu ja tööohutuse seaduse (edaspidi TTOS) § 22 on tööõnnetuste menetlejaks TI, kes saab seadusega ettenähtud aja jooksul tööandjalt või töötervishoiu arstilt vastavasisulise teate. „Tööandja teatab raskest tööõnnetusest kirjalikult ühe päeva jooksul pärast arsti otsuse saamist Tööinspektsiooni kohalikule asutusele ja kohustusliku kindlustuse andjale (edaspidi *kindlustusandja*) ning surmaga lõppenud tööõnnetusest viivitamata politseile, Tööinspektsiooni kohalikule asutusele ja kindlustusandjale“⁴. Eelpool mainitud seadusesäte kehtib raskete tööõnnetuste puhul. Surmaga lõppenud tööõnnetustest on ettevõtjal kohustus teavitada Tööinspektsiooni viivitamatult ning kergemate tööõnnetuste puhul teavitab Tööinspektsiooni arst, kellele on vastav kohustus reguleeritud TTOS § 22 lg 6: „Arst teatab Tööinspektsiooni kohalikule asutusele kirjalikult tööõnnetusest põhjustatud tervisekahjustuse tagajärjel töötajale vähemalt üheks päevaks töövõimetuse määramisest hiljemalt viie päeva jooksul pärast töötaja arsti poole pöördumist.“

Lisaks kohustusele teavitada Tööinspektsiooni kohalikku asutust tööõnnetusest on ettevõttel kohustus viia ise läbi ametkondlik sisejuurdlus tööõnnetuse või kutsehaigestumise põhjuste välja selgitamiseks. Uurimisgrupis peaks kindlasti olema esindatud töökeskkonnavolinik või tema puudumisel töötajate usaldusisik. Kui tööandjal puuduvad vajalikud kogemused või teadmised, on ta kohustatud kaasama eksperdi, kellel on olemas vajalikud teadmised⁵. Uurimise käigus kogutud tõendid tuleb tööandjal raporteerida ja esitada lähtuvalt TTOS § 24 lg 2 TI kohalikule asutusele, kindlustusele, kannatanule või tema huvide kaitsjale. Vastav raport peab olema esitatud kindlasti kirjalikus vormis. Peale kohaliku TI raporti esitamist võib TI inspektor nõuda, lähtuvalt TTOS § 24 lg 4¹, raporti muutmist juhul, kui on avastanud, et raport pole koostatud nõuetekohaselt. Lõpliku tööõnnetuste uurimise või uurimata jätmise otsustab TI kohaliku asutuse juhataja⁶.

Lisaks eelpool kirjeldatud kohaliku TI õigustele on TI inspektoril kui kohtuvälisel väärteomenetlejal õigus rakendada TTOS-i vastu eksinud ettevõtjate ja isikute osas erinevaid sanktsioone või karistusi. Kuna TI inspektori peamine ülesanne on kontrollida erinevate ettevõtjate tegevusi töökeskkonna ja tööohutuse valdkonnas, siis puuduste avastamisel on inspektoril mitmeid erinevaid võimalusi avastatud puuduste likvideerimise nõude esitamiseks. Näiteks: kui kohalik TI inspektor avastab

⁴ TTOS, RT I 1999, 60, 616

⁵ *ibid.*

⁶ *ibid.*

mõnel kontrollitaval objektil töökeskkonna või tööohutusnõuete rikkumise, on tema kohus teha ettevõtjale haldusmenetluse raames vastavasisuline ettekirjutus puuduste likvideerimiseks, peatada teisi isikuid ohustava töö tegemine või keelata eluohtliku töövahendi kasutamine.

Lisaks võimalusele teha rikkumiste likvideerimise osas ettevõtjatele ettekirjutus, võib TI inspektor karistada ettevõtjaid või isikuid väärteokorras rahalise karistusega. TTOS § 27¹ lõike 1 alusel on võimalik isikuid, kes on rikkunud töötervishoiu- või tööohutusnõudeid, karistada rahatrahviga kuni 300 trahviühikut ja sama teo eest juriidilist isikut kuni 2600 eurot⁷. Samuti on seadusloojad näinud ette ka tööõnnetuste või kutsehaigestumiste varjamise, uurimata jätmise, raporti mitte esitamise, kutsehaiguste registreerimise või uurimisnõuete rikkumise eest karistuse füüsilisele isikule kuni 200 trahviühikut⁸. Juriidilist isikut saab samade tegude eest karistada kuni 2000 euroga⁹.

Lisaks TTOS-le aitab TI inspektorit ja tööandjat paremini orienteeruda erinevate toimingute tegemisel ja dokumentide täitmisel „Tööõnnetuse ja kutsehaigestumise registreerimise, teatamise ja uurimise kord“¹⁰, kus on täpselt kirjas protseduuride kirjeldused.

Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse tugevamad küljed on kindlasti tema lihtsus ja ülesehitus, mis on kergesti hoomatav ka inimesele, kes pole hariduselt jurist ega oma juriidilist haridust. Samas on TTOS ka osaliselt autori arvates puudulik. Näitena võib siin tuua asjaolu, et surmaga juhtunud tööõnnetusi uurib piirkondlik TI inspektor ning uurimisvajaduse üle otsustab TI kohaliku asutuse juhataja¹¹. Ühelt poolt on hea, kui tööõnnetusi ja surmaga lõppenud tööõnnetusi uurib pädevust omav asutus. Kellel muul oleks rohkem vajalikku kompetentsi, kui hommikust õhtuni töötervishoiu ja tööõnnetustega kokku puutuval asutusel. Samas on inimese surm ikkagi sedavõrd oluline juhtum, et sellega peaks tegelema erapooletu asutus, kelleks on pigem politsei, prokuratuur või mõni muu uurimisasutus ning kõiki tööõnnetuse surmaga seotud asjaolusid peaks uurima sarnaselt autoavariidele või muudele sellesarnastele õnnetustele. Samuti on uurimise alustamine tehtud ühe isiku otsuseks, kes toetudes asutuse sisemistele regulatsioonidele või enese sisetundele otsustab, kas on vaja alustada põhjalikumalt uurimist tööõnnetuse uurimise osas või mitte.

⁷ TTOS, *Op.cit.*

⁸ *ibid.*

⁹ *ibid.*

¹⁰ Vabariigi Valitsuse määrus. Tööõnnetuse ja kutsehaigestumise registreerimise, teatamise ja uurimise kord- RT I, 2008, 17, 120.

¹¹ Tööinspeksioon. *Op.cit.*

Üks suurimaid puudusi töötervishoiu ja tööohutuse valdkonnas on tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse puudumine. Hetkel kasutusel olev süsteem on ennetusele suunatu¹², mille eesmärk on läbi ennetuse ära hoida tagajärgi. Tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse üle on Riigikogus palju arutletud, kuid kahjuks siiani tulemusteta. Võrreldes Soome ja Rootsiga on ilmselge, et ainult ennetusele suunatud tegevustega hetkeolukorda ei paranda. Töötajad, tööandjad või kannatanud tahavad paremaid regulatsioone ja kindlustunnet, et ka pärast tööõnnetuse või kutsehaiguse ilmnemist ei jää kannatanu või kahju saaja ilma toetusest ja tähelepanust. Kindlustunne, mida tagaks vastav seadus, on oluline kõigile osapooltele. Kui me ei suuda ise seadust kehtestada, siis võiks võtta aluseks Soomes kehtivad regulatsioonid ja need kohandada meie oludele vastavaks.

1.1. Tööõnnetuse menetlemise ajalugu Eestis

“Tööinspeksiooni sünnipäevaks saab lugeda 14. detsembrist 1918. aastal, mil peaminister K. Päts, töö- ja hoolekandeminister A. Rei ning asjade valitseja kt T. Käärik kirjutasid alla "Määrused töökaitse komissaride kohta". Selle määrusega pandi töö- ja hoolekandeministrile kohustus määrata ametisse kohalikud töökaitse komissarid, nende arv ja tegevuspiirkonnad. Kehtestati töökaitsekomissaride ülesanded, mida oli 11 punkti.

Töökommisaride ülesandeks oli üleüldiste töökaitseaduste täitmise järele valvamine, rikkumiste kohta protokollide koostamine, kohtutes oma protokollide järele süüdistamine, ettevõtete poolt väljaantavate ettekirjutiste, tabelite, reeglite ja määruste läbivaatamine ja kinnitamine, samuti järelevalve, tööliste ja ettevõtjate vahel ettetulevate konfliktide lahendamine, tööliste elusse puutuvate üleüldiste määruste kokkukõllasse viimine töökaitse seaduste ja tööliste huvidega, tööministeeriumi käskude täitmine, valitsuse ülesandel vabrikute ja tehaste revideerimine, arvustiku teadete kogumine ja läbitöötamine. Tolleaegsete töökaitsekomissaride ülesanded on võrreldavad tänastele tööinspektoritele pandud kohustustega.

Kõik ametisse nimetatud komissarid töötasid vanema töökaitsekomissari juhatusel all ning neil oli oma kantselei. Töökaitsekomissaridele anti õigus oma ülesannete täitmiseks abiks kutsuda ametiühisuse esitajad ning korraldada komisjonid. Kaebused komissaride tegevuse kohta tuli esitada töö- ja hoolekande ministeeriumile”¹³.

“Esiialgu määrati ametisse kolm komissari, kes paiknesid Tallinnas, Tartus ja Narvas. 1. jaoskonna

¹² Sotsiaalministeerium. Töötervishoiu ja tööohutuse strateegia 2010-2013.

¹³ Tööinspeksioon. Koduleht

töökaitsekomissar alustas tegevust 1918. aasta jõulukuus. Tema tegevuspiirkond oli kuni 1922. aastani Tallinna lääneosa ning Harju ja Lääne maakond, seejärel lisandusid Rapla kihelkond ja Paldiski linn.

1926. aastaks oli määratud ametisse vanemtööinspektor, kelle tegevuspiirkonnaks oli terve vabariik ja otsealluvuses olid vabariigi raudteed (ilma raudteetehasteta) ning viis tööinspeksiooni jaoskonda (kaks tööinspektorit asusid Tallinnas, ülejäänud Narvas, Viljandis ja Tartus).

1929–1934 allusid tööinspektorid (komissarid nimetati inspektoriks 1927. aastal) haridus- ja sotsiaalministeeriumile, 1934–1936 teedeministeeriumile, 1936–1940 sotsiaalministeeriumile.

Tööinspeksiooni seadus võeti vastu 16. septembril 1936. aastal.

Paralleelselt tööinspektoritega tegutses Vabariigis tehniline järelevalve. Eesti aurukatelde ja muude hädaohtlike sisseseadete järelevalve selts registreeriti Tallinna-Haapsalu Rahukogu poolt 1. juunil 1920.

Tööõnnetuste vastu kindlustamiseks loodi Eesti Vabariigi algaastail Eesti Tööliste Kinnitusühisus. Riigikogu seaduse alusel kuulusid töölised kinnituse alla, kui ettevõttes oli üle viie töölise.

Sellest ajast, kui Eesti 1921.a. septembris Rahvaste Liitu vastu võeti algas, ka Eesti delegatsioonide aktiivne osavõtt rahvusvaheliste õigusaktide koostamisest. Eesti ratifitseeris praktiliselt kõik tolle ajani vastuvõetud ILO konventsioonid.”¹⁴.

“1940- 1990 allusid tööinspektorid Töörahvakomissariaadile.

Eesti Vabariigi annekteerimine Nõukogude Liidu poolt 1940. a juunis peatas viiekümneks aastaks riigipoolse töökaitsealase järelevalve. Selle formaalseks läbiviijaks määrati Eesti Ametiühingute Nõukogu ja harukondlike ametiühingute komiteede koosseisus olevad töö-tehnikainspektorid, kes töötasid kommunistliku partei poolt Moskvast antud suuniste järgi. Nende arv Eesti NSV-s oli alla viiekümne. Nõukogude aja lõpus hakkasid ametiühingute uuenemisega paralleelselt erinevatel põhjustel loobuma oma tegevusest ametiühingute tööinspektorid.

See kõik tingis vajaduse alustada taasiseseisvunud Eestis Tööinspeksiooni kui riikliku järelevalvesüsteemi loomisega”¹⁵.

“Tänapäevane tööinspeksioon moodustati Eesti Vabariigi valitsuse määrusega 10. juulil 1990. aastal. Vabariigi Valitsuse poolt nimetati Tööinspeksiooni esimeseks direktoriks Heldur Nermann. 1990. aasta lõpuks oli direktor tööle võtnud 14 töötajat, kelle põhikirjajärgne sisuline tegevus algas

¹⁴ Tööinspeksioon, *Op.cit.*

¹⁵ *Ibid.*

1. jaanuaril 1991. Samal aastal moodustati Tööinspeksiooni Tallinna ning Loode-, Kirde-, Lõuna-, Kagu-, ja Edela-Eesti piirkonnad.

Eesti Vabariigi Tööinspeksioon alustas senini ametiühingute tehnikainspeksioonidele pandud riiklike ülesannete täitmist - tootmises toimunud õnnetusjuhtumite uurimist, osalemist riiklikes vastuvõtukomisjonides, trahvisanktsioonide rakendamist töökaitse seadusandluse eirajate suhtes jms. Sotsiaalministeerium kohustas kõiki Eesti Vabariigi territooriumil tegutsevaid ettevõtteid, asutusi ja organisatsioone, et nad peavad tööõnnetustest informeerima operatiivselt Tööinspeksiooni, lisades tööõnnetuse akti.

9. jaanuarist 1992. aastal asusid Riigi Tööinspeksiooni keskus ning Tallinna ja Loode-Eesti piirkonnad aadressil Tallinnas Estonia pst 5 ning moodustati juurde ka Lääne-Eesti piirkond.

1.07.1992. kehtima hakanud töökaitse seaduse ja töölepingu seadusega anti Tööinspeksiooni pädevusse ka tööõiguse valdkonna järelevalvega seotud küsimused. 21. juulil 1992. aastal kinnitas vabariigi valitsus Tööinspeksiooni põhimääruse. Selle kohaselt oli Tööinspeksiooni põhiülesandeks riikliku töökaitsepoliitika kavandamine ja töökaitsealase tegevuse suunamine ning riiklik järelevalve tööõigusaktide, sealhulgas töökaitsealaste õigusaktide täitmise üle.”¹⁶

1992. a. Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud Tööinspeksiooni põhimäärus pani Tööinspeksioonile kohustuse teostada riiklikku järelevalvet töökaitse- ja tööõigusaktide täitmise üle. See eeldas juriidilise haridusega tööinspektorite tööle võtmist. Tööinspeksiooni keskuse struktuuris moodustati 1992. a augustis tööõigusosakond. Aastatel 1992–1993 võeti Tööinspeksiooni piirkondadesse kuuluvates maakondade inspeksioonides tööle tööinspektor-juristid. Juristide ülesandeks oli selgitada uute seaduste rakendamist, samuti kontrollida tööandjate tegevust seaduste täitmisel.

Tööinspeksiooni arengut toetasid mitmed välisriigid, põhiliselt Soome, Taani ja Rootsi. Hiljem lisandus neile Euroopa Liit oma struktuuriüksustega.”¹⁷

“Vabariigi Valitsuse 1995. a 4. aprilli määrusega nr. 162 reorganiseeriti Tööinspeksioon Töökeskkonnaametiks Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas. Ameti tegevuse eesmärgiks oli õigusliku aluse loomine ja riikliku järelevalve teostamine tagamaks ohutu, turvaline ja tervislik töökeskkond.”¹⁸

¹⁶ *ibid.*

¹⁷ *ibid.*

¹⁸ *ibid.*

“Riigi Töökeskkonnaamet likvideeriti sotsiaalministri 18. septembri 1997. a määrusega nr 34 ning taastati Tööinspeksioon. Töökaitsealase õigusloome funktsioonid anti üle Sotsiaalministeeriumis moodustatud töökeskkonna osakonnale. Tööinspeksiooni keskuse koosseisu koondati 37-lt inimeselt 17-ni ning struktuuri jäi kaks põhiüksust – järelevalve ja töökeskkonna osakond”¹⁹.

“Majanduse kiire kasv ja ettevõtjate soov saada kiiresti suurt kasumit sundis ettevõtjaid nii mõnigi kord unustama töötingimuste ohutuse nõuet ja lausa ignoreerima töötajate terviseriske töökohal. Samas nõudsid ja nõuavad jätkuvalt Euroopa Liidu õigusaktid ja normdokumendid ning Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni töökeskkonda reguleerivad konventsioonid ohutuma töökeskkonna loomist ning töötajale ohutute ja tervislike töötingimuste tagamist.

1999. aasta juunis võttis Riigikogu vastu töötervishoiu ja tööohutuse seaduse, mis hakkas kehtima sama aasta juulist. Seaduse alusel kehtestati ridamisi õigusakte, mis aitasid kaasa ettevõtete töökeskkonna olulisele parandamisele.”²⁰

“Kõige rohkem on õpitud tundma ja rakendatud Rootsi, Soome, Taani ja Inglismaa kogemusi. Pärast Eesti Vabariigi töökaitseseaduse ja selle rakendusaktide jõustumist 1992. ja 1993. aastal töötati välja töökaitse riikliku järelevalve korraldamise juhend ja programm, millega määratleti järelevalve liigid ja meetodika, samuti nõuded tööinspektoritele ettevõtete kontrollimiseks. Pärast EL direktiivide alusel väljatöötatud masinate ja seadmete ohutuse tagamise korra ning isikukaitsevahendite ohutuse ja kaitseomaduste tagamise korra jõustumist 1993. aastal juurutati uus järelevalve meetod – tooteohutuse- ehk turujärelevalve eesmärgiga kontrollida uute masinate, seadmete ja isikukaitsevahendite vastavust ohutuse põhinõuetele nende valmistamisel ja müümisel. See oli tollel ajal väga edumeelne arengusuund, sest sellist järelevalvemeetodit olid alles hiljuti asunud rakendama paljud EL riigid ja Põhjamaad.”²¹

“Suuremad muudatused järelevalve meetodikas ja korralduses toimusid 1999. aastal pärast töötervishoiu ja tööohutuse seaduse jõustumist. Töötati välja uus järelevalvetöö korraldamise juhend, millega määratleti järelevalvemeetodid, järelevalve tulemuste analüüsi ja töö planeerimise põhimõtted. Võeti kasutusele uued järelevalvemeetodid: ettevõtete töökeskkonna seisundi hindamine eesmärgiga jagada ettevõtted ohtlikkuse taseme järgi gruppidesse ning sellest sõltuvalt määratleda nende kontrollimise sagedus; nõustav järelevalve eesmärgiga teavitada tööandjaid uutest

¹⁹ *ibid.*

²⁰ *ibid.*

²¹ *ibid.*

õigusaktidest, nõustada neid õigusaktide rakendamisel ja saada tagasiside korras tööandjatelt teavet töökeskkonna parandamiseks rakendatud meetmetest. Juurutati uus järelevalvealase tegevuse planeerimise süsteem. Lähtudes eelnevate aastate järelevalve tulemuste ning tööõnnetuste ja kutsehaiguste analüüsist, on alates 1999. aastast igal aastal määratletud järelevalve prioriteedid ning püstitatud konkreetsed eesmärgid nendes prioriteetsetes valdkondades. Alustati suuremate ja ohtlikumate ettevõtete töökeskkonna hindamisest ning igal järgneval aastal suunati järelevalvealane tegevus järk-järgult väiksemate ja vähemohlike ettevõtete kontrollimisele.”²²

“Oluline osa järelevalve efektiivsuse tõstmisel on olnud süvendatud sihtkontrollidel ja ohutuskampaaniatel, mis on suunatud töötajate töötingimuste parandamisele ja ohutuse tagamisele üksikutes ohtlikumate tegevusaladega ettevõtetes.

Uudsenä alustati 2001. aastal Maksuameti, Politseiameti ja Tööhoiveametiga ühiseid reide töölepinguta töötajate avastamiseks. Reidid on jätkunud tänaseni.

2002. aasta alguseks valmis Tööinspeksiooni infosüsteem. Infosüsteemis registreeritakse kõik inspektorite toimingud: kontrollimised, ettekirjutused, nõusolekud, kooskõlastused, tööõnnetuste ja kutsehaiguste materjalid, ehitiste ülevaatused, haldusõigusrikkumised jms. Samuti registreeritakse kõigi töövaidlusasjade materjalid.

2003. aasta 1. juulist hakkasid kehtima töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muudatused, mis muutsid tööinspeksiooni töö sisu.”²³

“2008. aasta veebruaris muutus Tööinspeksiooni struktuur, mille käigus vähendati kohalike inspeksioonide arvu ja muudeti keskuse töökorraldust.

Lisaks struktuurimuutusele toimusid muutused ka asutuse põhiülesannetes, uueks ülesandeks on ka ennetustööga tegemine. Uues struktuuris nähti ka ette selleks vastavad ametikohad - igas kohalikus inspeksioonis on tööl teabespetsialist.”²⁴

Kuigi esmapilgul tundub, et meie tööõnnetuste menetlemisel Eestis on pikk ajalugu siis kahjuks muu maailmaga võrreldes on Eesti tööõnnetuste menetlusel lühike ajalugu ja veel pikk maa selleni, kus on hetkel teised suurriigid nagu Ameerika ja Inglismaa, kelle tööohutuskultuuri peetakse marimateks ja tuuakse ikka ja jälle eeskujuks.

²² *ibid.*

²³ *ibid*

²⁴ *ibid.*

Inglismaal peetakse tööõnnetuste menetluse alguseks 1840, mil loodi Kuninglik komisjon uurimaks töötingimusi mäetööstuses. 1842 avaldati komisjoni hinnang mäetööstuses toimuvale, mis oli ühiskonda šokeeriv. Õnnetusi, jõhkrust, kopsuhaigusi, pikki tööpäevi ja tervistkahjustavaid töötingimusi peeti normiks. Lähtuvalt avalikust pahameelest otsustati Õnnetused, jõhkrus, kopsuhaigused, pikki tunde ja väga ohtlik ja kahjulik töötingimuste osutused normiks. Avalik pahameel tulemusena jõustus 1842 kaevanduse seadus. 1843 asus tööle esimene mäetööstust ja kaevandusi inspekteeriv inspektor Hugh Seymour Tremenheere²⁵.

Ameerikas võib tööõnnetuste menetlemise algust pidada 1869, mil loodi valitsuse poolt esimene büroo Massachusettsis “The Massachusetts Bureau of Statistics of Labor”, mis analüüsis firmade poolt esitatud töötajate andmeid mida ettevõtted olid aastaaruandes esitanud. Kogutud statistilised andmed tõid välja tööliste ebainimlikud töökeskkonnad tervist kahjustavates tööstustes, milleks olid peamiselt kaevandused, mäetööstus, tekstiili tööstus.²⁶

Suurriikide nagu Ameerika ja Inglismaa oli tööohutuse ja tööõnnetuste menetlemine seotud peamiselt tööstuse arengu ja ühiskonna survega. 1800 teises pooles hakkas suurriikides jõudsalt kasvama rasketööstus. Eestis aga tol ajal puudusid suured või väga suured tööstused, mis oleksid vajanud riigipoolset tööohutusalast sekkumist. Tänapäeval veel tuuakse Eestis olevatele firmadele eeskujuks Inglismaa või mõne suurema tööstusriigi tööohutuse korraldust. Ning paljudele tööohutusega seotud isikutele jääb arusaamatuks meie mahajäämus või siis kehvapoolne tööohutuskultuur, võrreldes muu maailmaga. Iseenesest on suurriikide parem tööohutuskultuur põhjendatud. Neil on esiteks oluliselt pikem tööohutusajalugu ning teiseks pole nende ajaloos 50 aastast paigalseisu, mis Eestis oli tingitud nõukogude okupatsioonist.

1.2. Eesti töötervishoiu- ja tööohutusealane seadus

“Seadus sätestab töökeskkonna suhtes esitatavad töötervishoiu ja tööohutuse nõuded, tööandja ja töötaja kohustused tervisele ohutu töökeskkonna loomisel, töötervishoiu ja tööohutuse korralduse

²⁵ HSE Government UK. Koduleht

²⁶ U.S. Department of Labor. Koduleht

ettevõtte ja asutuse ning riigi tasandil, asjaomaste vaidluste lahendamise korra ning vastutuse tervishoiu ja tööohutuse nõuete täitmata jätmise eest.”²⁷

Lisaks tervishoiu- ja tööohutuse seadusele, mis reguleerib ära tööohutuse korraldamise ja korralduse Eesti Vabariigis, on koostatud ka hulga teisi seadusi, mis kõik juhinduvad tervishoiu- ja tööohutuse seadusest, kuid reguleerivad ära mingi kitsa valdkonna või tegevuse tööohutusega seonduvad tegevused. Sellisteks seadusteks on näiteks: esmaabi korraldus ettevõttes kehtestamine, töötajate tervisekontrolli kord, isikukaitsevahendite valimise ja kasutamise kord, kuvariga töötamise tervishoiu ja -ohutuse nõuded, tervishoiu ja tööohutuse nõuded vibratsioonist mõjutatud töökeskkonnale, töökeskkonna vibratsiooni piirnõuded ja vibratsiooni mõõtmise kord, kantserogeensete ja mutageensete kemikaalide käitlemisele esitatavad tervishoiu ja tööohutuse nõuded, tervishoiu ja tööohutuse nõuded töötamisel plahvatusohtlikus keskkonnas jne.

1.3. Erinevate riikide menetluspraktika

Maailma praktikaga võrreldes võib väita, et Skanska AB gruppi kuuluvates ettevõtetes suhtutakse tervishoiu- ja tööohutusnõuete rikkumisse oluliselt tähelepanelikumalt, kui seda nõuavad riiklikud regulatsioonid. Eelpool kirjeldatud riikides on tervishoiu- ja tööohutusnõuete tuvastamise ja menetlemisega seotud sarnased ametid ning oma ülesehituselt ja tööülesannete osas on nad samuti suhteliselt sarnased. Peamiselt erinevad riigiti tööõnnetuste puhul rakendatavad karistused. Seadusandluse osas on ka veidike erinevust ning nähtamatu piiri võib vahele tõmmata Põhjamaade (Norra, Rootsi, Soome) ja Kesk-Euroopas (Tšehhi, Poola) asuvate Skanska AB tütarettevõtete vahele. Eestis ollakse tervishoiu- ja tööohutusnõuete rikkumiste arvestuse pidamise ja menetlemisega kusagil vahepeal: sarnasus Põhjamaadega on asutusesisese töökorralduse poole pealt, sest Skanska AS on Skanska OY allüksus.

Skanska võrdluses maailma praktikaga toob autor välja järgmised erisused:

1. Intsidentide registreerimine - enamikes riikides pole seaduslikult kehtestatud nn. peaaegu-juhtunud õnnetuste (*near-missed cases*) arvestuse pidamise korda. Kui Skankas on nn. peaaegu-juhtunud õnnetuste (*near-missed cases*) arvestuse pidamine kohustuslik ning mitte keegi enam ei aruta selle vajalikkuse üle, siis riiklikul tasandil nõuab intsidentide üle arvepidamist ainult Soome

²⁷ Terviseinfo. Koduleht

Töökaitse seadus (*Työturvallisuuslaki*). Ülejäänud riikides puuduvad vastavad seadused ja sisuliselt on nn. „napikate“ üle arvestuse pidamine vabatahtlik. Eestis peab analoogset arvestust pidama tuginedes töötervishoiu ja tööohutuse seaduse § 15 lg 8-le. Isikukaitsevahendite kasutamine on Skanskas oluliselt rohkem ja tugevamalt reguleeritud kui enamikes riikides. Näiteks nõuab Skanska oma töötajatelt ja alltöövõtjatelt järgmiste isikukaitsevahendite (IKV) kasutamist: kiiver, kaitseprillid, kõrgrnähtavusega tööriided ülakehale (võib olla ka vest), turvajalanõud, töökindad (otseselt tööd tegev isik). Lisaks eelpool nõutud IKV kasutamisele peab kõrgustes töötav tööline kasutama ka turvarakmeid.

3. Tööõnnetuste üle arve pidamine - riiklikul tasandil seadused ei reguleeri kuidagi arvestuse pidamist tööõnnetuste osas. Erinevalt riiklikest regulatsioonidest on Skanska sisemiselt kehtestanud korra, kus kõik allüksused peavad arvet pidama tööõnnetuste üle ning arvutama välja LTAR (*Lost Time Accident Rate*- arvutatakse viimase 12 kuu jooksul ettevõttes toimunud tööõnnetuste hulk korrutatuna miljoni töötunniga ja jagatuna ettevõttes viimase 12 kuu jooksul töötatud töötundidega). LTAR number on numbriline ja selle põhjal on võimalik ära määratleda allüksuse üleüldine tööohutus või ohtlikkus. Näitena võib siin tuua viimase aasta (2012) näitajad Soomes, kus LTAR oli 4,5, samal ajal Eestis 2,8. Samad näitajad olid 2010. aastal Soomes 8,2 ja Eestis 2,3. LTAR puhul on suurem number kehvema tulemuse näitaja. Mida väiksem on LTAR, seda vähem on asutuses olnud tööõnnetusi. Skanskas on eesmärgiks võetud 0 ehk kõik allüksused peavad pingutama selle nimel, et tööõnnetuste arvu vähendada ja LTAR viia võimalikult madalale. Samas 0 saavutamine on võimalik vaid ideaalses ühiskonnas ja ideaalsetes tingimustes.
4. Töötajate koolitamine - riiklikul tasandil on tööandjate kohustus viia kõigile oma töötajatele ja alltöövõtjatele platsil läbi esmane juhendamine, mille käigus tutvustatakse töötajatele kõiki tööohutust puudutavaid nõudeid. Samuti selgitatakse tööohutuse olulisust ning kõigilt töötajatelt võetakse ka allkiri, et neid on juhendatud ning teavitatud kõikidest ohtudest. Enamikes riikides on vastav juhendamine kohustuslik kõikidele tööandjatele. Skanska erinevus on see, et kõik Skanska objektidel töötavad töölised peavad saama juhendamise Skanska objektijuhtidelt ja enne tööle asumist objektil. Pole oluline, kas neid on eelnevalt omad juhid koolitanud või mitte. Sellise juhendamise puhul saab Skanska objektijuht olla veendunud, et kõik töötajad platsil teavad oma kohustusi ja õigusi ning nad oskavad käituda vajalikul momendil õigesti.

5. Juhendmaterjali välja töötamine oma töötajatele ja ATV-le: Skanska on koostanud tööohutuse kaardipaki, mis jagatakse välja kõigile ATV ja oma töötajatele, kes teostavad mingeid ehitustöid Skanska ehitusobjektidel. Kaardipakk sisaldab lühiülevaadet Skanska tööohutusreeglite kohta. Taolised kaardipakid aitavad töötajaid olukordades, kui nad täpselt ei tea, kuidas mõnd tööülesannet ohutult täita (ohutuspiirete paigaldus, kõrgustes töötamine jne). Esitatud on ka ohutuskaardi põhja koostamine ja täitmise nõudmine kõigilt ehitusobjektil viibivatelt töörühmadelt. Ohutuskaarti tuleb täita iganädalaselt ning peamiselt tuleb tähelepanu pöörata teostatava töö ohutusele ja isikukaitsevahendite kasutamisele. Kaarditäitmine peaks ideaalis tekitama olukorra, kus kõik töötajad vähemasti korra, töönädala alguses, vaatavad üle omad IKV ja tööohutusekorralduse objektid. Samuti on see abiks juhul, kui keegi peaks sattuma tööõnnetusse ja tööinspeksioonil tekib küsimus inimese tööohutualase teavituse osas.

Skanska nõudmised töötavishoiu ja tööohutuse vallas peatöövõtjana või tööandjana on reeglina veidi kõrgemad kui kohalikud, riiklikul tasapinnal reguleeritud seadused. Skanska AB on oma tööohutuse paremaks korraldamiseks saanud suunised eurodirektiividest²⁸ ning püüdnud neid eeskujulikult täita. Rohkem erisusi võrrelduna kohalike riiklike regulatsioonidega on kindlasti Eestis ja Kesk-Euroopas asuvates Skanska AB gruppi kuuluvates ettevõtetes. Eestis on kahjuks tööohutust puudutavad seadused kohati liiga lebedad ning lähtuvalt sellest suhtutakse neisse pahatihti ka väga ükskõikselt. Skanskas ollakse veendunud, et tööohutuse järgimine on üks olulisemaid, kui mitte kõige olulisem tegevus ettevõttes. Kesk-Euroopas, endistes sotsialistlikes riikides, on töökultuur sarnaselt Eestile oluliselt madalam, sest töötajad ega ka ATV asutused pole töötaja elu ega heaolu seadnud esiplaanile. Näitena võiks siin tuua tavalise Eesti alltöövõtja, kes ei investeeri isikukaitsevahenditesse ja kipub Skanska poolt kehtestatud reegleid rikkuma, põhjendades seda sellega, et isikukaitsevahendid on täiendav kulu ja need on liiga kallid tema jaoks. Lisaks ollakse arvamusel ja veendumusel, et temaga ei juhtu midagi, sest kunagi pole ju juhtunud. Taoliste iganenud ja väärade suhtumise parandamiseks peaks riiklik abi olema suurem ning seadusandlus olema rangemalt reguleeritud nõuete eirajate osas. Kui paljudes riikides saab tahtlikult tööohutusnõudeid eiranud asutuse juhti või otsest töökäsu andjat võtta vastutusele kriminaalkorras ning karistada, kas siis suure rahalise trahvi või vangistusega, siis kahjuks Eestis on olemas küll vajalikud seadused, kuid realselt neid ei rakendata sellisel määral, mis paneks tööandjaid rohkem

²⁸ Council Directive 89/391/EEC of 12 June 1989 on the introduction of measures to encourage improvements in the safety and health of workers at work

ohutusele pühenduma. Täna on määratud juriidilistele isikutele või nende esindajatele vaid rahalisi²⁹ või siis tingimisi karistusi³⁰. Autori seisukoht on, et senikaua, kui rakendatavad karistused on leebed tööandjate ja nende esindajate osas, pole võimalik töökultuuri paranemine ehitusobjektidel.

1.3.1. Soome

Ettevõtetes Skanska OY ja Skanska AS on kutsehaiguste ja tööõnnetuste menetlemine oma ülesehituselt väga sarnased. Lähtuvalt Skanska kontserni üldistest asjaajamise korraldustest ja kehtestatud reeglitest, menetletakse kõikides Skanska all ettevõtetes erinevates riikides töötervishoiu ja tööõnnetusi ühtmoodi. Samuti peetakse kõikides riikides arvestust sarnaselt. Erinevused kutsehaiguste ja tööõnnetuste menetlustes tekivad siis, kui neid hakkab menetlema riiklikku järelevalvet teostav asutus. Sarnaselt Eestile kontrollib ja teostab riiklikku järelevalvet Tööohutuskeskus (*Työturvallisuuskeskus* edaspidi TTK)³¹, kes lisaks isikute ja juriidiliste isikute nõustamisele teeb ka kontrollreide erinevatesse ettevõtetesse, kontrollimaks üldist töötervishoiu- ja tööohutusnõuete kinnipidamist. Tööõnnetuste ärahoidmiseks on töötajatel ja tööandjatel võimalik saada teemat puudutavat infot Finlex Data Bank³² kodulehelt, kus on esitatud ülevaade Soomes kehtivate töötervishoidu ja tööohutust puudutavatest seadustest kolmes erinevas keeles: soome, rootsi ja inglise keeles. Kutsehaiguste ja tööõnnetuste menetlemist reguleerib Soomes õnnetusjuhtumikindlustusseadus³³ (*Tapaturmavakuutuslaki*), sest Soomes kehtiva korra järgi peavad kõik tööandjad kindlustama või siis võtma õnnetuskaitse kõigile töötajatele, mis on seotud tööõnnetustega tööl või tööga seotud tegevuste puhul. Täpsem nimekiri sellest, mida loetakse tööõnnetuseks, on kirjeldatud õnnetusjuhtumikindlustusseaduses § 4. Kuna tööõnnetuste hüvitamine pole seotud üleüldise sotsiaalkaitstesüsteemiga, vaid on antud õnnetuskindlustusseltside majandada, siis järelevalve, mis teostatakse kutsehaiguste ja tööõnnetuste menetlemise üle, on oluliselt kvaliteetsemalt ja põhjalikumalt läbi viidud, kui seda riiklik järelevalve teeks. Seda näitab nende riikide praktika, kus õnnetusjuhtumikindlustusseadust sätestatud ei ole.

Kutsehaiguste ja tööõnnetuste menetlemist korraldab Skanska palgaline töökeskkonna- ja tööohutusespetsialist, kes teeb sündmuskoha ülevaatus, protokollib kannatanute ja pealtnägijate

²⁹ Harju Maakohtu otsus (HMKo) 1-11-10238

³⁰ Viru Maakohtu otsus (VMKo) 1-12-3872/12

³¹ Työturvallisuuskeskus. Koduleht.

³² Finlex Data Bank. Koduleht.

³³ Tapaturmavakuutuslaki.

ütlused, pildistab sündmuskohta ja koostab ülevaate. Kõik kokku kogutud tõendid ja materjalid edastab ta seejärel piirkondlikule tööohutuskeskuse töötajale ja õnnetusjuhtumikindlustusseltsile. Vajadusel võimaldab Skanska OY kindlustusseltsil ja/või tööohutuskeskuse töötajal õnnetuskohaga tutvumise. Täiendavalt peab tööohutusspetsialist pidama arvet kõigi juhtunud tööõnnetuste üle ning igakuiselt kandma tööõnnetusega seotud info (kaotatud tööaeg ja töötunnid, õnnetuse raskusaste jne) vastavasse tabelisse ning edastama info Skanska Grupi peakontorisse Skanska AB, kus sellega tegeletakse edasi süsteemi Skanska ohutusalase aruandluse andmebaas (*Skanska Safety Reporting Database*) vahendusel. Kogutud info põhjal on hiljem võimalik välja arvutada antud allüksuse või Skanska esinduse (praegusel juhul Skanska OY) LTAR (*Lost Time Accident Rate*) ning saada ülevaadet, milline allüksus või nn. esindus on kõige ohutuma keskkonnaga tööpaik. Eraldi arvestust peetakse ka oma töötajate ja alltöövõtjate üle.

Töötajate ja tööandjate töötervishoiu- ja tööohutusnõuete rikkumise fikseerimise aluseks on töökaitseaduse³⁴ (*Työturvallisuuslaki*) § 63 kirjeldatud juhtumid, mille puhul saab rakendada karistusseadustiku³⁵ (*Rikoslaki*) § 47 lg 1 sätestatud karistusi. Sarnaselt Eestis kehtivate seadustega on võimalik ka Soomes võtta vastutusele tööandjat või tema esindajat töötervishoiu- või tööohutusnõuete rikkumise eest. Eestis kehtiva karistusseadustiku (edaspidi KarS) § 197 (reguleerib tööohutusnõuete eiramist) ja § 198 (reguleerib tööohutusnõuete eiramist ettevaatamatusest) alusel saab karistada füüsilist isikut nii rahalise karistusega kui ka vangistusega. Samas juriidilist isikut saab karistada vaid rahatrahviga³⁶. Suuremad erisused Soomes kehtivate ja Eestis rakendatavate seaduste vahel puuduvad. Sarnaselt Eestiga saab Soomes vastutusele võtta ka nii tööandjat või tema esindajat, tahtlikult või hooletusest tingitud töötervishoiu- või tööohutusnõuete rikkumise eest, rahalise trahvi või vangistusega. Surmaga juhtunud õnnetuste või raskete kehavigastuste tekitamise puhul rakendatakse karistusseadustiku (*Rikoslaki*) peatükki 21 „Elu ja tervist mõjutavad kuriteod“ (*Henkeen ja tervehteen kohdistuvista rikoksista*) § 8-11 ja § 13 sätestatud karistusi.

Töötervishoiu- ja tööohutusnõuete rikkumistest või hooletusest tingitud vahejuhtumeid ja õnnetusi ettevõttes Skanska OY fikseeritakse ja nende üle peetakse arvestus silmas pidades Skanska üldisi norme ja regulatsioone. Ettevõttes Skanska OY fikseeriti viimasel neljal aastal (2009-2012) hulk tööõnnetusi. 2012 toimus ettevõttes Skanska OY kergeid ja tööaja kaotusega õnnetusi (kerged tööõnnetused - tööst eemal oldud aeg maksimaalselt 1 tööpäeva ja rasked tööõnnetused - tööst eemal

³⁴Työturvallisuuslaki.

³⁵ Rikoslaki.

³⁶ Karistusseadustik, RT I, 2001, 61, 364,

oldud aeg alates ühest tööpäevast) kokku 71, neist Skanska oma töötajatega 51 ja alltöövõtjate hulgas 20. 2012 Skanska OY-s surmaga lõppenuid tööõnnetusi ei toimunud. 2011 toimus 1 surmaga lõppenud tööõnnetus ja 125 tööajakaotusega tööõnnetust. 2010 oli surmaga lõppenud tööõnnetusi 4 ja tööajakaotusega tööõnnetusi 71, millest omakorda 16 olid alltöövõtjate hulgas. 2009 surmaga lõppenud tööõnnetusi polnud, kuid oli 39 tööajakaotusega tööõnnetust.

Töötervishoiu- ja tööhutusnõuete rikkumiste ja tööõnnetuste arvestust peetakse kvartalipõhiselt, eraldi Skanska oma töötajate ning alltöövõtjate üle. Lisaks eelpool mainitud arvestustele peetakse arvestust ka nn „napikate“ (*near-missed cases*) ehk intsidentide üle. Intsident Skanska kontsernis on vahejuhtum, kus keegi otseselt viga ei saa ning suurt majandusliku kahju ei tekitata. Tööandja on intsidentide tuvastamiseks loonud oma vormi, kus on vaja täita vaid intsidendi juhtumise koht, aeg ja kellega see juhtus. Taolised raamatu kujul ja mugavalt kasutada olevad intsidentide registreerimise juhendid on jaotatud kõikidele Skanska OY-s töötavatele töölistele, nii oma kui ka alltöövõtjatele. Intsidendi kaartide täitmine on töötajatele täielikult vabatahtlik ning kedagi selleks ei sunnita. Tööandjana loodab Skanska saada töötajatelt infot võimalike kitsaskohtade kohta ehitusplatsidel ja õigeaegselt saadud info korral need kitsaskohad elimineerida. Et igasuguste lisapaberite täitmine on reeglina inimesele koormav ning kellegi peale „kaebamine“ ebameeldiv, on juhtkond kehtestanud isikutele, kes siiski enda ümber puudusi näevad ja püüavad sellest ka juhtkonda teavitada, nn preemia süsteemi: iga tööliste poolt täidetud intsidendi kaart toob isikule juurde 1.- euro (oluline, et kaardil on isiku nimi ning reaalne ohuolukord) palgalisana. Lisaks Skanska sisemistele tööregulatsioonidele ja arvestuste pidamisele erinevate tööõnnetuste ja intsidentide kohta, reguleerib Soomes intsidentidest teavitamist ka kohalik töökaitseadus³⁷ (*Työturvallisuuslaki*) § 19, kus töötajal on kohustus tööandjat teavitada kõikidest talle teadaolevatest rikkumistest ja puudustest. Samuti peab töötaja teavitama tööandjat ka sellest, et likvideeris ise puuduse, avastatud rikke või siis ohuolukorra. Skanska standarditel põhinev intsidentide kaart, kui see on täidetud töötaja poolt õigeaegselt ja vajaliku infoga, aitab tööandjal paremini kaardistada võimalikke ohte ja ohuolukordi oma objektidel ning teha omapoolseid jõupingutusi selleks, et edaspidi vältida sarnaste ohuolukordade teket.

1.3.2. Roots

³⁷ Työturvallisuuslaki.

Rootsis asub Skanska Sweden ja Skanska AB. Skanska AB on ettevõtte Skanska Grupp peakontor, kelle seos kohaliku ettevõttega Skanska Sweden ei ole ühene. Rootsis asuv Skanska Sweden on nagu iga teine Skanska ettevõtte, kes peab arvestama töötervishoiu ja tööohutuse vallas nii kontserni enda poolt loodud standardeid kui ka Rootsi riigi seaduseid.

Rootsis reguleerivad tööõnnetuste menetlemist järgmised seadused: sotsiaalkindlustusseadus³⁸ (*Socialförsäkringsbalken SFS 2010:110*), töökoha töötervishoiu korralduse määrus³⁹ (*Förordningen SFS 1977:284 om arbetsskadeförsäkring*) ja töökeskkonna määrus⁴⁰ (*Arbetsmiljöförordningen*).

Tööõnnetuste menetlemisega tegelevad ettevõttes Skanska Sweden töökeskkonna- ja tööohutusspetsialistid, kes lisaks juba juhtunud tööõnnetuste menetlemisele tegelevad ka ennetustööga, koolitustega ja abimeetmete juurutamisega. Hetkel on juurutamisel uus tööõnnetuste menetlemise kord, et olemasolevat kehtivat korda veelgi tõhustada. Riiklikul tasandil tegeleb Rootsis tööõnnetuste menetlemisega Rootsi Töökeskkonnaamet (*Arbetsmiljöverket*) ja Rootsi Sotsiaalkindlustusamet (*Försäkringskassan*). Tööõnnetuste menetlemisel tehakse igakülgset koostööd riiklikku järelevalvet ja tööõnnetusi menetlevate asutustega.

Töötervishoiu ja tööohutusnõuete rikkumiste eest on Rootsis ettenähtud järgmised karistused: a) töövõtjat ehk töolist on võimalik karistada nii rahalise trahviga kui ka vangistada, b) tööandjaid ehk juriidilisi isikuid saab töötervishoiu ja tööohutusnõuete rikkumiste eest karistada vaid rahalise trahviga, c) kui tööõnnetus lõpeb surmaga, saab vastavalt Rootsis kehtivale karistusseadustikule⁴¹ (*Brottsbalk*) karistada tööandjat või tema esindajaid vangistusega⁴².

Igal töötajal või tööandjal on võimalik rohkem ja täpsemalt uurida töötervishoidu ja tööohutust puudutavate osadega riiklikku järelevalvet teostava Töökeskkonnainspeksiooni (*Arbetsmiljöförordningen*) kodulehel⁴³ 21 erinevas keeles.

Ettevõttes Skanska Sweden on viimastel aastatel registreeritud hulk tööõnnetusi. Nii nagu Soomes ja ka muudes Skanska tütarettevõtetes, peetakse arvestust nii raskete tööõnnetuste, tööajakaotusega tööõnnetuste kui ka kergete tööõnnetuste üle (tööõnnetused, mis on toonud endaga kaasa rohkem kui 1 tööpäevast ajakaotust). Ettevõtetest Skanska Sweden saadud andmete põhjal juhtus nende ettevõttes viimasel kolmel aastal loetletud tööõnnetused: 2012.a juhtus Skanska oma töötajatega 284

³⁸ Socialförsäkringsbalken SFS 2010:110), Art. 42

³⁹ Förordningen SFS 1977:284, om arbetsskadeförsäkring.

⁴⁰ Arbetsmiljöförordningen

⁴¹ Brottsbalk.

⁴² Arbetsmiljöverket. Aktiebolag och fysiska personer som arbetsgivare. 2005.

⁴³ Arbetsmiljöförordningen. Koduleht

tööõnnetust, millest ajakaotusega olid 73. 2011.a juhtus oma töötajatega 302 tööõnnetust, millest 93 olid ajakaotusega. 2010.a olid vastavad arvud 293 ja 94.

Arvestust on peetud eraldi ka alltöövõtjate tööõnnetuste üle: 2012.a juhtus alltöövõtjatega 192 tööõnnetust, millest 78 olid tööajakaotusega. 2011.a juhtus alltöövõtjatega 194 tööõnnetust, millest 83 olid tööajakaotusega. 2010.a olid vastavad arvud 100 ja 37. Skansa Sweden esindaja sõnul nad 2010. aasta alltöövõtjate andmeid eriti uskuda ei taha, sest järgnevad aastad on näidanud olulisemalt suuremaid numbreid.

Skanska Sweden esindaja sõnul on viimasel kolmel aastal juhtunud ka üks surmaga lõppenud tööõnnetus. Kahjuks puudub täpsustav info selle kohta, mis aastal see juhtus ja kas tegemist oli oma töötaja või alltöövõtjatega.

Ettevõttesiseselt peetakse arvestust ja ka arvestatakse tööhutuse parendamisel nn. peaaegu-juhtunud õnnetustega (*near-missed cases*). Teadmata on töötajate motiveerimissüsteem ning koguarv (aasta jooksul esitatud andmed). Skanska Sweden järgib ja peab arvestust „napikate“ üle lähtudes Skanska kontserni üleüldisest tööhutuspoliitikast ja vastavasisulistest standarditest. Rootsi riigi oma seadused tööandjat ei kohusta pidama arvestust nn. peaaegu-juhtunud õnnetuste üle.

1.3.3. Norra

Skanska Norway on nagu Skanska Sweden Rootsis, suurim ehitusettevõtte Norras, kes on keskendunud peamiselt tsiviil- ja elamuehitusele ning teede ehitusele. Omades ca 4600 töötajat ning enam kui 100 aastast kogemust ehitusvaldkonnas⁴⁴, on nad Norras arvestatav jõud, kes võib olulisel määral mõjutada töötervishoiu- ja tööhutusega seotud tõekspidamisi. Rakendades Skanska AB standardeid tööhutusvallas annavad nad selge signaali ka paljudele ATV ning läbi erinevate koostöövormide suurendavad ühiskonna teadlikkust tööhutusest.

Norras reguleerivad töötervishoiu ja tööõnnetuste menetlemist järgmised seadused: tööhõive- ja sotsiaalministeeriumi määrus „Süstemaatiline tervise-, töökeskkonna- ja tööhutusosalase ühistegevus ettevõtetes“⁴⁵ („*Systematic health, environmental and safety activities in enterprises (Internal control regulations)*“), töökeskkonnaseadus⁴⁶ (*The Working Environment Act*).

⁴⁴ Skanska AB. Koduleht.

⁴⁵ Arbeidstilsynet. Koduleht. Systematic health, environmental and safety activities in enterprises (Internal control regulations) § 5 p 7.

⁴⁶ Arbeidstilsynet. Act relating to working environment, working hours and employment protection, etc.(The Working Environment Act) Chapter 5, Section 5-1 ja 5-2.

Eelpool loetletud seadused reguleerivad ära kõigi osapoolte kohustused ja õigused ning asjaajamise korra ja reeglid.

Tööõnnetuste menetlemine ettevõttes Skanska Norway on sama nagu teisteski Skanska tütaretevõtetes. Asutuse sees tegelevad tööõnnetuste menetlemisega asutuse poolt määratud isikud ehk siis töökeskkonna ja tööohutusega tegelevad spetsialistid ning riiklikul tasandil tegeleb töötervishoiu- ja tööohutusnõuete rikkumistega või tööõnnetuste menetlemisega Norra Tööinspeksioon (*The Norwegian Labour Inspection Authority*).

Tööõnnetuste menetlemine asutuse sees on korraldatud järgmiselt:

- Tööõnnetuste menetlemisega tegeleb tööandja poolt töökeskkonna- ja tööohutusespetsialist, kes peale tööõnnetuse toimumist võtab kõigilt osapooltelt ja pealtnägijatel seletused juhtunu kohta.
- Raskema tööõnnetuse korral tehakse tihedat koostööd riiklikku tööohutust korraldava ettevõttega.
- Kergemate tööõnnetuste või siis tööõnnetuste puhul, kus küll teavitatakse riiklikku tööohutust korraldavat ettevõtet tööõnnetusest, kuid mis ei too kaasa riiklikul tasandil uurimist, viiakse läbi asutusesisene uurimine.
- Uurimise käigus kogutavast infost püütakse välja selgitada iga tööõnnetuse algpõhjus, millest omakorda püütakse õppida ja võtta kasutusele meetmed, mis välistaks edaspidi sarnaste tööõnnetuste toimumise.

Lisaks tööõnnetuste menetlemisele on töökeskkonna- ja tööohutusspetsialistide ülesanne pidada arvestust tööõnnetuste üle, koostada asutusesiseseid raporteid ning koostada 5-miksi raport iga juhtunud tööõnnetuse kohta. 5-miksi raport on asutusesisene dokument, mida kasutatakse ennetuseesmärgil. Raport ise omab infot õnnetuse aja, asukoha, raskusastme ja meetmete kohta. Peale raporti valmimist saadetakse see kõigile Skanska AB tütaretevõtetele, kes peavad omakorda sellest teavitama oma töötajaid ja alltöövõtjad, et kõik saaks õppida tehtud vigadest. Taolise raporti koostamine on kohustuseks kõigile Skanska AB gruppi kuuluvatele tütaretevõtetele.

Karistused, mida saab rakendada töötervishoiu- ja tööohutusnõuete eest rikkunud juriidilisele ja füüsilisele isikule on järgmised: a) töökeskkonnaseaduse (*The Working Environment Act*) § 19-1 p1 alusel saab tööandajale töötervishoiu ja tööohutusnõuete rikkumise või hooletuse eest määrata

rahalise karistuse või vastutavale isikule kuni 3 kuu pikkuse karistuse või siis mõlemad koos⁴⁷, b) töökeskkonnaseaduse (The Working Environment Act) § 19-1 p2 alusel on võimalik eriti raskete või raskendavate asjaolude ilmnemisel määrata karistuseks 2 aastane vangistus⁴⁸, c) töökeskkonnaseaduse (The Working Environment Act) § 19-2 p1 tuginedes saab töötajat, kes rikub hooletusest tööohutusnõudeid, karistada rahalise trahviga⁴⁹, d) töökeskkonnaseaduse (The Working Environment Act) § 19-2 p2 alusel saab rikkumiste osas, mis on toime pandud tahtlikult või raske hooletuse tõttu, võtta vastutusele ning määrata rahaline trahv, 3 kuuline vangistus või mõlemad koos⁵⁰, e) töökeskkonnaseaduse (The Working Environment Act) § 19-2 p3 sättele tuginedes saab erandkorras määrata füüsilisele isikule aastase vangistuse raskendavate asjaolude ilmnemisel. Kui leitakse, et raskendavad asjaolud on leidnud kinnitust siis tuleb hinnata nende vastuolu erinevate direktiividega ja veenduda, kas töötaja oli eelnevalt aru saanud ja teadlik võimalikest ohtudest ning arvestanud asjaoluga, et tema teo tagajärjel võivad kahju saada või kannatada teised inimesed või nende vara⁵¹.

Viimasel kolmel aastal (2010-2012) on Skanska Norway pidanud arvestust ja järelpäringule esitanud järgmised tööõnnetuste arvud (nii nagu Rootsisis ja üldse Skanska kontsernis, on Skanska Norway töökeskkonna ja tööohutusega tegelevad spetsialistid pidanud arvestust eraldi oma töötajatega ja alltöövõtjatega juhtunud tööõnnetuste osas): 2012.a juhtus ettevõttes Skanska Norway kergeid ja tööajakaotusega tööõnnetusi oma töötajatega 117 ja alltöövõtjate hulgas 76. 2011.a olid vastavad arvud – oma töötajad 100 ja alltöövõtjad 59. 2010.a olid vastavad arvud – oma töötajad 126 ja alltöövõtjad 70.

Surmaga lõppenud tööõnnetus leidis aset viimati 2011.a ja see juhtus oma töötajaga. Kahjuks puuduvad andmed kergete vigastuste ja intsidenti kohta, kuigi lähtuvalt Skanska standarditele peab eraldi arvestust pidama ka nende üle.

Skanska Norway peab asutuse siseselt arvet ka nn. peaaegu-juhtunud õnnetuste (*near-missed cases*) üle. Kahjuks pole teada, kuidas nad oma töötajaid motiveerivad, et töölised ise näeks ja annaks märku vastavatest juhtumitest. Olulisemate „napikate“ kohta koostatakse samuti 5- miks raport,

⁴⁷ Arbeidstilsynet, *Op.cit.*

⁴⁸ *ibid.*

⁴⁹ *ibid.*

⁵⁰ *ibid.*

⁵¹ *ibid.*

mida omakorda levitatakse Skanska AB ühendava intraneti kaudu, kus kõikidel Skanskas töötavatel isikutel on võimalik nendega tutvuda, võtta teadmiseks ja levitada alltöövõtjate hulgas lootuses, et ka nemad võiks nendest õppida. Riiklikul tasandil puuduvad seadused, mis kohustaks tööandjaid pidama vastavat aruandlust või arvestust, mitu nn. „napikat“ on juhtunud. Riiklikku järelevalvet teostavad ettevõtted peavad arvestust ja viivad läbi omapoolseid menetlusi vaid tööõnnetuste osas.

1.3.4. Tšehhi

Tegemist on Skanska AB tütarettevõttega, kes tegeleb üheaegselt nii Tšehhi Vabariigis, kus ollakse suurim ehitusettevõtte, kui ka Slovakkia turul, kus ei olda küll kõige suurem ega juhtiv, kuid kindlasti üks juhtivamaid ehitusettevõtteid sealse ehitusturul. Viimastele andmetele tuginedes omab Skanska AB tütarettevõtte Skanska Czech Republic & Slovakia ca 7000 töötajat ning tegutseb peamiselt teede, sildade, raudtee ja tunnelite rajamisega. Samuti osutatakse teenust elamu- ja hoone ehitusvaldkonnas.

Tšehhis reguleerivad tööõnnetuste menetlemist järgmised seadused: töökoodeksi seadus⁵² (*Zákoník práce*) nr 262/2006 Coll. Tegemist on peamise õigusallikaga, mis reguleerib tööõigust ja tööga seonduvat. On tihedalt seotud Tööohutuse ja Töötervishoiu seadusega ning tööohutuse ja töötervishoiu seadus⁵³ (*Zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*) nr 309/2006.

Skanska Czech Republic & Slovakia asutuse siseselt vastutab töötervishoiu- ja tööohutusnõuete eiramise ning tööõnnetuste menetlemise eest töökeskkonnaspetsialist. Lisaks menetlemise kohustusele on töökeskkonna ja tööohutuspetsialisti üheks tööülesandeks pidada arvestust erinevate tööõnnetusjuhtumite, intsidentide ja töötervishoiu- ja tööohutusnõuete eiramise üle. Samuti on vastutava spetsialisti tööülesandeks teha igakülgset koostööd riikliku töötervishoiu ja tööohutuse järelevalvet teostava asutusega ning kõigist seadusega ettenähtud juhtudel teavitama neid tööõnnetusjuhtumitest, mis on toimunud Skanska Czech Republic & Slovakia ehitusettevõttes. Riikliku järelevalvega ja töötervishoiu ning tööohutusprobleemidega tegeleb Riikliku

⁵² Ministerstvo práce a sociálních věcí. Zákoník práce nr 262/2006 Coll.

⁵³ Zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci nr 309/2006.

Tööinspektsiooni kohalik büroo. Süsteem sarnaneb väga Eestis kehtestatud korrale ning töötab samade põhimõtete ja korra järgi nagu Eestis asuv Tööinspektsioon.

Tööõnnetuste menetlemine asutuse siseselt on samuti sarnane Eestis kehtivale korrale. Tööõnnetuste menetlemine asutuse tasandil on töökeskkonna ja tööhutusespetsialisti otsene tööülesanne ning igast tööõnnetusest informeeritakse ka kohalikku Tööinspektsiooni bürood, kes siis otsustab, kas on vaja sekkuda ja omalpoolt täiendavalt uurida ning menetleda tööõnnetust. Töökeskkonna ja tööhutusespetsialist teeb alati esmased menetlustoimingud õnnetuskohal ja võtab koheselt kõikidelt osapooltelt ütlused tööõnnetuse asjaolude kohta. Saadud informatsioon edastatakse Tööinspektsiooni palvel ka tööinspektorile, kes antud tööõnnetusega edasi tegeleb. Kui uurimine on läinud kohaliku Tööinspektsiooni tööinspektori kätte, pakub asutus omalt poolt tööinspektorile igakülgset abi ning aitab teda (vajadusel) menetlustoimingute läbiviimisel ja vajaliku informatsiooni kogumisel. Surmaga lõppenud tööõnnetusi menetleb kindlasti kohaliku Tööinspektsiooni büroo tööinspektor ja politsei.

Viimasel neljal aastal on Skanska Czech Republic & Slovakia ehitusettevõttes juhtunud hulk tööõnnetusi: 2012.a toimus tööajakaotusega tööõnnetusi oma töötajate hulgas 25 ja alltöövõtjate hulgas 3. 2011.a toimus tööajakaotusega tööõnnetusi oma töötajate hulgas 38 ja alltöövõtjate hulgas 6. 2010.a toimus tööajakaotusega tööõnnetusi oma töötajate hulgas 34 ja alltöövõtjate hulgas 6. 2009.a toimus tööajakaotusega tööõnnetusi oma töötajate hulgas 39 ja alltöövõtjate hulgas 16.

Kahjuks pole teada üleüldist tööõnnetuste arvu. Viimasel kolmel aastal (2010.-2012.a) pole juhtunud ühtegi fataalselt (surmaga) lõppenud tööõnnetust.

Skanska Czech Republic & Slovakia ettevõttes peetakse ka arvestust nn. peaaegu-juhtunud õnnetuste (*near-missed cases*) üle. Arvestust ei peeta niivõrd arvude osas, sest olulisem arvudest on arve pidajale intsidendijuhtumitest saadav info. Saadud infot saab edukalt ära kasutada koolituste läbiviimisel. Pole kahjuks teada Skanska Czech Republic & Slovakiast kasutatav motiveerimissüsteem, mis paneks inimesi enda ümber märkama ohuolukorda ja neist tööandjat teavitama. Riiklikul tasandil pole taoliste intsidentide registreerimine ja arvestuse pidamine asutustele kohustuslik.

1.3.5. Poola

Skanska Poland on üks enim kasvav (mahult, kasumilt jne) Skanska AB tütarettevõtte, kes omab Poola ehitusturul märkimisväärset osa ning kes on tööhutusvaldkonnas teerajaja. Peamiselt osutab

Skanska Poland teenust üldehituses, infrastruktuuri arenduses, raudtee ja hüdroenergeetika valdkonnas, omades samal ajal ca 6000 oma töötajat. Samuti on ettevõtet Skanska Poland pärjatud mitmete auhindadega.

Poolas reguleerivad järgmised seadused töötervishoiu ja tööohutuse korraldust ettevõtetes: tööõnnetuse definitsioon tuleneb Aktist Dz.U.2002.199.1673⁵⁴ (*USTAWA z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych*), mis võetud vastu 30 oktoobril 2002. aastal ja reguleerib sotsiaalkindlustust ning tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustust puudutavaid teemasid. Töötervishoiu ja tööohutusnõuete rikkumise tagajärjel juhtunud tööõnnetuste menetlemist reguleerib Poolas Ministrite nõukogu määrus nr. Dz.U.2009.105.870⁵⁵ (*ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie ustalenia okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy*) vastuvõetud 1. juuli 2009.a. Tööõnnetuste dokumenteerimine on reguleeritud Majandusministri määrusega nr. Dz.U.04.227.2298⁵⁶ (*ROZPORZĄDZENIE MINISTRA GOSPODARKI I PRACY z dnia 16 września 2004 r. w sprawie wzoru protokołu ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy*) vastuvõetud 16. september 2004.a. Tööõnnetuste dokumentatsiooni vormistamise ja statistika pidamise nõudeid reguleerib Majandusministri määrus nr. Dz.U.2010.218.1440⁵⁷ (*ROZPORZĄDZENIE MINISTRA GOSPODARKI I PRACY z dnia 07 stycznia 2009 r. w sprawie statystycznej karty wypadku przy (Dz. U. z dnia 29 stycznia 2009 r.)* vastuvõetud 7. jaanuaril 2009.a ja muudetud viimati 8. novembril 2010 a.. Kompensatsiooni määramine tööõnnetuse eest (haigusrahad) reguleerib Sotsiaalkindlustuse seadus Dz.U.1998.137.887⁵⁸ (*USTAWA z dnia 13 października 1998 r.o systemie ubezpieczeń społecznych*) vastuvõetud 13. oktoober 1998.a.

Eelpool kirjeldatud seadused aitava tööandajal korraldada ettevõttes töötervishoiu ja tööohutuse korraldust nii, et oleks kaitstud kõigi osapoolte õigused ning et tööandjale pandud kohustused oleksid täidetud parimal võimalikul moel.

⁵⁴ USTAWA z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, Dz.U.2002.199.1673, 2002.

⁵⁵ ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie ustalenia okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy, Dz.U.2009.105.870, 2009.

⁵⁶ ROZPORZĄDZENIE MINISTRA GOSPODARKI I PRACY z dnia 16 września 2004 r. w sprawie wzoru protokołu ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy, Dz.U.04.227.2298, 2004.

⁵⁷ ROZPORZĄDZENIE MINISTRA GOSPODARKI I PRACY z dnia 07 stycznia 2009 r. w sprawie statystycznej karty wypadku przy (Dz. U. z dnia 29 stycznia 2009 r., Dz.U.2010.218.1440, 2009.

⁵⁸ USTAWA z dnia 13 października 1998 r.o systemie ubezpieczeń społecznych, Dz.U.1998.137.887, 1998.

Tööõnnetuste menetlemisega tegeleb Skanska Poland ettevõttes töötav töökeskkonna- ja tööohutusspetsialist, kes on määratud tööandja poolt, töötervishoiu teemasid puudutavates küsimustes esindamaks tööandjat. Lisaks töökeskkonna- ja tööohutusspetsialistile on tööandja delegeerinud tööohutuse eest vastutuse ka objektidel vahetult töötavatele objektijuhtidele, kes peavad tagama töötervishoiu- ja tööohutusnõuetest kinnipidamise oma objektidel. Sisulise tööõnnetuse menetlemisega tegeleb töökeskkonna- ja tööohutusespetsialist tehes tihedat koostööd nii objektijuhi kui ka riiklikku järelevalvet teostava asutusega. Poolas on töötervishoiu ja tööohutuse valdkonnas riiklikku järelevalvet teostavaks ettevõtteks Kohalik Tööinspektsioon. Sarnaselt teistele riikidele tegeleb Poolas surmaga lõppenud tööõnnetuste menetlemisega lisaks tööandjale ka Tööinspektsioon ja politsei.

Karistused, mida saab töötervishoiu- ja tööohutusnõuete eiramisel või teadlikul rikkumisel määrata tööandjale ja töövõtjale, on järgmised: tööohutusseaduse⁵⁹ (*Kodeks Pracy*) peatükk 283 § 1 alusel saab töövõtjat ehk töötajat karistada töötervishoiu ja tööohutusnõuete eiramise eest rahalise trahviga 1000 kuni 30 000 zlotti. Juriidilist isikut saab lähtuvalt Poolas kehtiva Kriminaalkoodeksi⁶⁰ (*Kodeks Karny*) peatükk 220 § 1 alusel võtta vastutusele ning määrata karistuseks vabadusekaotus kuni 3 aastat, seda juhul, kui tööandja on jätnud täitmata talle pandud kohustused töötervishoiu ja tööohutuse korraldamisel töökohal ning kui selle tagajärjel on isikule tekitatud raske kehavigastus või ohtu pandud elu. Sama seaduse § 2 ütleb, et kui tööandjapoolne rikkumine on pandud toime tahtmatult, saab talle karistuseks määrata rahatrahvi, rahatrahvi ja piirata tema vabadust või kohaldada karistusena vangistust kuni 1 aasta. Juhul, kui tööandja ei esita tööõnnetusest teadet või vajalikke dokumente riiklikule tööohutus järelevalvet teostavale Tööinspektsioonile, saab talle lähtuvalt Kriminaalkoodeksi⁶¹ (*Kodeks Karny*) peatükk 221 alusel määrata rahalise trahvi või määrata trahvi ja piirata tema vabadust;

Kui töötajale ei saa lähtuvalt töötervishoiu ja tööohutuse seadusele sätestatud korras määrata õiglast hüvitist tööõnnetuse või kutsehaiguse tekkimisel, on tal võimalik pöörduda tsiviilkohtu poole saamaks täiendavat hüvitist tekkinud olukorra leevendamiseks. Käesolevat võimalust reguleerivad Poolas Tsiviilseadustiku artiklid 429 ja 430 ning 415 ja 435.

Kahjuks pole teada ettevõttes Skanska Poland viimasel kolmel aastal toimunud tööõnnetuste arve. Surmaga lõppenuid tööõnnetusi on viimasel kolmel aastal ettevõttes Skanska Poland olnud kokku 4.

⁵⁹ Kodeks Pracy

⁶⁰ Kodeks Karny

⁶¹ *ibid.*

2010.a ja 2011.a oli kummalgi aastal 2 surmajuhtumiga tööõnnetust, mis juhtusid alltöövõtjate töötajatega.

Seadusest tulenevalt pole Poolas kohustuslik tööandjal pidada arvestust nn. peaaegu-juhtunud õnnetuste (*near-missed cases*) üle. Vaatamata sellele peab Skanska Poland siiski arvestust ka „napikate“ üle ning püüab saadud infot ära kasutada uute ning vanade töötajate väljaõppel. Lisaks kasule, mis tekib koolitatud töötajast, saab „napikates“ sisalduvat informatsiooni edukalt ära kasutada parema töökooha või objekti loomisel.

2. Ehitusettevõtte Skanska ajalugu, tööohutus ja tööõnnetuste menetlemine Skanska AS-is

Ehitusettevõttel Skanska on 125 aastane ajalugu. Skanska asutati Rootsis 1887 aastal ning siis oli ettevõtte nimi Aktiebolaget Skånska Cementgjuteriet⁶². Esimese rahvusvahelise kogemuse sai ettevõtte 1897. Läbi aegade on Skanska ehitusettevõttena ehitanud peaaegu kõiki võimalike asju, milleks on kõrghooned, sillad, tunnelid, raudtee jne. Looduna Rootsis on Skanska mänginud olulist rolli Rootsis infrastruktuuri kujundajana ehitades maanteid, sildu, eluasemeid, kontorihooneid ja elektrijaamu. 1965. aastal noteeriti ehitusettevõtte Stockholmi börsil ning 1984 sai ametlikuks ettevõtte gruppi nimetuseks Skanska.

1950. aastal otsustas Skånska Cementgjuteriet laieneda ning siseneda teistele turgudele. Järgnevatel aastakümnetele on Skanska sisenenud Aafrikasse, Aasiasse, Lõuna-Ameerikasse ning 1971. aastal ka USA turule, kus hetkel ollakse üks juhtivamaid ehitusettevõtteid tsiviilehituses. Tänapäevaks on Skanska loobunud Aasia ja Aafrika turgudest ning nendes regioonides oma esindusi ei oma. Olulise tähtsusega on Skanska ajaloos 90-ndad, sest see oli ajajärk, kus ettevõttes toimusid suuremad muudatused, müük kahekordistus mõne aastaga eelnevaga võrreldes, mis omakorda rajas parimad võimalused areneda globaalseks ehitusettevõtteks. 21 sajandi alguseks on Skanska laienemine peatunud, omades esindusi Euroopas, Ladina-Ameerikas ning USA-s (kokku 18 riigis)⁶³. Skanska AS kuulub Skanska gruppi aastast 2000, kui Skanska AB tütarfirma Skanska OY sõlmis EMV aktsiate ostulepingu. Seoses sellega lõpetati märtsis EMV aktsiate noteerimine Tallinna Väärtpaberibörsil

⁶² Skanska AB. Koduleht

⁶³ *ibid.*

Alates 29.02.2001 tegutsetakse Skanska EMV AS nime all. Töötati välja tegevussüsteem, milles on integreeritud kvaliteedi-, keskkonna- ning tervishoiu ja töökeskkonna juhtimine. Bureau Veritas Eesti OÜ väljastas 26.11.2001 Skanska EMV AS-ile sertifikaadid Independent Service Organization (ISO) 14001:1996 nõuetele vastava keskkonnajuhtimissüsteemi ja standardile ISO 9001:2000 vastava kvaliteedijuhtimissüsteemi kohta. Jätkati tegevust kolmel põhitegevusalal: üldehitus, keskkonnaehitus ja kinnisvara arendus.

17.12.03 lõppenud Bureau Veritas Quality International (BVQI) audit tunnistas Skanska EMV tegevussüsteemi Occupational Health & Safety Advisory Services (OHSAS) 18001:1999-le vastavaks ja toimivaks ning väljastas 02. jaanuaril 2004 vastavustunnistuse nr 144868, mis on ehitusettevõtetele esimene ja üldse neljas sellekohane tunnistus Eestis. Loodi keskkonnaehituse divisjon, mille tegevusvaldkondadeks on keskkonnaprojektide ja välistorustike projektide juhtimine. Alates 2005. aastast pööratakse Skanska EMV AS-is suuremat tähelepanu tööohutusstrateegia rakendamisele. Tööohustrateegia rakendamine seisnes peamiselt täiendavate tööohutusabinõude kasutusele võtmises ja rakendamises. Tegevussüsteemi viidi sisse täiendavad tööohutuspunktid, mis pani iga projektijuhi ja töölise arvestama tööohutusega. Lepingutele alltöövõtjatega hakati lisama lepingulisa, mis puudutas eranditult tööohutusega puudutavaid nõudmisi ning mille täitmise kontroll delegeeriti projektimeeskondadele. Kehtestati sunnivahendid, mis pidid tagama selle, et kõik osapooled täidaks tööohutusnõudeid ning peaksid kinni kokkulepetest milles lepidi kokku lepingusõlmimise ajahetkel.

2009. aastal pööras Skanska AB silmad rohelisema ja loodust säästvama ehituse juurde. Sama tegi ka Skanska AS. Pooldades rohelist mõtteviisi, hakati rohkem mõtlema energia ja keskkonda säästvamate ehitiste peale. Hakati läbi viima nn “Skanska Green Toolbox“ vestlusi ja koolitusi alltöövõtjatele. Roheline mõtteviis on sestpeale olnud iga projekti lahutamatu osa.

Aastal 2010 võttis Skanska AS eesmärgiks teise projekti ja nägemuse, mille poole püüelda sama innukalt nagu Rohelise algatuse poole. Nimelt lepidi 2010 kontserni siseselt kokku, et aastaks 2015 püütakse jõuda 5 nullini, milleks on:

- 0 kahjumlikku projekti;
- 0 keskkonnakahju;
- 0 tööõnnetust;
- 0 eetilist rikkumist;
- 0 ehitusviga;

Kuigi esmapilgul tunduvad eelpool loetletud eesmärgid utoopiana, on need kindlasti saavutused, mille poole püüeldakse ja mida püütakse saavutada. Lisaks eesmärkide püstitamisele on muudetud ka tegevussüsteeme ja – kavasad, mis aitavad püstitatud eesmärkidele lähemale jõuda või saavutada. Kõige nende eesmärkide poole püüdlemine pole kindlasti odav, kuid arvestatav kasu tuleneb hoopis muudest asjadest - näiteks kvaliteetsed ehitised, rahulolevad kliendid, elus ja terved töötajad jne. 2012. aastal muudeti peamiselt asutusesiseseid dokumente. Võeti kasutusele uusi vorme, mis aitavad parendada tööturvalisusega seotud probleeme. Näitena võib välja tuua ohutuskaardi laiaulatuslikum kasutusele võtmine. Ohutuskaartide täitmist hakati nõudma ka kõigilt alltöövõttu tegevatelt firmadelt.

Aastal 2012 toimus Skanska AB gruppi kuuluvates tütarettevõtetes 2 surmaga juhtunud tööõnnetust. Esmapilgul tundub see number väike, kui arvestada seda, et 2012. aastal töötas Skanska objektidel üle maailma iga päev ca 250 000 töötajat. Samas kehtib ettevõttes Skanska põhimõte, et tööohutusest hoolivale ehitusettevõttele on ka 2 surma liiga palju. Skanska tööandjana püüab igast tööõnnetusest õppida ja edaspidi vältida sarnaste tööõnnetuste tekkimist või toimumist. Selleks, et tööõnnetustest oleks ka võimalik õppida ja edaspidi neid ära hoida, on Skanska välja töötanud asutusesisese juhendi „Tegevus õnnetusjuhtumite korral ja aruandlus“.

Õnnetusjuhtumi puhul on kahju juba tekkinud. Sellisel juhul on kõige tähtsam tegutseda nii, et vältitakse lisakahju tekkimist, hoolitsetakse kannatanute eest, edastatakse vajalikud teated ja koostatakse aruanded.

Teadete esitamise kohustus tuleneb ühelt poolt seadustest ja teiselt poolt Skanska enda eeskirjadest. Teavitamise puhul on kõige olulisem, et selle abil saab vältida samalaadsete õnnetuste juhtumist tulevikus.

Juhend koosneb järgmistest osadest:

1. Olukorra tuvastamine

- Töökoha õnnetusjuhtumid, peaaegu juhtunud õnnetused ning ohuolukorrad, mis jagunevad kaheks erinevaks grupiks:
 - Töökoha õnnetusjuhtumid on juhtunud tööobjektidel (= töökoha juurde kuuluval ja töötajate poolt kasutataval alal). Töökoha õnnetusjuhtumiteks loetakse ka ehitusplatsi logistikaga seotud platsisisesid liiklusõnnetusi, aga mitte tööreisidel või tööga

seotud liikluses juhtunud õnnetusi. Eestis kahjuks selline asi ei ole mõeldav, sest TTOS § 22-ale tuginedes loetakse kõik tööajal tööandja huvides teostatavad tööülesannete täitmisel tekkinud tööõnnetused, mis lõppevad tervisekahjustuse või surmaga, tööõnnetuste hulka.

- Tööõnnetus on juhtunud töö käigus või tööst tulenevate tingimuste tõttu. Tööõnnetuseks loetav vigastus või haigus tekib ootamatult, maksimaalselt ühe päeva jooksul. See ei tulene mingist muust vigastusest või haigusest, ent see võib olla põhjustatud ülekoormusest või koormavast liigutusest, nagu näiteks venitus, rebend, hõõrumine või äkiline kõõluse- või lihasvalu. Pikema aja jooksul ilmnevate tugi- ja liikumiselundkonna haigustest tulenevad töölt puudumised registreeritakse haigusjuhtumitena.

1.1 Haigushood - Töökohal ja tööandja kasutataval alal tekkinud haigushood (näiteks: epilepsia, allergiline respiratoorne haigus) ei ole õnnetused, aga tõsiste juhtumite kohta tuleb pärast esmaste abimeetmete rakendamist esitada viivitamatu teade (A).

1.3 Õnnetusjuhtumid tööreisil ja tööga seotud liikluses. Tööreisil juhtunud õnnetusjuhtum on õnnetus, mis juhtub teel elukohast töökohta või vastupidi. Oma töötaja õnnetusjuhtumi kohta esitatakse õnnetusjuhtumi siseteade (B).

Tööga seotud liikluses juhtunud õnnetus on tööpäeva ajal või tööga seotud liikluse käigus juhtunud õnnetus. Tööga seotud liikluses juhtunud surmaga lõppenud õnnetusjuhtumite kohta esitatakse viivitamatu teade (A) ja siseteade õnnetusjuhtumi kohta (B).

Ettevõttes ei registreerita teise osapoole põhjustatud liiklusõnnetusi kui õnnetusjuhtumeid.

1.4 Keskkonnakahjud, tulekahjud, veekahjud. Õnnetusjuhtumite kohta, mis põhjustavad tõsist kahju ning mis võivad leida kajastust seoses Skanska mainega, tuleb esitada viivitamatu teade (A).

Tõsise keskkonnakahju all mõistetakse juhtumit, mis toob kaasa keskkonnasaaste, näiteks õlimahuti ümberminemine või hallituskahjustused valmis objektidel.

Kergemad juhtumid, näiteks ametkondlike määruste alusel puhastatud väiksed lekked, registreeritakse QPRi tulemuskaardi ohutusalaste tähelepanekutena (D).

2. Tegevus-, teavitamis- ja aruandlusjuhendid

Esmased meetmed :

1. Hinnake olukorda.
 - a. Päästke ohus olevad inimesed.
 - b. Vältige lisakahju tekkimist ja hoiatage teisi.
 - c. Hinnake esmaabi vajadust.
2. Helistage numbril 112 päästeteenistusse või tegutsege vastavalt töökoha juhistele.
3. Andke vajalikku esmaabi.
4. Andke päästetöötajatele juhiseid kohale jõudmise kohta.
5. Teatage juhtunust oma ülemusele või juhtkonnale.

Õnnetuskoha vastutav isik peab õnnetuse juhtumisel keskenduma vajalike meetmete rakendamisele. Teavitamise ja suhtlusega seotud ülesannete korraldamiseks määratakse isik, kes suudab nende täitmise eest vastutada, näiteks piirkondlik juht, objektijuht või tootmisinsener või ohutusspetsialist. Objekti-/projektijuht lepib vajalikud teavitamismeetmed (hinnangud, teadaanded, pressikonverentsid) kokku Skanska EMV kommunikatsiooniosakonnaga. Töökoha õnnetusjuhtumeid, peaaegu juhtunud õnnetusi ning ohuolukordi käsitletakse vastavalt järgmisele tabelile. Teatamisjuhiseid on kirjeldatud täpsemalt osades A, B, C ja D.

Tabel nr 2, lahter A- viivitamatu teade - kui teave tööga seotud liikluses toimunud surmajuhtumi, surmaga lõppenud või tööobjektile juhtunud raske õnnetusjuhtumi, raske keskkonnakahju, tulekahju või veekahju kohta osutub tõseks, on väga oluline koguda juhtunu kohta kohe võimalikult konkreetset teavet.

Õnnetuste, raskete õnnetusjuhtumite ja keskkonnakahjude blankett selgituse koostajale näitab ära, millist teavet vajatakse ja kellele see esitada tuleb. Märkida tuleks vajalikud andmed otse blanketile ja edastada see kirjalikult, näiteks e-posti teel.

Tööjuhid teavitavad pärast hädaolukorra teadet (Hädaabikeskusesse - 112) kohe:

- projektijuhti (või kui teda kätte ei saa, siis valdkonnajuhti või piirkondlikku direktorit)
- tööohutusspetsialisti.

Lisaks teavitatakse vajadusel järgmisi isikuid:

- Tööinspeksiooni (surmaga lõppenud tööõnnetuse korral)
 - Vigastatu või õnnetusjuhtumist kannatada saanud lähedased, kui isik ei saa ise nendega ühendust võtta.
 - Maanteeamet, kui õnnetusjuhtum häirib liiklust
 - Lähikärbuse elanikud ja liiklejad.

Projektijuht teavitab kohe järgmisi pooli:

- Valdkonna juht.
- Üksuse ohutuspetsialist.
- Keskkonnakahjud: keskkonnaspetsialist või kvaliteediinsener.
- Skanska AS kommunikatsioonijuht (e-kiri või tekstisõnum, kui kohe telefonitsi kätte ei saa).
- Klienti teavitatakse vajaduse korral vastavalt projekti kliendisuheteid puudutavatele tingimustele, kui ei lepi kokku teisiti.

Skanska AS kommunikatsiooniosakond teavitab järgmisi isikuid:

- Skanska AS juhtkond ja juhatus.
- Personal (intranet, Skanska uudised).
- Skanska üldtelefon.
- Töökeskkonnaspetsialist.
- Massiteabevahendid (vajaduse korral).

Kommunikatsiooniga seotud vastutuse võib leppida kokku ka juhtumipõhiselt, kui teavitusketi katkematus on tagatud.

Surmaga lõppenud õnnetusjuhtumitest peab Skanska AS juhatuse esimees teatama viivitamatult, või vähemalt 24 tunni jooksul, isiklikult Skanska Oy juhatuse esimehele, AB ühiskondliku vastutuse direktorile ning AB ohutusjuhile. Kommunikatsiooniosakond kontrollib, kas juhatuse esimeest on õnnetusjuhtumist teavitatud.

Skanska AS juhatuse esimees peab 48 tunni jooksul esitama õnnetuse kohta kirjaliku I etapi uurimisaruarande *Fatal Accident Protocol* (edaspidi FAP) ning 10 päeva jooksul II etapi uurimisaruarande Skanska Oy juhatuse esimehele ning Skanska AB ühiskondliku vastutuse direktorile ning ohutusjuhile. Juhatuse esimees peab kahe päeva jooksul pärast õnnetust pidama vastavasisulise telefonivestluse ühiskondliku vastutuse direktoriga.

Skanska AS kommunikatsiooniosakond teatab surmajuhtumitest Skanska AB kommunikatsiooniosakonnale pärast seda, kui teave on edastatud juhatuse esimehele.

Surmajuhtumite aruandlusprotseduur (*Group Forum / Policies and Rules: Fatal accident protocol*) puudutab peale Skanska enda ja alltöövõtjate töötajate ka kolmandaid isikuid, kes on Skanska tööobjektidel juhtunud õnnetuse või õnnetusjuhtumi tõttu surma saanud. Lisaks hõlmab menetlus ka Skanska töötajate surmajuhtumeid tööreisidel (välja arvatud igapäevased sõidud kodu ja töökoha vahel).

Skanska AB kogub surmajuhtumitest teavitamiseks Skanska mälestamishetke jaoks materjali.

Juhatuse esimees annab surmajuhtumist isiklikult aru järgmisel Skanska AB juhtkonna *Senior Executive Team*, (edaspidi SET) koosolekul. Juhatuse esimees annab parandusmeetmete kohta uuesti SET-ile aru 20 päeva pärast mälestamishetke.

Tõsised keskkonnakahjud, tulekahjud, veekahjud - keskkonnakahju all mõistetakse juhtumit, mis toob kaasa keskkonnasaaste, näiteks õlimahuti ümberminemine või hallituskahjustused valmis objektidel.

Kui tööobjektidel leiab aset raske keskkonnakahjuga lõppenud sündmus, mille tulemusel keskkond kahjustub või kahjujuhtum võib avalikkuses kõlapinda leida, tegutsetakse samamoodi nagu rasketest õnnetusjuhtumitest teatamisel.

Raske keskkonnakahju kohta koostatakse ööpäeva jooksul aruanne, mis sisaldab olukorra kirjeldust, esialgset riskianalüüsi ja esialgset tegevuskava. Aruanne koostatakse inglise keeles ja esitatakse Skanska Oy tegevdirektorile, juhatuse esimehele ja Skanska AB ühiskondliku vastutuse direktorile. Aruande koostab projektipersonal koos Skanska AS kommunikatsiooniosakonna ja keskkonnaküsimuste eest vastutava isikuga.

Kõigi keskkonnakahjuga lõppenud juhtumite puhul võetakse piisavate puhastusmeetmete tagamiseks alati ühendust kohalike pädevate ametkondadega.

Tabel nr 2, lahter B- siseteadete õnnetusjuhtumi kohta - siseteadete õnnetusjuhtumi kohta esitatakse kõigi õnnetuste puhul, mille tagajärjel on töötaja käinud arsti juures, kaasa arvatud töölt puudumist mittepõhjustanud õnnetusjuhtumid, tööreisi ja tööliiklusega seotud õnnetusjuhtumid. Kahjuteade esitatakse elektrooniliselt ka kindlustusseltsile.

Teate esitab viga saanud töötaja ülemus. Kui viga on saanud alltöövõtja töötaja, esitab alltöövõtja juht õnnetusjuhtumi teate oma kindlustusseltsile.

Tegevus õnnetusjuhtumi korral:

1. Õnnetusjuhtumist tuleb kohe ülemusele teatada

- Ka kergematest juhtumitest (nt venitused, kriimustused, ära löömised, praht silmas) tuleb kohe teatada töödejuhile või ülemusele, isegi kui paistab, et tekkinud kahju ei vaja meditsiinilist sekkumist. Teatamiskohustus on tingimusteta eeldus sellele, et õnnetusjuhtumi saaks lugeda õnnetusjuhtumiks, kui see vajab hiljem ravi.
- Kui vigastuse sümptomid hiljem halvemaks muutuvad ja õnnetusjuhtumi seotust töökohaga ei saa tõendada, võib kindlustusfirma keelduda kahjuhüvitise maksmisest.

Kui vigastus hiljem valutama hakkab (nt õhtul või nädalalõpul) ning vajab arstikonsultatsiooni, teatatakse võimaluse korral sellest oma ülemusele juba enne arsti juurde minemist.

2. Ülemus täidab õnnetusjuhtumit käsitleva siseteadete blanketi koos kahjukannatajaga

- Õnnetusjuhtumi teates tuleb täpselt ja õigesti kirjeldada juhtumi kulgu: kus ja mida isik õnnetuse toimumisel tegi, millised kõrvalekalded tavategevusest vigastuseni viisid, kuidas vigastus tekkis, mis vigastuse põhjustas (masin, tööriist vms). Venituste ja valu korral kirjeldatakse ka nt tõstetud koorma kaalu ja suurust, tehtud tööliigutusi, töö koormavust.
- Õnnetusjuhtumi teade edastatakse tööohutusspetsialistile

3. Tööjuht teatab õnnetusjuhtumist oma objektil/üksuses kokku lepitud korra kohaselt ning koostab töölt puudumiseni viinud õnnetuse ja raske peaaegu juhtunud õnnetuse kohta 5-miksi ohutusaruande (vt lisa 2, 3 ja 4).

4. Haiguse tõttu puudumise põhjustanud õnnetuste suhtes korraldatakse pärast haiguspuhkust ühishõupidamine (ülemus, kannatanu, ohutusspetsialist ja vajadusel valdkonna juht), kus otsustatakse parandusmeetmed nii, et samasuguseid õnnetusi tulevikus enam ei juhtuks.

Tabel nr 2, lahter C- viie põhjusega ohutusaruanne - aruande eesmärk on edendada kahjujuhtumitest õppimist Skanska kõigis tegevusüksustes. Ohutusaruanne koostatakse kõigi töölt puudumise põhjustanud juhtumite ja peaaegu juhtunud õnnetuste kohta.

Raske peaaegu juhtunud õnnetus on juhtum, mis oleks arvatavasti põhjustanud surmajuhtumi, kui aeg ja koht oleksid olnud pisut teistsugused. Sellised olukorrad on näiteks töötaja kukkumine kõrgemalt kui kaks meetrit, tõstmisel kukkunud materjalid juhul, kui inimesi jäi nende alla, ajutiste konstruktsioonide kokku kukkumine, kaevandite varisemine ning töötaja ja sõiduki või töömasina kokkupõrge.

Tööobjekti tööohutuse eest vastutav töötaja vastutab selle eest, et selliste juhtumite kohta koostataks 5-miksi ohutusaruanne. Abi võib küsida näiteks tööohutusspetsialistilt. Uurimisel osaleb võimaluse korral (objekti) töökeskkonnavolinik.

1. Objekti tööohutuse eest vastutav töötaja saadab aruande hiljemalt kahe tööpäeva jooksul tööohutuse spetsialistile või ohutusjuhile ja töökaitsevolinikule
2. Ettevõtte tööohutusspetsialist või ohutusjuht (kui teist kontaktisikut ei ole) kontrollib aruande üle, teeb vajadusel lisaselgitusi ja saadab pdf-vormingus aruande hiljemalt viie tööpäeva jooksul pärast õnnetuse juhtumist lisaks üksuse direktorile ka järgmistele isikutele:

Skanska AS juhtkond, riskikomitee, ohutusvõrgustik, Soome piirkondlikud teavitajad (FI-Johtoryhmä Skanska Oy; FI-riskikomitea@skanska.fi; FI-Turvallisuusverkosto; FI-Aluetiedottajat Suomessa).

Ettevõtte tööohutusspetsialist salvestab aruande võrgukettale kausta public/ työturvallisuus/5-miksi-turvaraportit/.

Piirkondlik kommunikatsioonijuht lisab aruande järgmistesse Skanska uudistesse. Aruanne arutatakse läbi tööobjekti igapäevasele koosolekul.

Skanska AS töökeskkonnaspetsialist teatab Skanska AB-le rasketest õnnetusjuhtumitest ja rasketest peaaegu juhtunud õnnetustest oma igakuises aruandes.

AB-le teatav „raske õnnetus“ on juhtum, mis tekitab vigastuse, ning oleks arvatavasti põhjustanud surmajuhtumi, kui aeg ja koht oleksid olnud pisut teistsugused.

Q. Teade QPR-i tulemuskaardile - tööobjekti igakuine tulemuskaart - Quarterly Performance Review (edaspidi QPR) täidetakse vastavalt juhendile QPR tulemuskaardi juhend. (QPR tulemuskaart on Skanska OY poolt loodud ja rakendatav juhtimisüsteemi andmebaas, kuhu iga kuu sisestatakse kõik toimunud tööõnnetused. Samuti tööõnnetuste tagajärjel puudunud haiguspäevad, töötaajate töötunnid jms. Kaarti täidetakse parema ülevaatesaamiseks tööõnnetustest ja kaotatud tööajast)

2.1. Erinevate Skanska tütarettevõtete tööõnnetuste menetlemine ja analüüs

Käesolevas peatükis toob autor mõningad näited tööõnnetustest, mis on toimunud Skanska ehitusobjektidel ning nende analüüsimise tulemustest.

Iga tööõnnetuse kohta koostatakse asutuse siseselt GSSD (*Global Safety Stand Down*) mille eesmärk on kõiki töötajaid teavitada probleemidest ja küsimustest, mis puudutavad surmaga lõppenud õnnetusi ja mõista, kuidas need mõjutavad meid ennast ja teisi. GSSD sisaldab endas järgmist infot:

- Toimunud õnnetuse aega ja kohta;
- Objekti või projekti taustainfot;
- Õnnetuse lühikirjeldust;
- Õnnetuseni viinud põhjuste kirjeldust;
- Järeldusi;
- Meetmeid, mis aitaks edaspidi ära hoida samalaadsete õnnetuste teket;
- Arutlustemasid;

Õnnetuse kohta koostatud GSSD saadetakse dokumendi eest vastutavale isikule, kes siis saadab selle edasi kõikidele kontserni kuuluvatele ettevõtetele. Lisaks edasisaatmisele tegeleb GSSD vastutav isik ka GSSD sisulise poolega, sest teade peab lisaks lühikirjeldusele sisaldama ka selgitusi

toimunud tööõnnetuse kohta, äriüksuse järgnevaid samme ohutuse parandamiseks ja tegevuskavasid, mis aitaks edaspidi vältida samalaadsete tööõnnetuste toimumist ning ajakava, mis ajaks muudatused saavad tehtud või on kavas ära teha.

Eelpool kirjeldatud tegevuste parememaks mõistmiseks toob autor näitena mõned GSSD, mis juhtunud Skanska AB gruppi kuuluvates ehitusettevõtetes.

2.1.1 Näide 1. Õhku paiskunud detaili põhjustatud traagiline õnnetus

Õnnetuse toimumispaik: London, UK / Skanska UK

Õnnetus juhtus: 21.10.2011

Ohver: Shaun Maslin, 44

Perekond: elukaaslane, 4-aastane tütar, 15-aastane kasupoeg ja 18-aastane kasutütar

2004. aastal moodustasid Britannia Skanska ja National Grid Gas (NGG) kontserni North London Gas Alliance, mille ülesandeks on igal aastal renoveerida 400 km pikkuselt madala ja kesksurve gaasitrassi Londoni ja Kagu-Inglismaa piirkonnas. NGG osaleb selles projektis nii Skanska partneri kui kliendina. Loodud ühenduses teevad Skanska ja NGG töötajad tihedat koostööd ja tegevuses juhindutakse NGG tegevus- ja ohutuseeskirjadest. Nende eeskirjade kohaselt jälgib tööviise, riskide hindamist ja tööde alustamise lubamist vastutav insener, kes on gaasialal kogunud spetsialist.

SM Plant Ltd nimelist allettevõtjat esindanud kolmeliikmeline meeskond, mida juhatas Shaun Maslin, sai ülesande teha terasest 600 m peagaasijuhtme survetestimine. Test viidi läbi kaevandis, mille sügavus oli 2 m, laius 2 m ja pikkus 8,5 m. Shaun Maslin ja veel üks töömees olid õnnetuse hetkel kaevandis (vt joonis 2.1). Töörühma kolmas liige abistas neid ülevalt. Testimisel kasutatud suruõhk tuli kompressorist, mis asus kaevandist 15 m kaugusel. Terastoru otsad suleti ajutiste korgiga (rahvakeeli: pimedaga; vt joonis 2.2). Lahtipääsenud korgi läbimõõt oli 700 mm ja see kaalus u 100 kg. Kork oli kinnitatud pingutusmuhviga, mis toimis gaasitihendina, kuid ei olnud piisavalt tugev hoidmaks korki surve all kindlalt kinni. Korgi ja teise toruosa vahele paigutati 3,3 m pikkune puust kaldtugi. Survetesti ajal märgati õhuleket ja selle täpse asukoha leidmiseks valati

survesteemi märgistusvedelikku. Shaun Maslin seisis vedeliku lisamise ajal otse korgi kõrval. Ta palus töökaaslast tuua autost nutrivõtmeid. Ootamise ajal aga puutugi purunes ja kork lendas torusuust välja ning tabas Shauni. Kork lendas kaevandi ühest otsast teise, vigastades oluliselt ka selle tugitarindeid ja kaevandist välja kokku 15 meetrit. Vaatamata töökaaslaste ja parameedikute püüdele meest päästa suri Shaun Maslin õnnetuspaigal. Teine tööline ei saanud kehavigastusi, ehkki oli samuti korgi lähedal, kui see välja paiskus.

Joonis 2.1 Töömehed paigaldamas kaevendis ajutist korki

Joonis 2.2 ära lennanud ajutine kork
(rahavakeeli : pime)

Õnnetuse menetlemisel jõuti järeldusele, et tööõnnetuse põhjustas kontserni planeerimis- ja ohutuseeskirjade mitte järgimine. Leiti hulga puudusi:

1. Ehitusplatsil polnud koostatud survetesti kohta ohuhinnangut ja kirjalikku testimisprotokoll.
2. Ankurdamissüsteem ei vastanud konstruktsiooni või teostuse osas kinnitatud normidele.
3. Kogu meeskonnaga poldud läbi arutatud ohutuid töövõtteid ja survetestimisel järgitavaid norme.
4. Meeskonna juht (Shaun Maslin) ei olnud piisavalt kompetentne, et töötada suurte gaasitorude survestamisel.
5. Pärast ehitusetappi ei kontrollinud kontserni esindaja enne survetestimist tehtud tööd.
6. Töörühmale ei antud jooniseid normidele vastava ankurdamissüsteemi ehitamiseks.

Lähtuvalt leitud puudustele jõuti järeldustele, et ankurdamissüsteem ei vastanud kinnitatud normidele. Toed ja materjalid, mis pidid takistama korgi lahti pääsemist testimise ajal ei olnud NGG standardite kohased ega pidanud testis vastu.

Meetmed, mida on hakatud rakendama Skanska UK-s. - nii Skanska UK kui NGG uurivad juhtunut. Skanska UK on algatanud hindamisi standardite ning ohutuseeskirjade järgimise uurimiseks. Meetmed samalaadsete õnnetuste ärahoidmiseks on järgmised:

- Hinnatakse survetestimisele ja tugikonstruktsioonidele seatud nõuete järgimist kõigis Skanska UK tegevustes, ka elektri- ja veetöödel.
- Tellitakse kontserni tööohutuse ja planeerimispõhimõtete järgimise sõltumatu audit;
- Vaadatakse läbi pädevusnõuded ja nende hindamise meetodid, tagatakse töötajate kompetentsus ja kontrollitakse seda;
- Vaadatakse üle alltöövõtja ja ka selle alltöövõtja. Töökorraldust kontrollitakse kohapeal läbiviidavate audititega;
- Survetestimise ja ankurdamiskonstruktsioonide nõuded vaadatakse nii oma töötajate kui ka allettevõtjatega uuesti läbi;
- Vaadatakse üle gaasiga seotud tööülesannete järelevalve korraldamine ja veendutakse, et järgitakse kokku lepitud töömeetodeid. Survetestimise ajal käib ehitusplatsidel selle ala eest vastutav insener;
- Hinnatakse ankurdamise, tugitarindite ja survetestimise meetodeid võrdlevalt kasutada oleva tehnoloogiaga.

Ka eelkirjeldatud juhtumi puhul viis õnnetuseni täiesti tavapärane töö, kuna ei järgitud kokkulepitud eeskirju ja töömeetodeid.

Antud õnnetuse tagajärjel võiks kõik osapooled arutleda järgmistele teemadel:

1. Kui sageli vaadatakse teie ehitusplatsil läbi rutiinsete tööülesannetega seonduvaid ohutusriske ja kontrollitakse, kas kõik töötajaid tegutsevad ohutusnõudeid järgides?
2. Kui ehitusplatsil järgitakse kliendi või koostööpartneri ohutuseeskirju, siis kas on tehtud kindlaks, et need on vähemalt samal tasemel kui Skanska eeskirjad?
3. Kas teie ehitusplatsil on tagatud selline õhkkond, et kõik töötajad võivad olla kindlad, et tööjuht (rahvakeeli: ülemus) toetab neid, kui ka nad peaksid töötamise katkestama, kui tunnevad, et olukord on ohtlik? Kas on sellekohaseid näiteid?

Eelpool tõstatatud küsimusi analüüsid , järeldeste tuginedes ja täiendavaid meetmeid arvesse võttes peaks tekkima olukord, kus samalaadsete tööõnnetuste tekkimine oleks minimaalne, kui mitte võimatu.

2.1.2 Näide 2. Kõrgusest kukumine

Õnnetuse toimumispaik: Ostrava, Tšehhi Vabariik, Skanska Tšehhis ja Slovakkias

Õnnetus juhtus: 5. märts 2012

Ohver: Jan Lišívka, 47

Perekond: abikaasa ja kaks poega

Õnnetus juhtus Tšehhi Vabariigis Ostravas, uues IQ hoones (LEED sertifikaati⁶⁴ omav hoone). Kliendi CTP (ärikinnisvara rentija Tšehhi ja kogu Kesk-Euroopas. Täisteenust pakkuv kinnisvaraarendaja, spetsialiseerunud eratellijatele hoonete projekteerimisele , ehitamisele ja haldamisele) oli palganud Skanska betoonitööde üksuse ehitama uue kontorihoone betoonkarkassi. Skanska omakorda kasutas selle töö tegemiseks betoonkarkasside üksust SkyBau. SkyBau palkas oma tööjõu täiendamiseks töölisi ettevõttest Dubostav. Jan Lišívka oli Dubostavis töötanud 10 aastat.

Jan Lišívka koos kolleegiga palgati tegema liftišahti sisemiste betoonseinte parandus- ja viimistlustöid. Nad olid 7. korruse seinad peaaegu valmis saanud, kui Jani kolleeg liikus edasi järgmisse liftišahti. Oma töö tegemisel töötasid Jan ja tema kolleeg ripp-platvormil, mis koosnes kahest 10 cm ristlõikega puittalast (5*10 prussist), mis olid omakorda kaetud puidust laudadega. Talasid hoidsid kinni terasklambrid, mis olid kinnitatud liftišahti betoonseintesse. Platvormi projekteeris insener, kes nägi ette, et platvorm peab taluma 1,5-tonnist ühtlaselt jaotatud raskust (vt joonis 2.3). Platvormi olid valmis ehitanud Dubostavi puusepad. Esialgu kasutati konstruktsiooni liftišahti ehitusel tööplatvormina. Platvorm oli kolm kuud ühe koha peal olnud, kuid selle aja

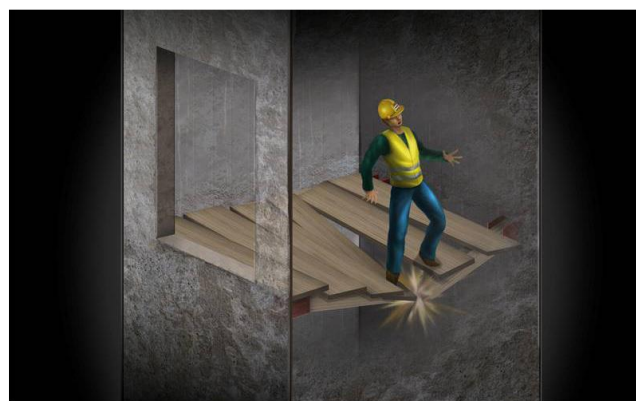
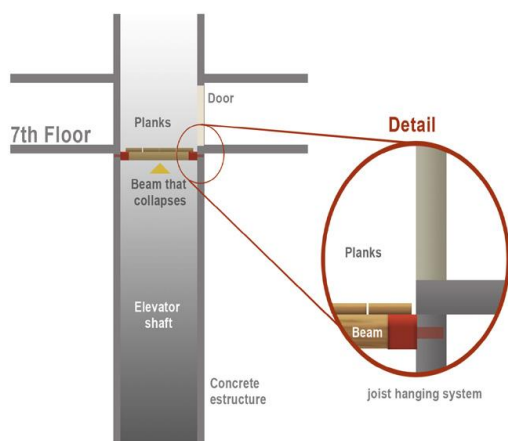
⁶⁴ U.S. Green Building Council, Koduleht

jooksul ei olnud keegi selle töökorda kontrollinud. Õnnetuse juhtumise ajaks olid 1–6. korruse platvormid eemaldatud.

Kui Jani kolleeg veidi aega hiljem 7. korrusele naasis, nägi ta, et Jan ja platvorm, millel ta oli töötanud, olid kukkunud liftišahti põhja. Üks puittaladest oli järele andnud ning Jan kukkus koos laudadega umbes 27 m kõrguselt alla (vt joonis 2.4).

Kiirabi kutsuti kohe kohale, kuid nende pingutustest hoolimata suri Jan saadud vigastustesse. Temast jäid maha naine ja kaks poega.

Kohe pärast õnnetust saabus sündmuskohale politsei, kes viis õnnetuse põhjustanud tala uurimiseks ära. Seega on fotod seniajani ainsad tõendid puittala seisundist. Näib, et purunenud puittalas oli nõrk koht, mis muutus aja jooksul üha nõrgemaks, kuni konstruktsioon alla kukkus.

Joonis 2.3 inseneri platvormi projekt

Joonis 2.4 visuaalne nägemus õnnetuse tekkepõhjusest

Õnnetuse põhjustajaks peetakse ripp-platvormi puittala, mispurunes ajal, mil Jan Lišívka seisis platvormi peal (joonis 2.4).

Kasutatud puidus võis olla nõrk koht või puudus, mida platvormi ehitamise ajal ei märgatud (joonis 2.3).

Selliste mõõtmetega puittalade terviklikkust on raske hinnata, kui need on juba mitu kuud ehitusplatsil olnud. Talad võivad kahjustada saada ning neisse võivad tekkida nõrgad kohad, mida pole kerge tuvastada.

Ehitusplatsil puudus regulaarne kontroll, millega oleks tagatud, et kolme kasutuskuu jooksul oleksid nii talad kui platvorm heas seisukorras.

Skanska CS (betoonitööde üksus) meetmed - vaadata platvormi praegune projekt üle ja vajadusel muuta. Juurutada ohutusnõuded, mille abil vältida šahtides jms ehitusrakendustes ebapiisava tugevusega puitu. Kontrollida füüsiliselt kõiki Skanska CS üksuses praegu kasutatavaid platvorme.

Skanska poolne tegevus - koguda kokku ja teha kättesaadavaks hea tava näited hoonete liftišahtides ja trepikodades kasutatavate tööplatvormide konstruktsiooni kohta.

Töökohtades on meil sageli kehtestatud ohutuseeskirjad või kontrolltegevused, mida järgitakse aja jooksul üha vähem ja vähem. See aga viib õnnetuste või intsidentideni.

Et samalaadseid tööõnnetusi ära hoida peaks kõik allüksused arutlema teemadel ja endalt küsima järgmisi küsimusi:

1. Kui tihti vaadatakse teie töökohas ohutuseeskirju/kontrolltegevusi üle ja kes seda teeb?
2. Kas teate, kui tihti teie töökohal ajutisi ehitisi (platvorme, tellinguid, torne, kraavide tugisüsteeme) inspekteeritakse ja kes seda teeb?
3. Kas teate, kelle poole kontrolli läbiviimise palvega pöörduda?
4. Kas teil on õigus töö peatada, kui leiate, et olukord ei ole ohutu?

Vastused eelpool küsitud küsimustele peaks andma tööde teostajatele infot selle kohta, kas nad on teinud kõik endast olenevat, et ära hoida samalaadseid tööõnnetusi või üldse tööõnnetusi.

2.1.3 Näide 3. Löök liikuvalt sõidukilt

Toimumiskoht: Vällsta karjäär, Upplands Väsby, Rootsi, Skanska Sweden

Õnnetus juhtus: 10. september 2012

Ohver: Mauritz Isaksson

Perekond: abikaasa ja kolm täisealist last

Skanska Sweden tegutseb paljudes kivikarjäärides üle terve riigi, varustades kivist täitematerjaliga nii äri- kui erakliente. Nimetatud karjääridel on sageli samas asukohas paiknevad asfaldi- ja/või betoonitehased, millel on ühised või eraldi asetsevad juurdepääsuteed. Samal territooriumil paiknevad ka lõhkamis- ja purustusseadmed kivi eraldamiseks ja töötlemiseks.

10. septembril 2012. aastal sõitis Mauritz Isaksson oma veokiga Stockholmi lähedal asuvas Vällsta karjääris, et vedada sealt täitematerjali. Mauritz oli väikese transpordiettevõtte omanik ning regulaarne karjääri külastaja. Ta parkis oma veoki töödeldud kivi hunnikute lähedale, et jääda ootama koorma peale laadimist. Rataslaadur oli just lõpetanud ühe teise veoki laadimise ning laadurijuht tõstis laadimiskopa maapinnast umbes 1,2 m kõrgusele ja raputas sellelt maha sinna jäänud kivid. Seejärel ta tagurdas laadurit ja sõitis Mauritzi veoki suunas. Karjääri külastavad veokijuhid ja laadurijuht räägivad mõnikord teineteisega raadiosüsteemi kaudu, kuid mitte kõigil juhtidel pole sama sagedusega raadiot. Sellistel juhtudel on kombeks, et laadurijuht sõidab oma masinaga veoki kõrvale ja räägib veokijuhiga, kes jääb endiselt kabiini.

Sel korral oli Mauritz lahkunud oma kabiinist. Ta kandis kõrghelendavat riietust, kiivrit ning kõndis läheneva laaduri suunas, mille kopp oli endiselt üles tõstetud ning juhi vaateväli seetõttu piiratud. Mauritz ei märganud laaduri lähenemist ning sai laaduri rattalt löögi, mis põhjustas surmavaid vigastusi.

Käeoleva tööõnnetuse põhjustas mitme halva asja kokkulangemine: 1. Mauritz lahkus oma veoki kabiinist. 2. Laadurijuht tagurdas ja lähenes veokile ülestõstetud kopaga, mille tõttu laadurijuhi nähtavus oli piiratud. 3. Kohapeal puudus tootmisplatsi tööohutuse plaan, mis oleks võimaldanud määratleda karjääri kasutamise seonduvaid ohtusid, riske ja ettevaatusabinõusid, sealhulgas juhiseid, kuidas äri- ja erakliendid tootmisplatsil käituma peavad. Kuna puudusid tootmisplatsi ohutusalsed ülevaatused ja kontrollid, siis oli karjääri ohutusnõudeid üksnes vähesel määral täiustatud. 4. Puudus liikluse korraldamise plaan.

Joonis 3.1 Töötaja poole liikuv ülestõstetud kopaga laadur, mille juhi vaateväli oli piiratud

Joonis 3.2 ohutusraadius rataslaaduri ümber ülestõstetud kopa puhul

Skanska Sweden tegevused – **1.** paigaldada tootmisplatsi liikluse korraldamise plaanid selleks ettenähtud asukohtadesse. **2.** Vaadata üle karjääride ja ühiselt kasutatavate rajatiste riskijuhtimissüsteem. **3.** Kehtestada alalistele tootmisplatsidele ohutusalaste ülevaatuste minimaalne arv aastas. **4.** Hinnata karjääris teostatavaid toiminguid vastastikuse eksperdihinnangu andmise vormis. **5.** Toetada tootmisplatsiga seotud dokumentatsiooni ja koolituste ajakohastamist. **6.** Ajakohastada tootmisplatsi ohutusprotseduurid.

Skanska tegevused - alalistel tootmisplatsidel (karjäärid, asfaldi- ja betoonitehased, purustusseadmed ja tootmisüksused) on kõigil oma ohud ja riskid. Kuna tavaliselt erinevad need

ehitusplatsidel esinevatest ohtudest ja riskidest, siis tuleb need määratleda ja paigaldada ettenähtud kohtadesse vastavad hoiatussildid ja -teated. Juhtkonna kohuseks on tagada tootmisplatsidel esinevate ohtude ja riskide määratlemine ning vastavate hoiatussiltide- ja teadete paigaldamine. Peale selle peaks juhtkond selgitama hoiatussiltide ja -teadete järgimise tähtsust.

Me peame tagama alaliste tootmisplatside regulaarsete ülevaatuste toimumise, et välistada liiga muretu suhtumise tekkimist tootmisplatsil esinevate ohtude suhtes. Vastutavate juhtide kohuseks on tagada regulaarsete ohutuslaste ülevaatuste ja kontrollide läbiviimine ning nende kaudu olukorra mõjutamine.

Ära hoidmaks transpordivahenditega juhtuvaid tööõnnetusi ja ka teisi tööga seotud õnnetusi, peaks kõik osapooled esitama endale järgmised küsimused:

1. Kas teie äriüksuses üldiselt kontrollitakse ohutust ja ohutusnõuete täitmist töökohtadel?
2. Kas seda teevad ainult need, kes pole tööplatsidega tuttavad, näiteks välisaudiitorid?
3. Kas teie äriüksuses rakendatakse erilisi ettevaatusabinõusid tootmisplatse külastavate isikute suhtes?
4. Kas te olete teadlik oma tootmisplatsi tööohutuse plaanist?

Need on vaid mõningad küsimused, mis aitaks hinnata platside tööohutuse olukorda. Tööohutusega eelpool kirjeldatud GSSD on koostatud peale asutusesisese menetluse lõppu. GSSD koostamise aluseks on esmaste menetlustoimingute läbiviimisel saadud info, milledeks on sündmuskoha vaatlus, asjaosaliste ja/või pealtnägijate ütlused toimunud õnnetuse kohta jne. Reeglina esitatakse GSSD peale ametliku juurdluse ja politsei poolt läbiviidud menetluse lõppemist. Kõik GSSD kirjeldatud tegevused tööohutuse parendamiseks ja järelduste tegemine on õnnetuse analüüsi tulemus.

Lisaks tööliste teavitamisele kasutatakse GSSD edaspidi ka õppematerjalina. Toimunud tööõnnetusi kasutatakse töötajate juhendamisel, teabepäevadel grupitöodes, kus gruppi kuuluvatel isikutel palutakse leida õnnetusjuhtumite kitsaskohad ja leida võimalikud lahendused, kuidas oleks saanud antud tööõnnetust ära hoida juba eos. Samuti kasutatakse antud infot tööliste juhendamisel objektidel, lootes, et töölised õpivad juba tehtud vigadest ning pööraks rohkem tähelepanu oma tegevusele.

Lisaks GSSD loomisele, esitatakse kohalikule töökeskkonna- ja tööohutusspetsialistile pisemate tööõnnetuste või intsidentide puhul 5-miksi turvaraport. Erinevus GSSD ja 5-miksi turvaraporti vahe

on selles, et GSSD vormistatakse siis, kui on juhtunud surmaga tööõnnetus ja 5-miksi turvaraport siis, kui juhtunud on kerge või tööajakaotusega tööõnnetus, või kui on leidnud aset intsident, mis oleks võinud endaga kaasa tuua tööõnnetuse.

5- miksi turvaraportid on abiks eelkõige tööandjale, kes saab töötajaid õpetada ja koolitada näidete abil, mis on võetud elust enesest. Näiteks näide 1 (vt lisa 1) ja näide 2 (vt lisa 2) on heaks õpetuseks neile, kes ei taha kanda objektil kaitseprille ning vaidlevad vastu väites, et prillide kandmine on vajalik vaid ohtlike tööde (erinevad lammutustööd, lihvimine ja lõikamine ketaslõikuriga jne) teostamisel. 5- miksi turvaraportid näitavad ilmekalt, et võimalikud silmavigastused võivad juhtuda ka siis, kui tehakse töid, mis silmi otseselt ei ohusta.

Näide 3 (vt lisa 3) on heaks näiteks selle kohta, kui töötajad ei kuula ülemuste korraldusi või ei saa neist täpselt aru ning püüavad teha tööd võimalikult kergelt ja otseteid kasutades.

Kõigi kolme näite puhul oli tegu õnnelike õnnetustega ning keegi õnnetusse sattunuist ei saanud jäädavaid vigastusi ega tekitanud neid ka kellelegi teisele.

3. Ettepanekud tööohutuse parandamiseks

Käesoleva magistritöö autorina, olles ise töötanud Skanska AS-is töökeskkonna- ja tööohutuspetsialistina, oli suur au ja võimalus igapäevaselt näha ja õppida suurelt rahvusvaheliselt kontsernilt, kuidas tõhustada töökeskkonna ja tööohutusnõudeid, kuidas parandada tööliste töötingimusi ja tõsta teadlikust erinevatest ohtudest, mis neid varitsevad töökohal. Lisaks võimalusele õppida oma ala asjatundjatelt võimaldati autorile, kui töökeskkonna- ja tööohutuspetsialistile, näha oma silmadega, kuidas realselt on rakendunud erinevate Skanska tütarfirmade jõupingutused töökeskkonna ja tööohutuse parandamisel erinevate riikide erinevatel ehitusobjektidel. Lisaks praktikale on autor jõudnud veendumusele, et suurem ja olulisem osa tööohutuse parendamise osas on ka ennetustööl. Preventatsioonist⁶⁵ tööohutusevaldkonnast on Euroopas räägitud juba ammu ning sellest tulenevalt on rahvusvahelistel ettevõtetel ohutuse valdkonnas suur eelis Eesti firmade ees. Erinevad uuringud on näidanud, et tööõnnetused on põhjustatud erinevate tegurite tagajärjel^{66, 67, 68, 69, 70, 71} ja üheselt ei saa välja tuua tööõnnetusi

⁶⁵ Dolores Martínez Aires, Carmen Rubio Gámez, Alistair Gibb, Prevention through design: The effect of European Directives on construction workplace accidents. Elsevier. Safety Science. 2010. Lk 248–258

⁶⁶ Gibb, A., Haslam, R., Gyi, D., Hide, S., Duff, R. What causes accidents? Civil Engineering. 2006. Lk 46–50.

⁶⁷ MacDonald, G. Risk perception and construction safety. Civil Engineering. 2006. Lk 51–56

⁶⁸ Whitaker, S.M., Graves, R.J., Malcolm, J., McCann, P. Safety with access scaffolds: development of a prototype decision aid based on accident analysis. Journal of Safety Research. 2003. Lk 249–261

⁶⁹ Huang, X., Hinze, J. Analysis of construction worker fall accidents. Journal of Construction Engineering and Management. 2003. Lk 262–271

⁷⁰ Abreu Saurin, T., Buarque, L. Ergonomic assessment of suspended scaffolds. International Journal of Industrial Ergonomics. 2006. Lk 229–237

põhjustavaid põhjuseid. Euroopa kasuks räägib ka oluliselt parem ohutuskultuur^{72, 73, 74} ja paremini toimiv kutseõpe. Lähtuvalt kogutud tõenditest ja eelpool kirjeldatud olukordade analüüsist tahab autor teha mõned ettepanekud ja välja tuua mõningad ideed, mis võiksid aidata parandada töökeskkonna ja tööohutus arusaamu, murda müüte, et tööohutus on vaid rikaste lõbu ning sellesse investeerimine pole otstarbekas. Järgnevad ideed ja ettepanekud ei pruugi koheselt sobida Eesti õigusruumi, kuid mõtteainet peaks see andma küllaga, mille poole peaks Eesti liikuma, et töökeskkond ja tööohutus ehitusplatsidel paraneks.

3.1. Tõhusam kontroll riikliku järelevalvet teostava ettevõtte poolt.

Riikliku järelevalve all pean silmas eelkõige tööinspektsiooni, kelle peamised tööülesanded on kontrollida erinevate töökohtade vastavust seadusandlusega, parandada töökeskkonda ja tööohutustingimusi asutustes ja objektidel ning teavitada avalikkust töökeskkonda ja tööohutust puudutavatel teemadel. Põhjuse miks on minu väljapakutud ideedest ja ettepanekutest esimene just kontrolli tõhustamine riiklikujärelevalvet osutava teenusepakkuja poolt on tingitud sellest, et ilma järjepideva ja tõhusa isikute ja ettevõtete kontrollita ei kipu kahjuks asjad isa paika minema ja enesekontrolli tõhususe peale ei maksaks ka just lootma jääda. Olen märganud, et ehitusplatsidel, kus puudub regulaarne ja pidev töökeskkonna- ja tööohutusjärelvalve, kas siis tööinspektsiooni või asutuse enda poolt, on töömoraal ja suhtumine töösse oluliselt kehvem, kui kontrollitavtel objektidel. Kahjuks on paljudel ehitusplatsidel suhtumine, et kui ei kontrollita siis ei kiputa ka pingutama. Küsimusele, miks ei kanta isikukaitsevahendeid ja miks ei vasta objekti tööohutus nõutavale tasemele, võib alatihti saada vastuseks, et pole sel platsil midagi viga ja, et eluaeg on nii tehtud ning midagi pole juhtunud. Olles saanud selliseid vastuseid elukutselistelt ehitajatelt, arvan, et nende mõttemaailma, arusaamu ohutust töökohast ja muuta suhtumist tööohutusse, kui väga olulisse, saab

⁷¹ Sawacha, E., Naoum, S., Fong, D. Factors affecting safety performance on construction sites. *International Journal of Project Management*. 1999. Lk 309–315.

⁷² Lipscomb, H.J., Glazner, J.E., Bondy, J., Guarini, K., Lezotte, D. Injuries from slips and trips in construction. *Applied Ergonomics* . 2006. Lk 267–274

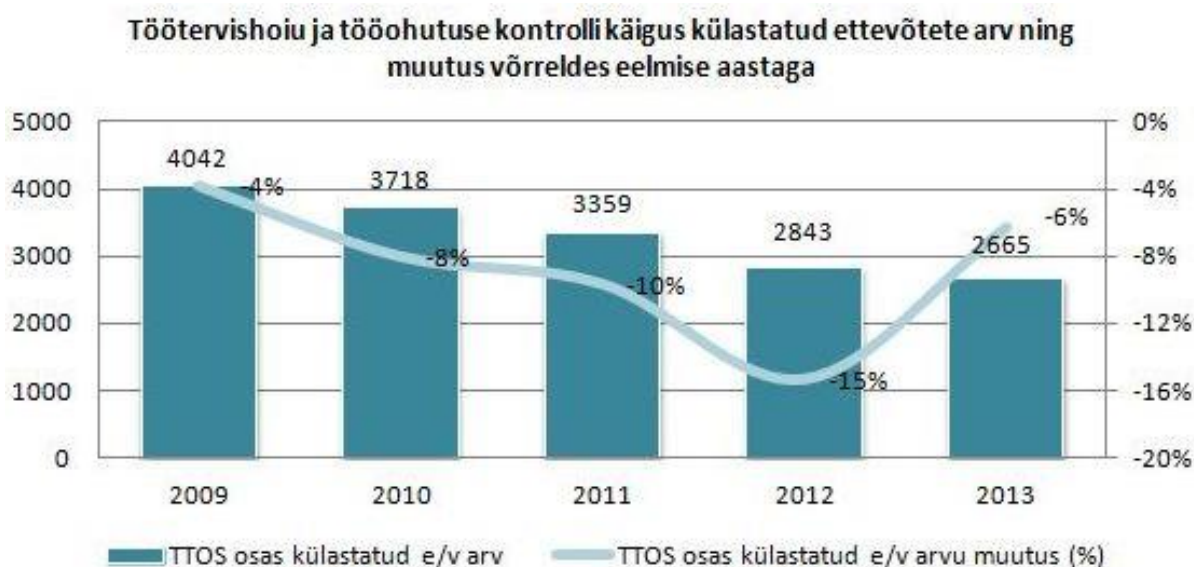
⁷³ Rubio, M.C., Menéndez, A., Rubio, J.C., Martínez, G. Obligations and Responsibilities of Civil Engineers for the prevention of Labour Risks. *Journal of Professional Issues in Engineering Education and Practice*. 2005. Lk 70–75

⁷⁴ Chi, C., Chang, T., Ting, H. Accident pattern and prevention measures for fatal occupational falls in the construction industry. *Applied Ergonomics* . 2005. Lk 391– 400.

teha vaid tõhustatud järelevalve kaasabil. Esmapilgul võib järjepidev kontroll tunduda aja raiskamisena kuid Skanskas on tänu tõhustatud tööohutuskontrollile saadud asjad kontrolli alla, mida omakorda näitab tulemus, kus Skanska AS-is juhtus 2012 vaid 6 tööõnnetust ning keegi ehitajatest ei kaotanud oma elu. Järelevalve nõrgenemisest annab hea ülevaate Tööinspektsiooni poolt koostatud aruanne⁷⁵, kus on esimeses tabelis näha objektide külastuse arvu vähenemist viimasel viiel aastal. Leian, et tööohutuse tõhustamiseks ehitusplatsidel oleks vaja hoopis kontrollimiste arvu tõsta ning teha seda järjepidevamalt.

Aastal 2013 on Tööinspektsioon oluliselt suurendanud töökeskkonna kontrolli. Allpool olev tööinspektsiooni poolt koostatud tabel⁷⁶ näitab, et olukord kontrollide osas (puudutab kõiki valdkondi) on paranenud, kuid 2009 aasta tulemuseni on veel pikk maa.

Tabel nr 3

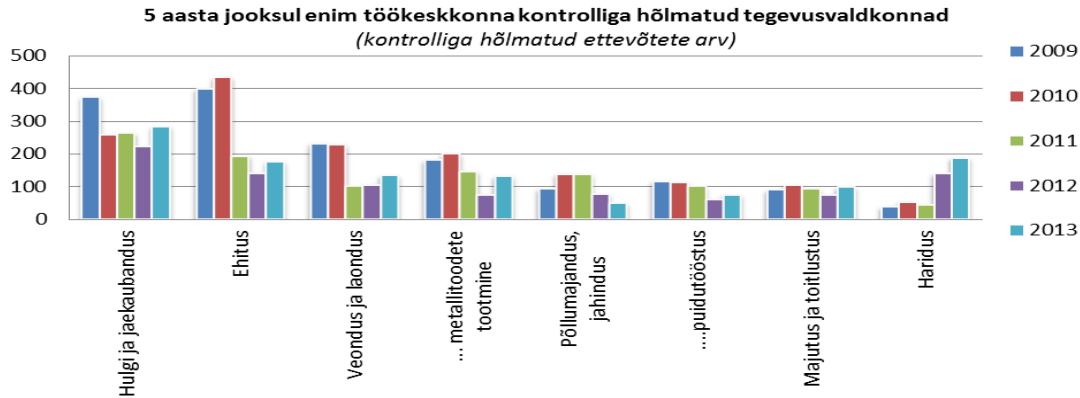
Erinevused ehitussektori kontrollide osas on peaaegu identsed eelmise tabeliga. 2013 aastal on märgata kontrollide suurenemist, kuid 2010 aasta tulemuseni on veel pikk maa. 2010 on ehitussektor enam kontrollitud valdkond, kuid 2012 on tööinspektsiooni fookus suunatud teistele valdkondadele. Tööinspektsiooni poolt koostatud tabelist⁷⁷ võib järeldada, et ehitussektori kontroll on vähenenud peaaegu 2/3 võrreldes 2010 aastaga.

Tabel nr 4

⁷⁵ Tööinspektsioon. Töötervishoid ja tööohutus. 2012.

⁷⁶ Tööinspektsioon. Koduleht.

⁷⁷ Tööinspektsioon. Töötervishoid ja tööohutus. 2013.

3.2. Karmimad karistused töökeskkonna- ja tööohutusnõuete eiramise puhul juriidilistele ja füüsilistele isikutele

Lisaks eelpool kirjeldatud võimalusele parandada töökultuuri ja tõsta üleüldist tööohutust ehitusplatsidel, läbi järjepidevama kontrollimise, arvan et sellest ainuüksi ei piisaks. Lisaks kontrollimisele oleks vaja saata töölistele ja tööandjatele signaal, et kui nad teadlikult eiravad või ei pööra piisavalt tähelepanu töökeskkonda ja tööohutust puudutavatele probleemidele, siis vahele jäämisel on neid ootamas karistused, mis võivad paremal juhul lõppeda vaid valusa õppetunniga ning raha kaotusega halvemal juhul aga ka firma tegevuse lõpetamisega. Teadaolevalt on suurima karistuse ehitusobjektidel surmaga lõppenud tööõnnetuse eest saanud OÜ Xenium Arendus ja OÜ Xenium Arenduse juhatuse liige⁷⁸. Ehitusettevõtet karistati 200 000 eurose rahatrahviga ja sama firma juhatuse liiget 3 aastase vangistusega tingimisi 3 aastase katseajaga ning lisakaristusena võeti ära juhtimisõigus 2 kuuks. Kuna tegemist oli töölise surmaga ja tööandja esindaja ilmselge hooletusega, väidan, et antud karistus pole piisav ning kohtuniku määratud karistus ei pruugi saata tööandjatele piisavalt mõjuvat signaali, et tööandjad huvituks rohkem töökeskkonna ja tööohutuse korraldamisest ja seadustest kinnipidamist. Väidet kinnitab Harju Maakohtu kohtulahend kriminaal asjas nr 1-09-6036⁷⁹. Kohtumenetluse käigus on tuvastatud otseselt tööohutuse eest vastutavate isikute väär käitumine ja seadusest tulenevate nõuete eiramine, kuid sellegi poolest leidis kohus, et “kohtuliku uurimise käigus ei ole tuvastatud karistust mõjutavaid karistust kergendavaid ja raskendavaid asjaolusid, siis süü suurusest ja KarS § 13 lg 1 sätete kohaldamisest tulenevalt asub

⁷⁸ HMKo, *Op.cit.*

⁷⁹ HMKo 1-09-6036

kohus seisukohale, et süüdistatavatele võib karistuse mõista oluliselt alla ettenähtud sanktsiooni keskmise määra”⁸⁰. Lahendusena näen siin töötajatele ja tööandjatele oluliselt karmimate karistuste määramist. Tuginedes maailmapraktikale võib väita, et tööohutusnõuete eiramise eest rakendavad sanktsioonid ei erine väga palju meie seadustest, kuid meil ei rakendata karistusi täiel määral. Oluliselt väiksemate karistuste määramine saadab ühiskonnale ja tööandjatele väär signaali. Võimalus töötajatele trahvi määrata peaks töötajat ja tööandjat vajalikke isikukaitsevahendeid soetama ja kandma panema. Samuti tekiks töötajatel huvi ka selle vastu, kuidas mõnda tööd peaks tegema ja millised ohud teda seal varitsevad. Tööandjaid peaks suuremad karistused mõjutama oluliselt ja vaid paremuse suunas. Teadmine suurematest (kui hetkel on määratud) karistustest peaks tööandjaid panema tegutsema ja mõtlema tööohutuse peale. Trahvi suuruse osas on raske ettepanekuid teha, kuid üks võimalustest oleks trahvide suurus siduda asutuse majandusnäitajatega. Paralleele võiks siinkohal tõmmata Soomes rakendatava karistusega, kus piirkiiruse rikkumise eest määratav rahaline karistus on seotud isiku tegeliku teenistusega ehk, mida suuremad on isiku sissetulekud, seda suuremad on rahalised karistused rikkumise eest.

3.3. Töötajate identifitseerimine ehitusobjektil

Sarnaselt Soomega võiks Eestis kehtivad seadused nõuda kõigilt ehituses töötavatelt töölistelt maksunumbri kandmist nähtaval kohal⁸¹ (reeglina koos isiku nime ja pildiga töötõendil). Ettepanek on seotud ehitusplatsidel viibivate isikute tuvastamisega. Üks suuremaid ohte ehitusplatsil on töötajad. Ohtu suurendab oluliselt see, kui platsile on saadetud kvalifitseerimata ja juhendamata tööjõud. Et ehitustel ei oleks juhuslikke töötajaid võiks ja peaks riik tegema kõik selleks, et tekitada olukord, kus platsidel ei oleks töötajaid, kes ei peaks seal olema. Kui Soomes on peamiseks mureks must tööjõud ja maksudel saamata tulu siis Eestis oleks maksunumbri nõudmine kasulik nii riigile, kui ka peatöövõtjale. Aegajalt võib kohata alltöövõtjaid, kes suudavad teha hinnapakkumise, mis on vägagi kaheldava väärtusega ning annab aimu, et asutus ei maksa kõiki makse. Kui asutus ei maksa kõiki makse siis on suurema tõenäosusega neil probleeme ka töökeskkonna ja tööohutusega ning üldise töökultuuriga, mis omakorda on otseses ja kaudses seoses tööõnnetustega ja tööohutusnõuete eiramisega ehitusobjektil. Autor olles ise töökeskkonnaspetsialist võib väita, et vähe motiveeritud

⁸⁰ *ibid.*

⁸¹ Eesti Maksumaksjate liit. Koduleht

töötaja või vaid kasumilikkusele suunatud ettevõtte ei ole kõige parem variant peatöövõtjale ega riigile. Isikut tuvastavate töötõendite nõudmine töölistelt objektil. Kui maksunumbrite nõudmises näevad tööandjad riikliku tagakiusamist ja usaldamatust, siis töötõendite kasutamine, kus on kirjas peal tööandja nimi, töötaja nimi, ametinimetus ja pilt töötajast, peaks olema 21 sajandil asi, mille tegemine ja kandmine ei tohiks käia üle jõu ühelegi endast lugupidavale ehitusettevõttele. Töötõendi kasu töökeskkonna ja tööohutuse parandamisele on seotud samuti nagu maksunumber, töötajate tuvastamisel. Aegajalt juhtub ehitusplatsil olema isikuid, kes ei taha või ei saa aru Eesti keelest ning, kes isikut tuvastavale küsimusele ei suvatse vastata. Kui töötõendite kasutamine kõigilt töölistelt oleks reguleeritud riiklikul tasandil siis isikute tuvastamine ehitusplatsidel ei tohiks olla enam probleem. Samuti oleks siis võimalik viidates seadusele nõuda alltöövõtjalt tööliste töötõendeid. Töötõendite olemasolu aitaks töötaja töökeskkonna ja tööohutusnõuete eiramisel koheselt tema tööandjale teha vastavasisuline märgukiri või teade ning lasta tööandjal oma tööline korrale kutsuda. Seda ka siis, kui töötaja keeldub ütlemast, kes ta on ja millises ettevõttes töötab. Esmapilgul tundub töötajate tuvastamine platsidel tühise probleemina, kuid samas on see oluline peatöövõtjale, kes vastutab ehitusplatsil tööohutuse eest. Õigeaegselt tehtud märgukiri või töötaja korrale kutsumine võib ära hoida hilisema võimaliku tööõnnetuse, mis ei pruugi alati lõppeda õnnelikult. Lihtsama võimalusena identifitseerida objektil töötavad inimesed on kasutada Skanskas välja töötatud meetodit, kus kõigile tööohutusalaselt juhendatud tööliste anti kleebis kiivrile (vt. punkti 4.4). Kleebisel olev number laseks hiljem kerge vaevaga tuvastada ettevõtte ja tööliste, kes eiras tööohutusnõudeid või tegi midagi sellist, mis pole kooskõlas üldise tööohutuskultuuriga. Riik saaks siin kaasa aidata vastava seadusemuudatusega, kus peatöövõtjate objekti juhtidele pannakse kohustus teostada järelevalvet (koos hilisema identifitseerimise võimalusega) objektil töötavate tööliste üle.

3.4. Ohutus juhendamise läbinud töötajate märgistamine

Skanskas AS on alates 2013 kasutusele võetud kleebis, mis väljastatakse kõigile töötajatele ehitusplatsidel, kes on saanud või läbinud ohutusalaselt juhendamise. Kleebisel on kujutatud suur S (viitab peatöövõtjale) ja 3 kohaline number. Et saada kindlasti vastav kleebis, peab iga alltöövõtja töötaja, esindaja või isik, kes vajadusel peab objektil aegajalt käima, läbima platsimeeskonna poolt läbiviidavalt tööohutusalaselt juhendamisel. Juhendamise lõppedes registreeritakse inimese

juhendamine, mis märgitakse vastavasse dokumenti ning lisaks isikuandmetele lisatakse nime järele ka kleebisel olev number. Number on individuaalne ja see jääb isikule kuni objekti lõppemiseni. Saadud kleebis kinnitatakse kiivrile nähtavasse kohta. Taoline kleebis on kasutusel esmakordselt Skanska AS-is Eestis ning selle idee on omakorda saadud firmalt Alstom, kes oli Narva Elektriijaama Enefit -280 ehituspartneriks Eesti Energiale. Tööohutuse seisukohast on ohutuskleebiste väljastamine töötajale ja erinevatele kontrollorganitele märk sellest, et vastava kleebise omanik on saanud vajaliku juhendamise. Kleebise puudumisel on võimalik saata isik ehitusplatsilt ära ning nõuda temalt ja tema tööandjalt selgitusi, miks ja kuidas on sattunud ehitusobjektile isik, kes pole saanud ega läbinud nõuetekohast juhendamist. Skanskas on igale töötajale (k.a ka Skanska oma töötajad) kohustuslik läbida ja saada juhendatud igal objektil tööohutusalaselt. Kõik juhendamised registreeritakse ja võetakse ka töötajalt endale allkiri selle kohta, et teda on juhendatud ning teavitatud kõikidest ohtudest. Kiirem töötajate tuvastamine, kes pole saanud nõutavat juhendamist peaks tööohutusseisukohast aitama kaasa võimaliku tööõnnetuse ennetamist.

3.5. Täiendavate dokumentide nõudmine objekti meeskondadelt

Et veelgi rohkem kaitsta ennast (peatöövõtjana) ja samas kaitsta ka oma partnerite (alltöövõtjate) seljatagust juhuks, kui peaks juhtuma ettenägematu tööõnnetus või vahejuhtum, mille puhul tuleb anda selgitusi tööinspeksioonile või mõnele muule kontrollorganile, oleks hea viia sisse ja nõuda rohkem dokumente, mis tõestaks, et töökeskkonna ja tööohutusnõuded on kõigile osapooltele olulised ning, et selles vallas on tehtud endast kõik olenev.

Skanska näitel pakun välja ohutuskaart⁸² kasutusele võttu, mis on väljatöötatud Skanska emaettevõttes ning mida kasutavad kõik Skanska ettevõtted. Kaart oleks kohustuslikuks täitmiseks kõigile alltöövõtjatele, kes on objektiga seotud rohkem kui 1 nädal. Ohutuskaardi mõte on see, et iga alltöövõtja vähemasti korra kuus vaataks üle ja mõtleks teda ja tema tööst tekkivad võimalikud ohud ning kaardistaks need. Samuti eeldab kaardi väljastaja, et kaardi täitmisel tekkinud mõttekohad ja erinevad ohud räägitakse läbi kõigi töolistega ning leitakse kõige ohutum viis töötamiseks vältimaks võimalike tööõnnetuste tekkimist.

⁸² Tööinspeksioon. Koduleht. Töökeskkonna parimad praktikad.

Lisaks ohutuskaardile ja selle täitmisele aitaks ohutuse tõstmisele kaasa ka kindel ning järjepidev töötajate juhendamine ning registreerimine. Registreerimise mõte oleks vajadusel saada ülevaade, kui palju on töölisi platsil, milliste alltöövõtjate töölised olid võimaliku tööõnnetuse hetkel ehitusplatsil, kas ohuolukorra tekkimisel on kõik töölised objektile lahkunud jne. Arvestust saab pidada mitmel viisil. Kõige lihtsam ja primitiivsem on lasta kõigil töölistel või tööliste esindajal käia igal hommikul enne tööde algust objektijuhhi juures, anda ülevaadet planeeritavtest töödest, töökohtdest ning töötajate arvust. Kui objekti on võimalik piiritleda aia või taraga siis oleks võimalik kasutada ka muid registreerimise meetodeid. Odavam oleks töötajata kohustuslik registreerimine objektile sisenemisel kirjalikult valvuri või turvatöötaja juures või siis teha seda elektrooniliselt, kui on loodud selline võimalus. Töötajate registreerimine välistaks võõraste inimeste sattumise ehitusobjektile ning annaks objekti eest vastutavale isikule vajadusel ülevaate sellest, kui palju on üldse isikuid platsil. Ideaalselt on selline süsteem käivitatud Inglismaal ja Rootsis Skanska objektidel.

3.6. Spetsiaaltööde tegemine vaid vajalike kutsetunnistuste olemasolul

Nii tööohutust kui ka töö kvaliteeti annaks tõsta vajalike tööoskuste ja teadmiste omamise kaartide sisseviimist nii nagu on seda tehtud Soomes ja Inglismaal. Soomes on kasutusel peamiselt 6 kaarti (Soome tööturvalisusekaart, Põhjamaade tuletöökaart, Põhjamaade katuse ja hüdroisolatsiooni tuletöökaart, Soome teetööde ohutusekaart, Soome sotsiaal- ja tervishoiutöötaja tööohutuskaart ja Soome elektriohutusekaart). Kaardid on kehtivad peale vastavasisulise koolituse läbimist, 5 aastat. Inglismaal on taoliste kaartide arendamine ja kasutamine veelgi suuremas mahus⁸³ ning kaartide nõudmine ja kaartide olemasolu kontroll veelgi põhjalikum, kui Soomes. Esmapilgul võib taoline kaartide süsteem olla töötajatele ja tööandjatele olla nagu lisa kohustus ning esmapilgul selles kasu ei nähta, kuid tööohutusseisukohast on taoliste kaartide olemasolu vägagi vajalik ja oluline. Peamiselt sellepärast, et tagada ehitusobjektidel vajalik ohutu töökeskkond (kõik kaardi omanikud on läbinud ohutuskoolituse ja teavad neid ohustavatest ohtudest, mis kaasneb tehtava tööga) ning, et ilma vajalike teadmisteta isikud ei saaks ligi töödele, kus peavad olema vajalikud teadmised ja oskused Näiteks elektritööd, töötamine kõrgustes jne). Kaartide olemasolu on kerge kontrollida, sest kõik kes peavad oma vajalikku kaarti peavad seda ka koguaeg endaga kaasas kandma ja vajadusel

⁸³ Construction Skills Certification Scheme. Koduleht.

kontrollijatele tõestama oma pädevust kaarti nõudvate tööde tegemisel (tuletööd jne). Sarnaste kaartide nõudmine ja vajaliku süsteemi loomine peaks olema riiklikul tasandil reguleeritud nii nagu on seda teinud Soome ja Inglismaa. Kaardisüsteemi loomine on otseses seoses võimalike tööõnnetuste tekkimisega, sest mida rohkem ja paremini ning selgemalt on reguleeritud tööohutusega seonduv riiklikul tasandil, seda rohkem peavad tööandajad pingutama ohutuse nimel ning seda teadlikumad on töölised oma töökeskkonnast ja neid varitsevatest ohtudest. Eestis sarnast kaartide süsteemi pole ning väga paljudel objektidel pole töötajate kvalifikatsioon teada. Töötajate pädevuse kontroll pole ehitusobjektidel kohustuslik sest eeldatakse, et koostööd tegeva alltöövõtjate töötajad on kõik vajaliku pädevusega.

3.7. Alltöövõtjate töötasude maksmine peatöövõtja kohustuseks

Et alltöövõtjad ja erinevate teenuste osutajad ei hoiaks kokku ohutuse pealt ega petaks riiki maksudega, võiks ehituse peatöövõtja panna vastutama selle eest, et alltöövõttu tegevad töötajad saaksid oma tasu ausalt kätte ning, et riigile oleks kõik maksud tasutud. Kindlasti ei meeldi selline tegevus alltöövõtjatele, kes ei taha päris ausalt makse maksta, kuid samas neile ettevõtetele, kes on oma maksud alati tasunud ei tohiks see probleeme tekitada. Inglismaal on peatöövõtja see, kes kontrollib, millise firma töötaja, kui palju tegelikult objektil viibib ning kas ta on saanud oma töötasu ausalt kätte. Olles käinud isiklikult tutvumas Inglismaal Skanska objektidel tööohutusega sain teada, et töötajale suurim karistus töökeskkonna või tööohutusnõuete rikkumise eest on tema ära saatmine ehitusobjektilt. Sellise tegevusega kaotab raha nii töötaja, kui ka tema tööandja ning kehvemal juhul ohustab selline tegevus alltöövõtjat objekti õigeaegset üleandmist peatöövõtjale, mis omalt poolt tooks kaasa ka rahalised sanktsioonid trahvide näol alltöövõtjale. Et ei tekiks olukorda, kus alltöövõtja võiks reaalselt raha kaotada töötaja allumatuse või tööohutusnõuete eiramise pärast, on alltöövõtu korras töötav ettevõtte ise väga motiveeritud selles osas, mis puudutab nende töötajate IKV kasutamist, üldist töökultuuri ja tööohutusnõuete järgimist. Peatöövõtjale täiendavate kohustuste lisamine eeldaks ka seaduste muutmist, mis laseks neil kontrollida alltöövõtjate maksude tasumist või õigust alltöövõtjal lasta tõestada maksude tasumist. Samas oleks maksude maksmise kontrollimine vahendiks, mis hoiaks ehitusturult eemale firmad, kes pole kõige seadusekuulekamad ja, kes ilmselgete alapakkumistega on võitnud endale töid, mida nad ei saaks endale lubada, kui nad oleks seadusekuulekad ettevõtted. Täna sel päeval on makse mittemaksvad ettevõtted tülinaks kõigile

peatöövõtjatele, sest kahjuks tuleb hinnapakumistel eelistada vähempakkujat, mis omakorda loob alati võimaluse, et vähem pakkumisega saadud tööd ei suudeta siiski ära teha ning alltöövõtja hakkab raha juurde küsima, mis omakorda võib üldise hinna osutatavate teenuste eest teha kallimaks kui oli hinnapakumiste võtmise ajahetkel teiseks või kolmandaks jäänud ettevõtetele. Iga täiendav alltöövõtjate kontroll tänasel ehitusmaastikul peaks aitama välistada tõsised ehitajad projektipõhistest ehitajatest, kes pole huvitatud seaduskuulekusest ega tööohutusest või sellesse panustamisest. Peatöövõtjate suhtumine alltöövõtjatesse peaks olema nagu oma töötajatesse.

3.8. Inspeksiooni algatusel erinevate asutuste ümarlaua kokkukutsumine ja kokkuleppimine ühtsetes nõuetes ja kohustustes.

Ümarlaua kokkukutsumise mõte on peamiselt suunatud ettevõtetele, kes on peatöövõtjad. Ümarlaul saaks erinevad ettevõtted rääkida oma muredest ja nägemustest, samuti annaks seal kokku leppida ühtsetes kirjutamata reeglites. Kui riiklikult on nõutud vaid kõige elementaarsemate töökeskkonna- ja tööohutusnõuete täitmine siis reeglina on erakapitalil põhinevad rahvusvahelised ehitusettevõtted oma tööohutusega päris mitu sammu ees. Ühtsetes reeglites kokkuleppimine peaks kaasa aitama parema töökultuuri tekkimisele ning üldise töökeskkonna paranemisele. Kui enamus suuremad ehitusettevõtted hakkavad alltöövõtjatelt nõudma tööohutuse osas samadel alustel samu asju, siis alltöövõtjatel ei jää muud üle, kui hakata esitatud nõudeid täitma. Tänapäeval on alltöövõtja nõus loobuma tööst, kust nõutakse töökeskkonna – ja tööohutusnõuete järjepidavat täitmist ning minema sinna, kus tööohutus ei ole prioriteet. Pikemas perspektiivis ei ole sellest midugi midagi kasu, sest tööohutusvaldkond areneb nii kui nii edasi, kuid ühtsete reeglite kehtestamine ja põhiväärtustes kokkuleppimine aitaks arengut kiirendada ja nii ära hoida ehk mõnegi raske tööõnnetuse või töötaja surma. Ümarlaua kokkukutsumine siiani on olnud vaid osade asutuste idee, kahjuks pole mitte kõik juhtuvad ehitusettevõtted huvitatud taolisest üritusest. Arvan, et asutus saab siis muutuda, kui tema enda tippjuhtkond on endale teadvustanud tööohutuse olulisust ja vajalikkust. Rohkem töökultuurist ja juhtide olulisusest vajaliku töökultuuri loomisel on kirjutanud teadusartiklis “Shared Perceptions on Safety Practices among Key Personnel within Construction Companies”⁸⁴,

⁸⁴ Faridah Ismail, Har Einur Azrin Baharuddin, Ahmad Ezanee Hashima & Razidah Ismail, ASEAN Conference on Environment-Behaviour Studies, Bangkok, Thailand. 2012.

kus viidatakse Culleni⁸⁵ väitele, et edukas ohutuskultuur sõltub juhtpositsioonidel olevatest isikutest ning rõhutas, et juhtkonna pingutused peavad olema nähtavad kõigile töötajatele ning nad on valmis diskussiooniks eesliinil töötavate töötajatega, et parandada üleüldist ohutuskultuuri. Kõik asjad saab panna liikuma ja arenema, kui asjade olulisusest hakkavad aru saama juhtivad töötajad.

3.9. Ehitusmasinate süstemaatiline kontroll

Ehitusplatsidel üheks suurimaks riskiks on töötajale erinevad ehitusmasinad ja transport. Heal juhul puuduvad transpordivahenditelt peeglid või vajalik vilkur, kehvemal juhul aga lisaks vilkurile ja peeglitele ka tagurdamise helisignaali. Näiteks Ameerikas, s tööohutus on oluliselt paremal järjel kui meil, oli aastatel 2003-2008 ehitusvaldkonnas 8993⁸⁶ surmaga lõppenud tööõnnetusi. Lähtuvalt sellest peetakse ka Ameerikas üheks ohtlikumaks valdkonnaks töötajatele ehitust. Veelgi hullemad näitajad olid arengumaades⁸⁷ ja⁸⁸. Kraanade kasutamisel, mis on enim levinud masin ehituses, põhjustab igal aastal enam kui 50 surmajuhtumit⁸⁹. Mitte kõik tööõnnetused ei juhtu vaid töömasinate tehniliste puuduste tõttu. Tööõnnetuste põhjused võivad aga olla erinevad nagu näiteks tõstetööde ajal sobimatu tegevuse tegemine, ebamugav asend, erineva keele ja kultuuritaustaga töötajad ning muutuvad töötingimused⁹⁰. Kõik need asjaolud võivad lisaks töötajale ohustada ka teisi objektimeeskonnaliikmeid ja kaastöölisi, insenere, projektijuhte jne.⁹¹ ja ⁹². Kuna eelpool loetletud põhjustele on keeruline leida tõhusat ja ühist vastu meedet, et ära hoida ehitusmasinate ja transpordiga juhtuvaid õnnetusi siis autori hinnangul tuleks alustada kõige lihtsamast ja elementaarsematest asjadest. Nii nagu tehakse perioodilist kontrolli erinevatele töövahenditele, paks

⁸⁵ Cullen, WD. The Ladbroke Grove rail inquiry Part 2 Report. HSE Books. 2001

⁸⁶ Shahram Mahmoudi, Fakhradin Ghasemi, Iraj Mohammadfam, Esmaeil Soleimani, Framework for Continuous Assessment and Improvement of Occupational Health and Safety Issues in Construction Companies. Elsevier. Safety and Health at Work.2014. Lk 118–124

⁸⁷ National Safety Council. Injury facts. USA.2013

⁸⁸ M. Gangolells, M. Casals, N. Forcada, X. Roca, A. Fuertes. Mitigating construction safety risks using prevention through design. Elsevier. Journal of Safety Research.2010. Lk 107–122

⁸⁹ Shahram Mahmoudi, Fakhradin Ghasemi, Iraj Mohammadfam, Esmaeil Soleimani. Framework for Continuous Assessment and Improvement of Occupational Health and Safety Issues in Construction Companies. Elsevier. Safety and Health at Work. 2014. Lk 125–130

⁹⁰ *ibid.*

⁹¹ D.M. Zalk, T. Spee, M. Gillen, T.J. Lentz, A. Garrod, P. Evans, P. Swuste. Review of qualitative approaches for the construction industry: designing a risk management toolbox. Elsevier. Safety and Health at Work. 2011. Lk 105–121

⁹² P.D. Bust, A.G.F. Gibb, S. Pink. Managing construction health and safety: migrant workers and communicating safety messages. Elsevier. Safety Science. 2008. Lk 585–602

ehitusplatsi meeskonnast keegi vastutama ja kontrollima ehitusplatsi külastavaid transpordimasinaid ja paikselts töötavaid ehitusmasinaid. Et kontrollimine ei võtaks väga palju tööaega võiks viia sisse nn. Kontroll lehe, kus siis iga transpordi juht teeb iga päev enne tööde alustamist enda valduses olevale sõidukile või ehitusmasinale visuaalse kontrolli ning veendub, et kõik ohutusseadmed oleks töökorras ning töötaks. Juhul, kui avastatakse puudused tuleks need likvideerida esimesel võimalusel ning mitte alustada tööd.

3.10. Kindlustuste kaasamine objektide kontrollimisel (Soome mudel)

Kui riiklikul tasandil on teekeskonna ja tööohutuse kontrollimine ehitusobjektidel keeruline ja raskendatud erinevatel põhjustel siis äkki oleks mõistlik kaasata erinevad kindlustusseltsid. Teadupärast on kõigil Soome ehitusettevõtetal kohustus kindlustada kõik ehitustöölised ja ehitusobjektid. Kindlustusse kohustus on reguleeritud seadustega ja kõik ehitusettevõtted peavad seda järgima. Kindlustus kohutusega on riiklikel töötervishoiu ja tööohutuse kontroll läbiviivatel asutustel oluliselt kergem, sest kindlustusseltsid on orienteeritud majanduslikele tulemustele mistõttu nad kontrollivad peale õnnetuste tekkimist väga põhjalikult kõigi osapoolte vastutust õnnetuse tekkimisel. Soomes on iga tööõnnetus, mis juhtub ehitusobjektidel, vastutavale peatöövõtjale väga kallis, sest iga tööõnnetus toob endaga kaasa võimaliku riskikoeffitsendi tõusu kogu asutusele ja edaspidi on kindlustuse maksumus suurem, kui see olla võiks. Samuti on tööandja poolse eksimuse tõttu kahju saanud töölisel võimalus pöörduda kohtu poole ja nõuda sisse täiendavad hüvitised tema tervisele tekitatud kahjude eest ja seda kõike lisaks sellele, et haigusperioodil peab tööandaja kompenseerima töötajale kõik haiguspäevad juhul, kui seda ei tee kindlustusselts. Kindlustusseltside kaasamine Eestis looks olukorra, kus ühelt poolt pannakse töövõtjatele täiendavalt suuremad kohustused kui seni on olnud, samas peaks hakkama ehitusettevõtted rohkem panustama tööohutusse, et võimaliku õnnetuse tekkimisel ei jääks nad hüvitisest ilma ega peaks maksma kõiki hüvitsi kinni omadest vahenditest. Töötaja seisukohalt oleks kindlustuse kehtestamine vaid plussiks, sest võimaliku tööõnnetuse korral ei kaota ta rahaliselt ning ei pea muretsema sellepärast, kas asutuse juhid on huvitatud talle isikukaitsevahendite väljastamisest või mitte. Ilmselgelt oleks tööandajal oluliselt odavam investeerida

isikukaitsevahenditesse , kui hiljem kanda kõik õnnetusega kaasnenud kahjud, mis on kordades suuremad.

3.11. Ida-Euroopast või mõnest muust riigist/rahvusest kasutatav tööjõud

Nüüd, kus euroopa siseselt on tööjõule piirid avatud ning tööjõu liikumine ühest riigist teise on suhteliselt kerge on suur tõenäosus, et ehitusplatsidele satud töötajaid või isegi ettevõtteid kelle emakeeleks pole eesti ega isegi mitte vene keel. Keelebarjäär võib kujuneda ohutuse seisukohast väga oluliseks, sest kui töötajad ei saa päris täpselt aru mida nad peavad tegema või kuidas mingeid töövahendeid kasutama, võib tagajärjeks olla heal juhul mõni ohuolukord ja kehvemal juhul mõni tööõnnetus, mis omakord ei pruugi alati lõppeda vigastusega vaid ka mõne töölise surmaga. Inglismaal on ehituses vöör tööjõudu puudutav reegel. Iga 5 vöörkeelt rääkiva töölise kohta peab olema vähemalt 1 tööline, kes valdab piisavalt inglise keelt. Ja seda selleks, et inglise keelt valdava inimese lisa tööülesandeks on teistele inglise keelt mittevaldavatele töölistele vajalike tööülesannete lahti seletamine⁹³. Taolise reegluga hoitakse ära hulga tööõnnetusi ja ohuolukordi, mis on tingitud keelebarjäärist või erinevatest arusaamadest. Sarnast süsteemi võiks autori sõnul kasutada ka Eesti ehitusplatsidel. Ehitusplatsidel kasutatakse peamiselt Eesti keelt. Vanemad töölised valdavad lisaks Eesti keelele ka piisavalt Vene keelt ning tööülesannete selgitamine ei ole keeruline. Noorema põlvkonna esindajad aga enam Vene keelt suhtlustasandil ei räägi ja seega võib tekkida olukord, kus venelane ja eestlane räägivad omavahel vigases Inglise keeles. Sellise suhtlemise miinuseks on see, et kuna Inglise keel pole kummagi rahvuse emakeel siis olulised asjad võivad suhtlemisel tähelepanuta jääda. Sama olukord võib juhtuda ka siis kui kohalik töödejuht peab tööülesandeid seletama kas siis Soomlasele, Bulgaarlasele, Rumeenlasele, Lätlasele, Leedulasele jne. muust rahvusest olevale töölisele. Autori hinnangul aitab Inglismaaga sarnase reegli sisseviimine vähendada teineteise mittemõistmisest või valesti mõistmisest tingitud ohuolukordade ja tööõnnetuste arvu.

3.12. Suuremat tähelepanu pööramist erinevate kemikaalidega töötamisel ja käsitlemisel

⁹³ P.D. Bust , *Op.cit.*

Ehituses kasutatakse rohkemal või vähemal määral erinevates kogustes kemikaale. Olgu siis selleks erinevad värvid, lakid, õlid jne. Kui üleüldiselt saadakse objektipõhise riskianalüüsiga hakkama siis kahjuks ei kajastata riskianalüüsis kuigi tihti kemikaalidest tingitud ohtusid. Seda kas siis teadmatusest või sihilikult vältides. Seda peamiselt sellepärast, et Eestis ei ole eraldi riskianalüüsi nõuet ehitavatele objektidel. Samas mida aeg edasi seda rohkem on hakanud investorid ja välispartneris nõudma, et riskianalüüs koostataks ka ehitatava objekti kohta.

Euroopas kasutatakse kemikaaliohutuse riskihindamisel⁹⁴CHESAR⁹⁵ tarkvara⁹⁶ ja aluseks on võetud REACH –i määrus, “mis on vastu võetud, et kaitsta inimeste tervist ja keskkonda võimalike kemikaalidega seotud riskide eest ja samal ajal suurendada kemikaalitööstuse konkurentsivõimet”⁹⁷. Kasutades juba eelnevalt väljatöötatud tarkvara ja võttes aluseks REACH-I määrus on suhteliselt lihtne ja hõlbus teha kindlaks, millises ohukeskkonnas töötavad töölised ja kas neid ähvardab suuremat sorti oht. Kõik avastatud ohud tuleks kindlasti ära märkida riskianalüüsis⁹⁸ kemikaale puudutavas peatükis ning teavitada kõiki töötajaid neid ohustavatest riskidest. Kemikaal ei pruugi alati olla vaid ohtlik otsese kokkupuute kaudu. Kemikaalist tingitud tervisekahjustuse võib saada ka õhust, saastunud vest, aurust jne. Siinkohal on autori soovitus, et kemikaalide käsitlemisel peaks kinni pidama headest ja parimatest kemikaaliohutus⁹⁹ tavadest. Samuti on igal kemikaalil olemas oma ohutuskaart, mis sisaldab ka ohutusnõuete loetelu. Ohutuskardid peavad olema kättesaadavad igale töötajale ning need peaks olema kemikaalide vahetusläheduses ja nähtval kohal.

3.13. Töötajate järjepidev ja kvaliteetne koolitamine ning juhendamine

⁹⁴ J.A. Haines. World Health Organization/International Programme on Chemical Safety (WHO/IPCS). Elsevier. Reference Module in Biomedical Sciences Encyclopedia of Toxicology (Third Edition). 2014. Lk 984–987

⁹⁵ M.J. Ramos-Peralonso. Chemical Safety Assessment and Reporting Tool (Chesar), REACH. Elsevier. Reference Module in Biomedical Sciences Encyclopedia of Toxicology (Third Edition).2014. Lk 797-800

⁹⁶ European Chemicals Agency. Chemical Safety Assessment. Elsevier. Reference Module in Biomedical Sciences, from Encyclopedia of Toxicology (Third Edition), 2014. Lk 795–796

⁹⁷ Euroopa Kemikaaliamet (ECHA). Koduleht

⁹⁸ David T. Szabo. Transcriptomic biomarkers in safety and risk assessment of chemicals. Elsevier. Biomarkers in Toxicology. 2014. Lk 1033-1038

⁹⁹ Douglas B. Walters, Pauline Ho, Jasper Hardesty. Safety, security and dual-use chemicals. Elsevier. Journal of Chemical Health and Safety. 2014. Full-text

Tööõnnetused on reeglina põhjustatud kellegi tegevusest, tegemata jätmisest või teadmatusesest. Kui tööõnnetuse nime all saame rääkida õnnetustest, mis toimus tahtmatult ja mida polnud võimalik ette näha, siis leidub ka tööõnnetusi, milleni viis kellegi tahtlik käitumine¹⁰⁰. Tahtliku käitumise all peab autor silmas kellegi sihipärast ja süstemaatilist tööeeskirjade ja reeglite rikkumist. Kui menetluse käigus on tuvastatud kellegi teadlik süüline käitumine siis teiste tööliste ohutust silmas pidades oleks vajalik selline töötaja koheselt töölt eemaldada, et ta ei saaks kuidagi enam ohustada kaastöölisi. Juhul, kui tööõnnetuse analüüsist selgub, et tööõnnetuseni viis kellegi puudulik juhendamine või kehv koolitus siis edaspidiste tööõnnetuste vältimiseks oleks vajalik tööline ajutiselt töölt eemaldada ning suunata täiendavatele koolitustele või viia läbi täiendav juhendamine¹⁰¹. Kui tööõnnetuse põhjus on puudulikud teadmised või oskused siis seda saab just eelpool loetletud viisil parandada. Probleemid võivad tekkida aga alltöövõtjatega. Peatöövõtjad reeglina kasutavad alltöövõtjaid, kes siis igauks teeb mingi konkreetse osa ehitusest. Kuigi tööandjaks on peatöövõtja siis kahjuks ei ole nende pädevuses alltöövõtjaid koolitusele saata. Peatöövõtja saab alltöövõtjaid vaid juhendada oma objektil kehtestatud reeglite ja ohutuse osas või siis lepingu lõpetada, kui alltöövõtjad ei allu peatöövõtja korraldustele. Et sarnaseid olukordi vältida peaks alltöövõtja ja peatöövõtja enne lepingu sõlmimist röökima ka peatöövõtja töökorraldusest ja ohutusnõuetest. Lisaks neile peaks alltöövõtja esitama peatöövõtjale töötajate pädevustunnistustest koopiaid. Hetkel reeglina selliseid asju ei tehta, sest selliste nõuete kehtestamine alltöövõtjatele tõstab oluliselt hinda ning pahatihti on peatöövõtja esmane mure, kuidas teenida suuremat kasumit teenida. Kindlasti aitaks ohutuseesiskohast asju paremaks muuta see, kui alltöövõtjaid kaasataks ehitusplaanide koostamisse. Parem planeerimine aitab hoida hiljem kokku kulutusi ning tõstab ka alltöövõtjate teadlikust ohutuse osas. Oluline on, et ehitusettevõtted saaks aru ja teadvustaks enesele, et iga euro mida kulutatakse ohutusse, ennetatavatesse meetmetesse ja isikukaitsevahenditesse on investering¹⁰² ja kokkuhoid.

¹⁰⁰ Øyvind Dahl. Safety compliance in a highly regulated environment: A case study of workers' knowledge of rules and procedures within the petroleum industry. Elsevier. Safety Science. 2013. Lk 185-195

¹⁰¹ Marianne Törner, Anders Pousette. Safety in construction – a comprehensive description of the characteristics of high safety standards in construction work, from the combined perspective of supervisors and experienced workers. Elsevier. Journal of Safety Research. 2009. Lk 399-409

¹⁰² Yingbin Feng. Effect of safety investments on safety performance of building projects. Elsevier. Safety Science. 2013. Lk 28-45

Mida vähem on tööõnnetusi seda vähem kulukas on töö ja seda suuremat kasumit on võimalik kõigil osapooltel teenida.

3.14. Riskianalüüsi hindamine ja riskianalüüsi koostamine

Peatükis 3.12. “Suuremat tähelepanu pööramist erinevate kemikaalidega töötamisel ja käsitlemisel” tõi autor välja kemikaalide käitlemise osa, mis võiks olla suurema, kogu ehitusobjekti puudutava riskianalüüsi (RA) osas. RA on oluline erinevate riskide kaardistamiseks ja teadvustamiseks. Läbi RA on võimalik tööandjal näha oma töötajaid ohustavaid riske ja riskisuurust. Peatükis 3.12 oli juttu, et Eestis pole ehitatava ehitusobjekti kohta RA koostamine kohustuslik, nõutav on vaid ettevõtte riskianalüüs. Autori arvates on veel piisavalt arenguruumi tööõnnetuste kaardistamise ja märkamise osas. RA on autori hinnangul sama oluline kui kogu ehituse planeerimine¹⁰³. Kui projekti alguses koostatakse projekti riskianalüüs¹⁰⁴ ja püütakse teadvustada projektiga seotud riske (tähtaeg, materjali tarne, tööjõud, finants jne) siis tööohutuse riskianalüüsi ei peeta niivõrd oluliseks ja sellele ei pöörata piisavalt tähelepanu.

Tööohutuse RA koostamiseks on loodud maailmas hulga erinevaid programme, mis peaks siis andma võimalikult täpse tulemuse. Eesti juhendatakse RA koostamisel peamiselt hädaolukorra riskianalüüsi koostamise juhendist ning riskitaseme hindamiseks kasutatakse kolmeastmelist riskimaatriksit Briti standardit BS 8800:2004¹⁰⁵. Sama standardid kasutavad ka enamuse Soome¹⁰⁶ ettevõtted. Käesolev RA uurimismeetod on kergesti arusaadav ja selle järgi RA koostamine ei tohiks ühelegi ettevõttele üle jõu käia. Autori hinnangul aitaks oluliselt rohkem tööõnnetusi ära hoida RA koostamise kohustus ka ehitatavate või renoveeritavate objektide puhul ning selle täitmist peaks kontrollima tööinspektsioon oma kontrollreidide ajal.

3.15. Rangemate isikukaitsevahendite nõuete kehtestamine ehitusobjektidel

¹⁰³ Agnieszka Dziadosz. The Influence of Solutions Adopted at the Stage of Planning the Building Investment on the Accuracy of Cost Estimation. Elsevier. Procedia Engineering. 2013. Lk 625-635

¹⁰⁴E.K. Zavadskas, Z. Turskis, J. Tamošaitiene. Risk assessment of construction projects. Elsevier. Journal of Civil Engineering and Management. 2010. Lk 33-46

¹⁰⁵ Pozhproekt. Koduleht

¹⁰⁶ Hannu Anttonen, Rauno Pääkkönen. Risk Assessment in Finland: Theory and Practice. Elsevier. Safety and Health at Work. 2010. Lk ages 1–10

Erinevate riikide tööohutusstatistika on näidanud, et ehitusvaldkond on üks kõige ohtlikum valdkond¹⁰⁷ ja seda riikides, kus tööohutusteemad on saanud piisavalt tähelepanu ja riik on loonud omaltpoolt erinevaid süsteeme, vahendeid ja meetmeid, mis aitaks tööõnnetuste arvu vähendada. Näiteks on Inglismaal surmaga tööõnnetuste arve ehituses suurem kui töötlevas tööstuses¹⁰⁸ ja ¹⁰⁹. „Hullem oli seis vaid arengumaades ja seda erinevatel põhjustel: puudusid vajalikud eeskirjad või määrused tööohutuse käsitlemiseks, peaaegu olematu riigi poolne järelevalve ja kontroll, ebapädevad töötajad, puudulik õnnetuste registreerimise ja aruandluse süsteem“¹¹⁰.

T. Aksorn ja B.H.W. Hadikusumo on oma 2008 aastal jõudnud järeldustele, et ehitusplatside ohutust mõjutavad peamiselt neli nn. gruppi: tööohutus ennetus- ja tõrjemeetodid, tööohutuse korraldamine, töötajate kaasamine tööohutuse korraldamisse ja juhtkonna pühendumine¹¹¹. Erinevad uuringud on veel ära märkinud hulge erinevaid tegureid¹¹² ja gruppe¹¹³. Kuigi kõik eelpool loetletud grupid olulised ja ühte gruppi ei saa teisele eelistada hakkab tööohutus peale siiski kõige lihtsamatest asjadest nagu näiteks isikukaitsevahendid. Isikukaitsevahendite tähtsust ei tohiks keegi alahinnata. Erinevates uuringutes¹¹⁴ ja ¹¹⁵ on jõutud järeldustele, et ohutuse tulemuslikust mõjutab enam isikukaitsevahendite kasutamine, tööohutusreeglite järgimine samuti töötajate teadmised, motivatsioon ja oskused isikukaitsevahendite kasutamisel. Väga kerge on töötaja motivatsiooni langetada isikukaitsevahendite kasutamise osas. Esimene suur viga mida tööandjad kipuvad tegema

¹⁰⁷ Fakhradin Ghasemi, Iraj Mohammadfam, Ali Reza Soltanian, Shahram Mahmoudi, Esmaeil Zarei. Surprising Incentive: An Instrument for Promoting Safety Performance of Construction Employees. Elsevier. Safety and Health at Work. 2015. Full-text

¹⁰⁸Health and Safety Executive. Health and safety in construction in Great Britain. 2014

¹⁰⁹National Safety Council. Injury Facts. 2013

¹¹⁰ E. Koehn, R.K. Kothari, C.-S. Pan. Safety in developing countries: professional and bureaucratic problems. Journal of Construction Engineering and Management. 1995. Lk 261–265

¹¹¹ T. Aksorn, B.H.W. Hadikusumo. Critical success factors influencing safety program performance in Thai construction projects. Elsevier. Safety Science. 2008. Lk 709–727

¹¹² S. Mahmoudi, F. Ghasemi, I. Mohammadfam, E. Soleimani. Framework for continuous assessment and improvement of occupational health and safety issues in construction companies. Elsevier. Safety and Health at Work. 2014. Lk 125–130

¹¹³ A. Haslam, S.A. Hide, A.G. Gibb, D.E. Gyi, T. Pavitt, S. Atkinson, A.R. Duff. Contributing factors in construction accidents. Elsevier. Applied Ergonomics. 2005. 401–415

¹¹⁴ M.A. Griffin, A. Neal. Perceptions of safety at work: a framework for linking safety climate to safety performance, knowledge, and motivation. Elsevier. Journal of occupational health psychology. 2000. Lk 99–109

¹¹⁵ A. Neal, M.A. Griffin, P.M. Hart. The impact of organizational climate on safety climate and individual behavior. Elsevier. Safety Science. 2000. Lk 99–109

on töölistele ebamugavate isikukaitsevahendite soetamine. Kui isikukaitsevahend pole töölistele mugav ja hea kanda siis hakkab ta otsime võimalusi neid mitte kanda ja tema motivatsioon on null. Tööandajad pahatihti soetavad isikukaitsevahendeid, mis on küll odavad ja täidavad ära vajalikud nõuded, kuid mis ei sobi kokku tehtava töö või tööajaga- Ei saa võita, et ainult kallid isikukaitsevahendid on head. Isikukaitsevahendid peavad olema töölistele mugavad kanda ja peavad olema eelkõige vastavuses tehtava tööga. Näiteks tolmu maskide valimisel peab kindlasti tööandja veenduma, et soetatud tolmu mask või mõni muu mask on mõeldud just sellele tööle mida tööline peab hakkama tegema. Autor pakub välja paar omapoolset mõtet, mida võiks teha ja mida peaks vältima isikukaitsevahendite kasutamisel või soetamisel:

1. Keelata turvajalanõudena turvasandaalide kandmine ning kehtestada kohustus kanda poolsaabaid. Poolsaabaste kandmine aitab ära hoida hulga vigastusi, mis seotud pahkluu vigastuste, nikastuste või välja väänamisega;
2. Turvarakmete kasutamine turvarihmade asemel ehitusobjektidel (rihmad vigastavad kukkumisel);
3. Turvaprillide (vt. Näide 1 ja 2 lk 80-81) kasutamine kogu objektil viibimise aja (vähendab silmavigastusi);
4. Kaitsekinnaste (töökindad) kandmine kõigile ehitustööd tegevatele isikutele kohustuslikuks (vähendab kergeid vigastusi kätele);

Juhul, kui tööline siiski on rikkunud tööohutusnõudeid isikukaitsevahendite kasutamise osas siis ühelt poolt on kõige kergem inimest karistada¹¹⁶ ja öelda, et töötaja on eksinud. Samas on tööliste karistamine küll kerge ja kiire kuid mitte nii efektiivne. Enne karistamist peaks veenduma, et töölistele väljastatud isikukaitsevahendid olid sobilikud ja arvestasid tööliste ja töö omapärasid. Juhul, kui isikukaitsevahendid olid korras ja sobilikud, alles peale seda peaks kaaluma tööliste korrale kutsumist muul viisil. Tööandaja peaks olema töötajale tööohutuse korraldamisel ja rakendamisel pigem partner, kui ülemus¹¹⁷. Head ja töötavad lahendused tekkivad diskussioonist ja koostööst.

¹¹⁶ A. Hasan, K.N. Jha. Safety incentive and penalty provisions in Indian construction projects and their impact on safety performance. Elsevier. International Journal of Injury Control and Safety Promotion. 2013. Lk 3-12

¹¹⁷ V.Y. Haines III, G. Merrheim, M. Roy. Understanding reactions to safety incentives. Elsevier. Journal of Safety Research. 2001. LK 17-30

3.16. Muud tööõnnetusi vähendavad meetmed

1. Parem ja tugevam intsidentide arvestuse pidamise kohustus ja nende kontroll;
2. Kõikidelt ehitusturul olevatelt ehitajatelt nõuda tööohutusspetsialisti reaalselt olemasolu ettevõttes;
3. Tervist kahjustavatel töödel peaksid alltöövõtjad kohustuslikus korras esitama kehtivad tervisetõendid tööliste tervise kohta, mis kinnitaks, et antud tööline võib tervist ohustavas töötsoonis töötada (terviseriskidest tulenevate tööõnnetuste ennetamine jne);
4. Kõikidelt objektijuhtidel kohustuslik läbida tööohutuskordinaatori koolitus (alltöövõtjatel vajalik esitada vastav dokument kirjaliku koopia);

Kokkuvõte

Käesolev magistritöö on ülesse ehitatud kolme osalisena. Esimene peatükk annab ülevaate tööõnnetuste regulatsioonist ja praktikast, tööohutuse ajaloost Eestis samuti Eesti töötervishoiu ja tööohutusala seadusest ning erinevate riikide menetluspraktikast ja statistikast. Autor on analüüsinud erinevate riikide õigusi ning püüdnud välja tuua olulisemad erinevused õiguses ja riiklikus regulatsioonis.

Töö teises peatükis kajastab autor Skanska ajalugu, mis on 125 aasta pikk ja tööohutuse arengule ja arendamisele Skankas AS-is ja Skanska grupis., tööohutust ja tööõnnetuste menetelmist Skanska AS-is. Parema ülevaate saamiseks on autor toonud ka 3 näidet erinevates tööõnnetustest ja Skanska poolest käitumisest tööõnnetuste menetelmisel.

Töö kolmandas peatükis “Ettepanekud tööohutuse parandamiseks” pakub autor omalt poolt välja erinevaid lahendusi, kuidas võiks või saaks parandada üleüldist tööohutust ehitusplatsidel. Samuti pakutakse välja ideid, kuidas saaks riik ja riiklikku tööohutusjärelvalvet asutused kaasa aidata, parandada ja tõhustada tööohutusjärelvalvet. Ettepanekute ja ideede aluseks on Skanska erinevates tütarettevõtetes kasutusel olevad ja praktikas järeleproovitud lahendused.

Magistritöö eesmärk oli anda ülevaade ühe maailma suurimas ehitusettevõtte tööõnnetuste menetlustest erinevates riikides, erinevate riikide õigusi, mis reguleerivad töökeskkonna- ja tööohutusega seonduvat, võrrelda kogutud materjali Eesti Vabariigis kehtivate õigusnormidega ning pakkuda omaltpoolt välja lahendusi, kuidas edaspidi vältida töökeskkonna- ja tööohutusnõuete eiramisest tingitud tööõnnetuste tekkimist ning teha ettepanekuid tööõnnetuste ennetamise ja ühiskonna ohutus teadlikkuse tõstmise osas.

Tulenevalt analüüsist ning tuginedes teiste riikide õigustele võib täheldada, et Eesti Vabariigi töökeskkonda- ja tööohutust reguleerivad seadused on väliselt sarnased. Suuremad erinevused on

seaduste rakendamises ja tõhususes. Euroopas ja ka muus maailmas on tööohutusega seondud riiklikult tasandil oluliselt rohkem reguleeritud. Paremini on kaitstud nii tööliste kui ka töötajate õigused. Samas on määratavad karistused nii töölistele, kui ka tööandajatele olulisemalt suuremad ja võibolla läbi selle ka tõhusamad. Mitte alati ei tähenda suuremad karistused kellegi kiusamist või õiguste piiramist. Euroopas on arusaam, et tööohutus on oluline ja iga tööõnnetus on tööandajatele täiendav kulu, mida keegi teglikult ei soovi endale.

Lõputöö kolmandas osas tehtud ettepanekud ja ideed on lõputöö kirjutaja nägemus sellest, kuidas oleks võimalik erinevate vahenditega kaitsta töölisi ja tööandjat erinevate tööõnnetuste tekkimiste osas. Aga selleks, et midagi muutuks töökeskkonna ja tööohutuse valdkonnas paremaks on vaja eelkõige:

1. tugevat riikliku seadusandliku regulatsiooni ;
2. tõhusat järelevalvet;
3. hoolivaid ja seadusekuulekaid tööandjaid;
4. iseendast ja teistest hoolivaid töötajaid;
5. ohutuskultuuri ja teadlikkuse tõstmine;

Autori seisukoht on, et vaatamata sellele, et uuring näitas, et Eesti tööohutuse olukord ehitusplatsidel ning Eestis tööõnnetuste uurimise praktika on rahuldavas seisus ning aasta aastalt paranemas, on veel jätkuvalt pikk tee minna, et jõuda järele teistele Euroopa riikidele. Oluline on rõhutada, et eelpool mainitud soovitused ehitusplatside tööohutuse parandamiseks ei toimiks üksikult, vaid efektiivseks ja kiiremaks parendamiseks oleks vaja, et loetletud ettepanekuid viiakse ellu sümbioosis. Oluline on ka erinevate osapoolte pidev koostöö.

Summary

This current thesis has been composed in three sections. The first chapter provides an overview of the regulations and practice of work accidents, the work safety history of Estonia as well as Estonian health and occupational safety laws and various national procedural practices and statistics. The Author has analyzed the various national rights and have tried to highlight the major differences in the law and national regulations.

Thesis second chapter is devoted to the history of Skanska, work safety development and advancement in Skanska and in Skanska group reaching back to 125 years long history as well as handling of work safety- and accidents in Skanska AS. For a better overview, the Author has given three different examples of work accidents and Skanska's behavior in terms of handling the situations.

In the third chapter "Suggestions to improve work safety" the Author offers various solutions how the overall safety could be improved on the construction sites. It also provides some ideas on how the State and national agencies performing the occupational safety monitoring could contribute, enhance and intensify the work safety monitoring procedures. Proposals and ideas are based on used practices and proven solutions in Skanska's various subsidiaries.

The main goal of this master thesis was to give an overview of handling the work accidents in different countries in one of the world's largest construction company, different national legislations related to the work environment- and safety regulations, to compare the gathered material with the existing laws and regulations in Republic of Estonia and to provide solutions on how to prevent the occurrence of future work accidents derived from the ignorance of the work environment and safety requirements and to make suggestions on accident prevention as well as building the community's awareness in terms of safety.

Accordingly derived from the analysis and based on the rights of the other countries can be observed that laws governing the work environment- and safety in the Estonian Republic are visually similar. The major differences are in law implementation and effectiveness. Work safety matters are in Europe and in the rest of the world regulated more at a national level. Laborers and employees rights are protected better. However, the penalized fines for both employees as well as employers are significantly larger and perhaps through this even more effective. It does not always mean that higher penalties are for hassling someone or limiting their rights. Europe lives with an idea that safety is important and each work accident is an additional cost for the employers and cost no-one wants to afford.

Proposals and ideas given in the third part of the thesis is an Author's vision how it would be possible to protect workers by different means and how to protect employers in terms of accidents at work. But in order to change something for better in the work environment and -safety we need in particular:

1. Strong national governmental regulation;
2. Effective supervision;
3. Caring and law -abiding employers;
4. Caring for oneself and other workers;
5. Culture in work safety and raising awareness;

The Author is determined that despite the fact that the study showed the Estonian work safety situation on the construction sites and investigations of occupational practice in a satisfactory condition and year to year is improving, there is still continued a long way to go to catch up with other European countries.

It is important to emphasize that the above-mentioned recommendations to improve the safety of building sites do not operate in isolation, but effective and rapid improvements would require the implementation of the listed proposals in symbiosis. It is also a continuous cooperation with various parties.

Kasutatud allikad

1. A. Hasan, K.N. Jha. Safety incentive and penalty provisions in Indian construction projects and their impact on safety performance. Elsevier. International Journal of Injury Control and Safety Promotion. 2013
2. A. Haslam, S.A. Hide, A.G. Gibb, D.E. Gyi, T. Pavitt, S. Atkinson, A.R. Duff. Contributing factors in construction accidents. Elsevier. Applied Ergonomics. 2005
3. Abreu Saurin, T., Buarque, L. Ergonomic assessment o suspended scaffolds. International Journal of Industrial Ergonomics. 2006.
4. Agnieszka Dziadosz. The Influence of Solutions Adopted at the Stage of Planning the Building Investment on the Accuracy of Cost Estimation. Elsevier. Procedia Engineering. 2013
5. Agnieszka Dziadosz. The Influence of Solutions Adopted at the Stage of Planning the Building Investment on the Accuracy of Cost Estimation. Elsevier. Procedia Engineering. 2013
6. Chi, C., Chang, T., Ting, H. Accident pattern and prevention measures for fatal occupational falls in the construction industry. Applied Ergonomics. 2005.
7. D.M. Zalk, T. Spee, M. Gillen, T.J. Lentz, A. Garrod, P. Evans, P. Swuste. Review of qualitative approaches for the construction industry: designing a risk management toolbox. Elsevier. Safety and Health at Work. 2011
8. David T. Szabo. Transcriptomic biomarkers in safety and risk assessment of chemicals. Elsevier. Biomarkers in Toxicology. 2014

9. Dolores Martínez Aires, Carmen Rubio Gámez, Alistair Gibb, Prevention through design: The effect of European Directives on construction workplace accidents. Elsevier. Safety Science. 2010.
10. Douglas B. Walters, Pauline Ho, Jasper Hardesty. Safety, security and dual-use chemicals. Elsevier. Journal of Chemical Health and Safety. 2014
11. E. Koehn, R.K. Kothari, C.-S. Pan. Safety in developing countries: professional and bureaucratic problems. Journal of Construction Engineering and Management. 1995
12. E.K. Zavadskas, Z. Turskis, J. Tamošaitiene. Risk assessment of construction projects. Journal of Civil Engineering and Management. 2010
13. European Chemicals Agency. Chemical Safety Assessment. Elsevier. Reference Module in Biomedical Sciences, from Encyclopedia of Toxicology (Third Edition), 2014,
14. Fakhradin Ghasemi, Iraj Mohammadfam, Ali Reza Soltanian, Shahram Mahmoudi, Esmaeil Zarei. Surprising Incentive: An Instrument for Promoting Safety Performance of Construction Employees. Elsevier. Safety and Health at Work. 2015
15. Faridah Ismail, Har Einur Azrin Baharuddin, Ahmad Ezanee Hashima& Razidah Ismail, ASEAN Conference on Environment-Behaviour Studies, Bangkok, Thailand, 16-18 July 2012
16. Gibb, A., Haslam, R., Gyi, D., Hide, S., Duff, R. What causes accidents? Civil Engineering. 2006.
17. Hannu Anttonen Rauno Pääkkönen. Risk Assessment in Finland: Theory and Practice. Elsevier. Safety and Health at Work.2010
18. Huang, X., Hinze, J. Analysis of construction worker fall accidents. Journal of Construction Engineering and Management. 2003.
19. J.A. Haines. World Health Organization/International Programme on Chemical Safety (WHO/IPCS). Elsevier. Reference Module in Biomedical Sciences Encyclopedia of Toxicology (Third Edition). 2014
20. Lipscomb, H.J., Glazner, J.E., Bondy, J., Guarini, K., Lezotte, D. Injuries from slips and trips in construction. Applied Ergonomics. 2006.
21. M. Gangoells, M. Casals, N. Forcada, X. Roca, A. Fuertes. Mitigating construction safety risks using prevention through design. Elsevier. Journal of Safety Research.2010

22. M.J. Ramos-Peralonso. Chemical Safety Assessment and Reporting Tool (Chesar), REACH. Elsevier. Reference Module in Biomedical Sciences Encyclopedia of Toxicology (Third Edition). 2014
23. MacDonald, G. Risk perception and construction safety. Civil Engineering. 2006
24. Marianne Törner , Anders Pousette. Safety in construction – a comprehensive description of the characteristics of high safety standards in construction work, from the combined perspective of supervisors and experienced workers. Elsevier. Journal of Safety Research. 2009
25. Øyvind Dahl. Safety compliance in a highly regulated environment: A case study of workers' knowledge of rules and procedures within the petroleum industry. Elsevier. Safety Science. 2013
26. P.D. Bust, A.G.F. Gibb, S. Pink. Managing construction health and safety: migrant workers and communicating safety messages. Elsevier. Safety Science.2008
27. Rubio, M.C., Menéndez, A., Rubio, J.C., Martínez, G. Obligations and Responsibilities of Civil Engineers for the prevention of Labour Risks. Journal of Professional Issues in Engineering Education and Practice. 2005.
28. S. Mahmoudi, F. Ghasemi, I. Mohammadfam, E. Soleimani. Framework for continuous assessment and improvement of occupational health and safety issues in construction companies. Elsevier. Safety and Health at Work. 2014
29. Sawacha, E., Naoum, S., Fong, D. Factors affecting safety performance on construction sites. International Journal of Project Management. 1999.
30. Shahram Mahmoudi, Fakhradin Ghasemi, Iraj Mohammadfam, Esmail Soleimani, Framework for Continuous Assessment and Improvement of Occupational Health and Safety Issues in Construction Companies. Elsevier. Safety and Health at Work.2014
31. T. Aksorn, B.H.W. Hadikusumo. Critical success factors influencing safety program performance in Thai construction projects. Elsevier. Safety Science.2008
32. V.Y. Haines III, G. Merrheim, M. Roy. Understanding reactions to safety incentives. Elsevier. Journal of Safety Research. 2001
33. Whitaker, S.M., Graves, R.J., Malcolm, J., McCann, P. Safety with access scaffolds: development of a prototype decision aid based on accident analysis. Journal of Safety Research 34, 249–261, 2003.

34. Yingbin Feng. Effect of safety investments on safety performance of building projects. Elsevier. Safety Science. 2013.
35. Yingbin Feng. Effect of safety investments on safety performance of building projects. Elsevier. Safety Science. 2013

Kohtulahendid

1. HMKo 1-09-6036
2. HMKo 1-11-10238
3. VMKo 1-12-3872/12

Seadusandlus ja direktiivid

1. 89/391/EEC. Official Journal L 183 , 29/06/1989 P. 0001 – 0008. eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31989L0391:en:HTML
2. Arbetsmiljöförordningen. Koduleht.
3. Arbetsmiljöverket. Aktiebolag och fysiska personer som arbetsgivare, 2005.
4. Brottsbalk.
5. Förordningen SFS 1977:284, om arbetsskadeförsäkring.
6. Karistusseadustik RT I, 2001, 61, 364,
7. Kodeks Pracy
8. Ministerstvo práce a sociálních věcí. Zákoník práce nr 262/2006 Coll.
9. Rikoslaki.
10. ROZPORZĄDZENIE MINISTRA GOSPODARKI I PRACY z dnia 07 stycznia 2009 r. w sprawie statystycznej karty wypadku przy (Dz. U. z dnia 29 stycznia 2009 r., Dz.U.2010.218.1440, 2009.
11. ROZPORZĄDZENIE MINISTRA GOSPODARKI I PRACY z dnia 16 września 2004 r. w sprawie wzoru protokołu ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy, Dz.U.04.227.2298, 2004.

12. ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy, Dz.U.2009.105.870, 2009.
13. Sagit. Zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci nr 309/2006.
14. ŚLĄSKIE STOWARZYSZENIE OBRONY PRAW OJCA, Kodeks karny
15. Socialförsäkringsbalken SFS 2010:110
16. Tapaturmavakuutuslaki.
17. Töötervishoiu ja tööohutuse seadus RT I 1999, 60, 616
18. Työturvallisuuslaki.
19. USTAWA z dnia 13 października 1998 r.o systemie ubezpieczeń społecznych, Dz.U.1998.137.887, 1998.
20. USTAWA z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, Dz.U.2002.199.1673, 2002.
21. Vabariigi Valitsuse määrus. Tööõnnetuse ja kutsehaigestumise registreerimise, teatamise ja uurimise kord- RT I, 2008, 17, 120.

Muu

1. Construction Skills Certification Scheme. Koduleht.
2. Cullen, WD. The Ladbroke Grove rail inquiry Part 2 Report. HSE Books, 2001.
3. Finlex Data Bank. Koduleht.
4. Health and Safety Executive.Health and safety in construction in Great Britain.2014
5. National Safety Council.Injury Facts. USA. 2013
6. Pozhproekt. Koduleht
7. Skanska AB, Koduleht,
8. Sotsiaalministeerium. Töötervishoiu ja tööohutuse strateegia 2010-2013.
9. Systematic health, environmental and safety activities in enterprises (Internal control regulations)
10. The Construction Index Top 100, 2012.
11. Tööinspeksioon. Koduleht.
12. Tööinspeksioon. Registreeritud tööõnnetused maakonna, tegevusala, soo, vanuse, ning 100 000 töötaja kohta 2005-2013

13. Tööinspeksioon. Töötervishoid ja tööohutus, 2012.
14. Tööinspeksioon. Töötervishoid ja tööohutus, 2013.
15. Tööinspeksioon. Töökeskkonna parimad praktikad.
16. Työturvallisuuskeskus. Koduleht
17. U.S. Green Building Council, Koduleht

Lisad

Lisa 1. Tabel nr 2. Tegevus-, teavitamis- ja aruandlusjuhend

Milline olukord?	Osaline	A. Viivitamatu teavitamine	B Siseteade õnnetusjuhtumi kohta	C. Vile põhjusega ohutusaruanne	D. Teade QPRI tulemuskaardile
Õnnetusjuhtumid					
Tööst tulenev surmajuhtum (mitte haigusjuhtumid).	Oma töötaja	x	x	x	x
	Muu töötaja	x	-	x	x
	Kolmas isik	x	-	x	-
Raske õnnetus, mis põhjustas raske vigastuse, ning mis oleks arvatavasti põhjustanud surmajuhtumi, kui aeg ja koht oleksid olnud pisut teistsugused	Oma töötaja	x	x	x	x
	Muu töötaja	x	-	x	x
Töölt puudumise tekitanud tööobjektile juhtunud tööõnnetus	Oma töötaja	-	x	x	x
	Muu töötaja	-	-	x	x
Arsti juures käimine, puudumine alla päeva	Oma töötaja	-	x	-	x
	Muu töötaja	-	-	-	x
Rasked peaaegu juhtunud õnnetused					
Juhtum, mis oleks arvatavasti põhjustanud surmajuhtumi, kui aeg ja koht oleksid olnud pisut teistsugused	Oma või muu töötaja	-	-	x	-
Muud peaaegu juhtunud õnnetused või ohuolukorrad					
Registreeritakse ohutusalaste tähelepanekutena		-	-	-	x

Lisa 2. Uretaan silmas

**5-miksi turvaraport
Uretaan silma**

Lisainfo:
Vastutav meister
Miika Tanskanen
Työ n:o 5312.3639

Juhtumi kirjeldus:

- 24.05.2012
- Puusepp, Skanska Talonrakennus Oy
- Tööd tehes hakkas uretaanipüstoli täiteballoon lekkima. Kuna balloon oli vigane, pani töötaja selle "rahnema", eesmärgiga kõrvaldada see kasutusest;
- Mõne aja möödudes võttis töötaja uretaanipüstoli uuesti kätte, et eemaldada sellest väljunud, juba paakunud uretaan ja puhastada püstol. Kui ta oli eemaldanud toru otsast paakunud vahu, paiskus torust uretaan survega silmadele ja näole;
- Töötajal oli kaitseprillid, mis kaitseid ja uretaan ei läinud silma. Näolt sai uretaani vee ja raseerimise abil.
- Arstiabi ei vajanud ja haiguspäevi ei tulnud võtta.

Turvalise töö eeldused korras?			
	Jah	Ei	
Töö plaanimine	x		
Materjalid		x	Veega uretaani balloon
Töövahendid, tööriistad	x		
Töökoht, olukord	x		
Töötajad		x	Veega balloon kõrvaldati kasutuselt
Isikukaitsevahendid	x		Töötajad kasutasid isikukaitsevahendeid;
Tööohutusplaan	x		Oli koostatud;

Põhjused ja rakendatavad meetmed	Tehniline viga	Töötaja	Tööühid	Prosess
1. Vealise ballooni kasutuselt kõrvaldamine - Vea avastamisel tuleb balloon kõrvaldada kasutuselt KOHE		x		
2. Isikukaitsevahendid (s.h kaitseprillid) - Kaitseprillid aitavad, kui neid hoida silmade kaitseks ees kogu aeg		x	x	

Lisa 3. Krugi paiskus silma

**5-miksi turvaraport
Kruvi paiskus silma**

Lisainfo:
Simo Mesimäki
Töödejuhataja
Töö nr: 5125.7345

Intsedenti kirjeldus

7.1.2013, Helsingi

- Skanska oma puusepp;
- Puusepp ehitas tsementkiudplaadist trepikoja ripplage;
- Puusepp kinnitas plaati "Xylan" (pulbervärvitud) kruviga, kui see libises akukruvikeeraja otsikust lahti ja kukkus (paiskus) talle vasakusse silma. Puusepal ei olnud sel hetkel peas kaitseprille;
- Töötajale anti objektil koheselt esmaabi ning viidi silmakliinikusse;
- Õnnetus põhjustas vasaku silma vigastuse, mis vajas operatsiooni. Haigusleht on esialgu jaanuari lõpuni;

Turvalise töö eeldused korras?	Jah Ei		
	Jah	Ei	
Töö plaanimine	x		
Materjalid	x	x	Tsementkiudplaadist ripplae kruvikinnitus
Töövahendid, -riistad	x		
Töökoht, olukord	x		Õues
Töötajad	x		
Isikukaitsevahendid		x	Õnnetuse hetkel ei olnud töötajal kaitseprille
Tööohutusplaan	x		

Põhjused ja rakendatavad meetmed	klasifikatsioon	Tõenäoline vigaga	Töötaja	Tööühid	Protsess
1. Kruvi pääses keeramise hetkel kruvikeeraja otsikust lahti ja paiskus silma. Puusepp ei teadnud, miks tal ei olnud õnnetuse hetkel kaitseprille ees, kuigi alati on olnud.			x		
2. Põhjus: Kaitseprille ei kasutatud. Meetmed: Objektile peavad kaitseprillid olema kogu aeg kasutusel. Töödejuhataja peab kontrollima isiklikult kaitseprillide kasutamist. Töömaal peab olema piisavalt lai valik kaitseprille. Kaitseprillide puhastusvahend peab olema kõigile kättesaadav ja -kasutatav			x	x	
3. Põhjus: Tsementkiudplaadi kinnitamine kruviga (ilma eelneva puurimiseta) Meetmed: Tsementkiudplaadi kinnitamiseks on nõutav kruviaugu ettepuurimine. Kas on võimalik nimetatud plaati kinnitada muul moel, näiteks liistudega?		x		x	x
4. Põhjus: Üksiku kruvi kasutamine akukruvikeerajaga; Välikeskkonnas tsementkiudplaadi kinnitamiseks ei ole sobivaid lindikruve saada; Kruvikeeraja magnetotsik ei hoiu roostevaba materjalist kruve kinni; Meetmed: Kinnitada tsementkiudplaadid liistudega. Liistud saab kinnitada lindikruvidega		x			

Lisa 4. Intsident TTKK objektile

**5-miksi turvaraport
TTKK objekti TO intsedent**

Lisainfo:
Juri Schmidt
juri.schmidt@skanska.ee

Intsedenti kirjeldus:

Asfer OÜ töötaja tööülesandeks oli vent.torude isoleerimine kivivillaga. Materjali transportimine töökohale (selgituseks: torud pööningul, materjal maja hoovis) toimus alati trepikoja kaudu käsitsi, kuna kraana tellimine ei ole antud juhul otstarbekas.

18.01.2013, tööpäeva algus. Kuna villa rullide (ca 20kg rullis) käsitsi vedamine pööningule ei ole kõige kergem töö, siis otsustas töötaja (sellest oma ülemust teavitamata) kasutada materjali transportimiseks katusetööde jaoks püstitatud tellingut. Töötaja ladustas villa katuse harjajoonel oleva tellingu peale, kust üks rull rullus üle tellingu piirde ja kukkus Pärnu mnt. poole kõnniteele.

Tähelepanelik ja vastutustundlik möödakäija helistas Skanska infotahvil olevale numbrile ja andis juhtunust teada.

Turvalise töö eeldused korras?	Jah Ei		
	Jah	Ei	
Töö plaanimine	x		Tööprotsess oli planeeritud ja tavapärased ohutusmeetmed rakendatud
Materjalid	x		Kivivill (LAM)
Töövahendid, tööriistad		x	Tellinguid (eriti harjatellinguid) ei olnud lubatud kasutada
Töökoht, olukord		x	Tööfront ja tööde teostamise protsess oli kokku lepitud teisiti (trepikoja) kasutamine materjalide teisaldamiseks)
Töötajad		x	Töötaja oli instrueeritud kasutama trepikoda, mitte tellinguid.
Isikukaitsevahendid	x		Töötajad kasutas turvarakmeid
Tööohutusplaan		x	Antud firmaga oli koostatud tööohutusplaan, kus oli pööratud erilist tähelepanu tellingu kasutamiskiirangutele.

Põhjused ja rakendatavad meetmed	klasifikatsioon			
	Tehiline viga	Töötaja	Tööühid	Protsess
1. Põhjus: Peamine põhjus oli töötaja soov kergendada oma tööülesannete täitmist, mõtlemata teiste ohutusele ja töö ning ladustamisega seotud riskidele. Meetmed: Töötajatele on läbiviidud täiendav TO instruktaaz.		x	x	
2. Põhjus: Katuseharja tellingutel puudusid jalapiirded (varbalauad) kuna neid tellinguid kasutati vaid käiguteena liikumaks läbiviikude juurde ja tellinguid oli hakatud demonteerima. Meetmed: Katusetellingu kasutamine on keelatud ja see demonteeritakse.	x	x		x
3. Põhjus: Alttöövõtja poolt puudulik järelevalve oma töötajate üle ja vähene riskidega arvestamine või nende alahindamine – asetleidnud sündmuste puhul ei tehtud enne tellingute kasutamist riskihindamist. Meetmed: Töötajatele on läbiviidud täiendav TO instruktaaz.		x	x	x